

C 272/111

A
BAKONY
TERMÉSZET-
TUDOMÁNYI
KUTATÁSÁNAK
EREDMÉNYEI

11

Dr. Keve A. - Dr. Tapfer D.:
A Balaton-felvidék madárvilága

**A Bakony
természettudományi
kutatásának
eredményei
XI.**

*BAKONYI TERMÉSZETTUDOMÁNYI MÚZEUM
ZIRC*

**A Bakony
természettudományi kutatásának eredményei XI.**

**Resultationes investigationum rerum naturalium
Montium Bakony XI.**

Dr. Keve András—Dr. Tapfer Dezső

A Balaton-felvidék madárvilága

**Die Vogelwelt des Balaton-
Hochlandes**

Zirc, 1978

Szerzők: **Dr. Keve András**
tudományos főmunkatárs, a biológiai tudományok kandidátusa
(Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest)

Dr. Tapfer Dezső
egyeleemi adjunktus
(Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Budapest)

Autoren: **Dr. A. Keve**
wiss. Forscher
(Naturwissenschaftliches Museum, Budapest)

Dr. D. Tapfer
Adjunkt
(Semmelweis-Universität der Medizin, Budapest)

Lektor: **Dr. Horváth Lajos**
tudományos főmunkatárs, a biológiai tudományok kandidátusa
(Természettudományi Múzeum Állattára, Budapest)

Dr. L. Horváth
wiss. Forscher
(Naturwissenschaftliches Museum, Budapest)

Szerkesztő: **Dr. Tóth Sándor**
muzeológus
(Bakonyer Naturwissenschaftliches Museum, Zirc)

Redakteur: **Dr. S. Tóth**
Museolog
(Bakonyer Naturwissenschaftlichen Museum, Zirc)

C 272/M

Kiadja: Veszprém Megye Múzeumi Igazgatósága, Veszprém

Felelős kiadó: Dr. Tóth Sándor megyei múzeumigazgató

Herausgeber: Direktion der Museen von Komitat Veszprém, Veszprém

Für die Ausgabe verantwortlich: Dr. S. Tóth Direktor

der Komitatsmuseen, Veszprém

BEVEZETÉS

A tágabb értelemben vett Bakony hegység egy részét alkotó Balaton vidéki hegyek madárvilágáról szóló tanulmány sorozatot annak déli részéről kiindulva kezdtük meg (Keve, 1970; Keve—Sági, 1970). Már az első tanulmányunkban utaltunk arra, hogy a feldolgozást négy részletben kívánjuk nyújtani. Jelen tanulmányunkkal elérkeztünk a negyedik, befejező részhez.* Munkánk a következőképpen oszlott meg: Keve súlypontosan Balatonfüredig kutatta a területet, attól ÉK-re Tapfer.

Természetesen szigorú határokat vonni a Balaton-felvidék és a Tapolcai-medence, valamint a szorosabb értelemben vett Bakony között nem lehet. Bár az utóbbi kettőt elég jól elhatárolja az Eger-patak völgye, de madár számára ez nem képez semmiféle akadályt. Északkeleti részén a Veszprémi-platón pedig teljesen összeolvad a két terület. Legélesebb határt délkeleten a Balaton vize alkotja, de mi a vízfelülettel jelen munkánkban nem foglalkozunk. Itt is okoz némi gondot a Balatont szegélyező nádas és rét, melynek madarait csak értelemszerűen tárgyaljuk. A Tapolcai-medence felé a Badacsonytomaj és Badacsonyörs közti mocsaras rét már vitatható, hogy itt vagy a Tapolcai-medencéről szóló tanulmányban tárgyalható-e. Én az utóbbihoz csatoltam. Hasonló kérdést vethet fel a Hajagos. Ha valaki (lásd Horváth) a Tapolcai-medence bazaltjairól ír, akkor azok közé tartozik; de ha a mi felfogásunkban tárgyaljuk a területet, és a Hajagos és a Fekete-hegyek stb. kapcsolatára vagyunk tekintettel, akkor már nem tartozik a Tapolcai-medencéhez.

Az általunk tárgyalt területet a következő községek határaiban állapítottuk meg: Badacsonyörs — Salföld — Diszel — Monostorapáti — Kapolcs — Vigántpetend — Pula — Nagyvázsony — Tótvázsony — Nemesvámos — Szentkirályszabadja — Litér — Balatonfőkajár — Balatonakarattya, majd a Balaton partja (1. ábra).

A terep rendkívül szaggatott, hegyes-völgyes. Erdők, kopárosok, legelők, szőlők és egyéb mezőgazdasági területek mozaikszerűen váltják egymást. Az erdők zöme tölgyes, sűrű aljnövényzettel. Tölgyes a vidéket anynyira jellemző legelőerdő is, melyet megtalálunk Monoszló mellett, Veszprémfajsz felett, a Nosztori-völgy fejenél a Káposztás-tetőn vagy Mencshely mellett a Láz-földön. Jóval kevesebb a bükkös, mint a Keszthelyi-hegységben, de azért a Monostorapáti és Kapolcs feletti hegyoldalon, a Recsek-hegy északi oldalán, a legöregebb állományt pedig Vászoly

* Keve: A Tapolcai-medence madárvilága c. dolgozata nem A Bakony Természettudományi Kutatásának Eredményei sorozatban, hanem a Veszprém Megyei Múzeumok Közleményeiben jelenik meg (a szerkesztő megjegyzése).

alatt és Vigántpetend felett megtalálhatjuk. A hegyoldalak itt sem szűkülnek kőris- és cserszömörce-állományban. Igen jellemzők a Balaton felé lejtő oldalakon a kopáros borókás-bokros (kőkény, galagonya, csipke stb.) területek. A legkiterjedtebbek Zánka és Balatonakali között, bár már évtizedekkel ezelőtt jó részüket mandulássá és levendulássá alakították át, valamint egy részüket az úttörőváros területébe kebelezték be; részben be is építették 1970-ben. Szép borókásállományt azért még találunk itt-ott, pl. Zánka és Tagyon közt vagy Óbudavár és Mencshely stb. között. Szentkirályszabadjánál a Veszprémi-plató teljesen kopár, köves területe kapcsolja össze a Balaton-felvidéket a Bakonnyal.

A Balaton-felvidék nagy része mészkő, kibukkanásai részben a kopárosokon, részben szép sziklaformációkban mutatkoznak, mint amilyen a Dörgicse melletti Kúvölgy, Kapolcs felett a Királykú sziklái vagy Pula alatt az erdőben rejtett sziklafalak, a Koloska- és a Nosztori-völgyek sziklái stb. Badacsonyörstől a terület jó része a part felett permi homokkő. A kettő növényzete nagyjából egyezik, de már talajlakó állatai nem, ami befolyásolja a madarak táplálékforrását. A Hajagostól a Sátormán, a Boncsos-tetőn, Fekete-hegyeken, a Kis- és Nagy-hegyestűn át a Halomhegyig megtaláljuk, hol kiterjedtebben, hol csak kibúvásokban (pl. Balatonhenye és Szentbékálla felett) a bazaltot, melynek állatvilága lényegesen különbözik az előzőktől.

A Balaton-felvidék jellegzetességei a hegyek platóin fekvő tavak, melyek jó része csaknem kör alakú, a környező erdőktől füves terület választja el, rendszerint néhány borókával stb. Legmegkapóbb közülük a Kapolcs és Szentbékálla között húzódó tószorozat, mely a Kálomis-tóval kezdődik. Legkiterjedtebb a Monostori-tó, majd teljesen az erdőben rejtett tavak követik az Eötvös-kilátóig, melyek száma 6, de pontosan meg nem adható, mivel a vízállás szerint összeolvadnak vagy szétválhatnak. Ezek bazaltos keletkeztek. Viszont a Balatonszepezd feletti Öreg-hegyen a Hegytó és a Nyálas-tó permi homokkővön. Szentantalfa és Balatonhenye között a Tar-Óra-hegyen is több tavat találhatunk. Tagyon és Dörgicse között a Balázs-tetőn a Füzed-tavat. Kissé más jellegű Monostorapáti mellett a Boncsos-tető alatt fekvő Füzes-tó, mely völgyben bújik meg, bár még a hegyi tavak közé sorolható. Ezek a tavak nyáron rendszerint kiszáradnak, legállandóbb vizű közöttük a Kálomis-tó. Vízimadarak szempontjából tehát nagyobb jelentőségük nincs, annál több az erdei fajok ivóhelye tekintetében.

A Balaton-felvidéknek vannak valódi tavai is. Ilyen a Kornyi-tó és a tihanyi Belső-tó. A Kornyi-tó a Káli-medencében helyezkedik el. A medence tájképileg is nagyon szép, hegyektől koszorúzott része a Balaton-felvidéknek. Eredetileg nagyrészt erdős, hangás terület volt, rendkívüli természeti értéket képviselő kőtengerrészletekkel. A medencében a Kornyitavon kívül a mélyebben fekvő részeken vízenyős, nádas területek is vannak. A tó vízmélysége és kiterjedése az időjárás alakulásától függően rendkívül változó képet mutat. Nagyrészt sekély, altalaja iszapos, kb. 70%-ban borítja nádas. A nádas közti utak és vízfelületek lehetővé teszik, hogy az egyik ponton felriasztott vízivad a másikra telepedjen, vagy a sűrű nád közé húzódjon. A tó délkeleti oldalán az 1960-as évek elején kacsafarmot

létesítettek, és 1971-ben annak állandó kőháza is megépültek, tehát mindig van zaklatás. Ezt fokozza az utóbbi években fellendült vadászat és csónakos horgászat. A tó környéke köves, kopár legelő — egyes részein mandulást létesítettek az 1960-as években —, ahol rendszeres a legeltetés. Elszórtan galagonya- és csipkebokrok találhatók rajta. Az északnyugati oldalon a tótól néhány száz méterre sűrű aljnövényzetű szilfás van, melyet azonban 1970-ben elért a szilfavész. A Kornyitótól, — melynek a „Karnyéta” madárbőségéről már **Windisch** (1780) megemlékezett — északra egy kis emelkedéssel elkülönítve Köveskál alatt kiterjedt mocsár terület, mely szintén alkalmas arra, hogy a tóból menekülő vízivad itt oltalmat találjon.

A másik állandó természetes tó a tihanyi Belső-tó. A múlt század végéről származó leírások szerint nem borította növényzet. Az 1930-as évek elején nádasába még a nyári lúd is megtelepedett, és dankasirálytelep épült, ami illusztrálja méreteit, holott már akkor egyik partján gazdasági épületek álltak, és a falu libáit s kacsáit is a tóra terelték, tehát háborítotttsága mindig nagy volt. 1942-ben a magas vízállás csaknem kiölte a nádat. Ez azonban utána ismét kezdett felerősödni, míg 1965-ben be nem telepítettek 2000 kelet-ázsiai növényevő halat. Ezek sima vízfelületté változtatták a tavat, és a fokozódó horgászat madarak letelepedésére alkalmatlanná tette a vizet. Területe kb. 27 ha. Egy nyereg (Kiserdő-tető) választja el az ún. „Külső-tótól”, mely azonban régen nem tó, hanem az évi csapadéktól függő mocsaras, részben művelés alá vont terület.

A *mesterséges tavak* közül legkiterjedtebb a Monostorapáti és Hegyesd közt fekvő, az 1950-es években létesített halastó (nem tévesztendő össze a hasonló nevű hegyi tóval), melyet az Eger-patak vize táplál és mely a Tapolcai-medence felől egyre több madárvendéget kap. 1969-ben Balatonhenye alatt is építettek egy kisebb halastavat, melyet a Burnót-patak egyik ága táplál. Már az 1930-as években a Pécsely-patak segítségével Pécsely alatt létesítettek halastavat, melynek limnológiai viszonyait **Entz** munkatársai alaposan vizsgálták, de 1964-ben egy tavaszi gátszakadás tönkretette és azóta se hozták rendbe. Ma nádasos terület. A csopaki pisztrángos tó pedig már 1950 körül megszűnt.

A Balaton-felvidék vizei közül sok, csapadékos időben sebes folyású kis patak vagy vízmosás említhető még meg, melynek egy része gyakorta száraz. A patakok közül legbővebb vizű a már említett Eger-patak. Több ágból ered a Burnót-patak, mely a Káli-medencét szeli át. A patakok néha szép szurdokokat képeznek, mint pl. az utóbbi először Balatonhenye fölött, majd amint a Káli-medencéből kilépve Ábrahámhegynél a Balatonba ömlik, bár Salföldön a bányászat megindulásával sokat veszített eredetiségéből. Eredeti állapotban találjuk meg a Dobogó-patak áttörését a Hidegkút és Balatonszőlős közti hegyvonulaton keresztül. A patakok részben mint a madarak ívóhelyei játszanak fontos szerepet, részben pedig párás, bozótos partjaikkal, illetve sziklás oldalaiikkal sok faj költését, megfelelő életkörülményeit is biztosítják.

Általában a szokott vegyes lomberdei fauna életkörülményeit biztosítja a Balaton-felvidék a maga állatvilága számára, a déli lejtőin némi szubmediterrán jelleggel. A terep változatossága erre sokféleképpen ad módot, kivéve a montán vonásokat, hiszen a csúcsok csak 150—300 méter

között váltakoznak, s csak kevés a 400 méter feletti hegy: pl. Monostorapáti felett a Fekete-hegyek legmagasabb pontja 450 m, Hidegkút felett a Som-hegy 440, a Recsek-hegy 430 m.

A Balaton-felvidékről a XVIII. századból származnak az első madártani adatok. **Windisch** (1780) a „Karnyéta” (= Kornyitó) vízimadár-gazdagságát említi. (**Darnay**, 1950), **Grossinger** (1793) a kerecsen fészkelését. **Eissl** 1808-ban megtett vitorlásútján Balatonkenesénél a márgafalban ezrével találta a partifecskek fészkeit. **Hartlaub** és **Petényi** 1839-ben együtt járták a Tihanyi-félszigetet is. Az 1860 körüli évekből **Rómer Flóris** őrzött meg néhány madártani adatot. Balatonfüred vidékéről **Darnay** (1926) említ adatokat.

A rendszeresebb kutatás akkor kezdődik, amikor **Gaal Gaszton** 1896-ban Kővágóörs-Császtán gyakornokoskodik (1897) és nyilván az ő révén kerül **Csörgéy** 1900-ban Révfülöpre. 1899-ből **Tóth Ede** küld madárvonulási jelentést Balatonfőkajárról. 1917—1921 között **Chernel** több ízben átutazik a területen és értékes megfigyeléseket végez — nemcsak Badacsonyan (melyeket előző tanulmányunkban letárgyaltunk). Egyes fajokra vonatkozólag 1897—1913 között az állami erdészetek is beküldték a tavaszi érkezések adatait. 1916-ban **Schenk** Balatonrendesen, 1920-ban **Csörgéy** Ábrahámhegyen telepszik meg, s bár ez nem azt jelenti, hogy ezzel elsősorban a madarak kutatását kívánták szolgálni, mégis az adatszolgáltatásuk rendszeresebbé válik. Az 1927—1941 közti időben **Máry Gyula** számos madártani adatot szolgáltat Balatonfűzfőről.

1930 ismét sorsdöntő évszám a Balaton-felvidék kutatása történetében, amikor prof. dr. **Entz Géza** veszi át a Tihanyi Biológiai Kutató Intézet igazgatóságát, akinek elgondolása a Balaton és környéke állatvilágáról összefoglaló kép nyújtása, amiből nem maradhatnak ki a madarak sem. Ezért intézetébe egymás után hív meg vendégkutatóknak ornitológusokat, mint 1930-ban **Nagy Jenőt** és **C. Ten Kate-t**, majd 1935—1940 között dr. **Homonnay Nándort**, 1936-ban **Hallert** alkalmazza is, **Steinfatt** is röviden részt vesz ebben a munkában. 1927-től **Kevének** is módjában áll több ízben néhány napot Tihanyban tölteni.

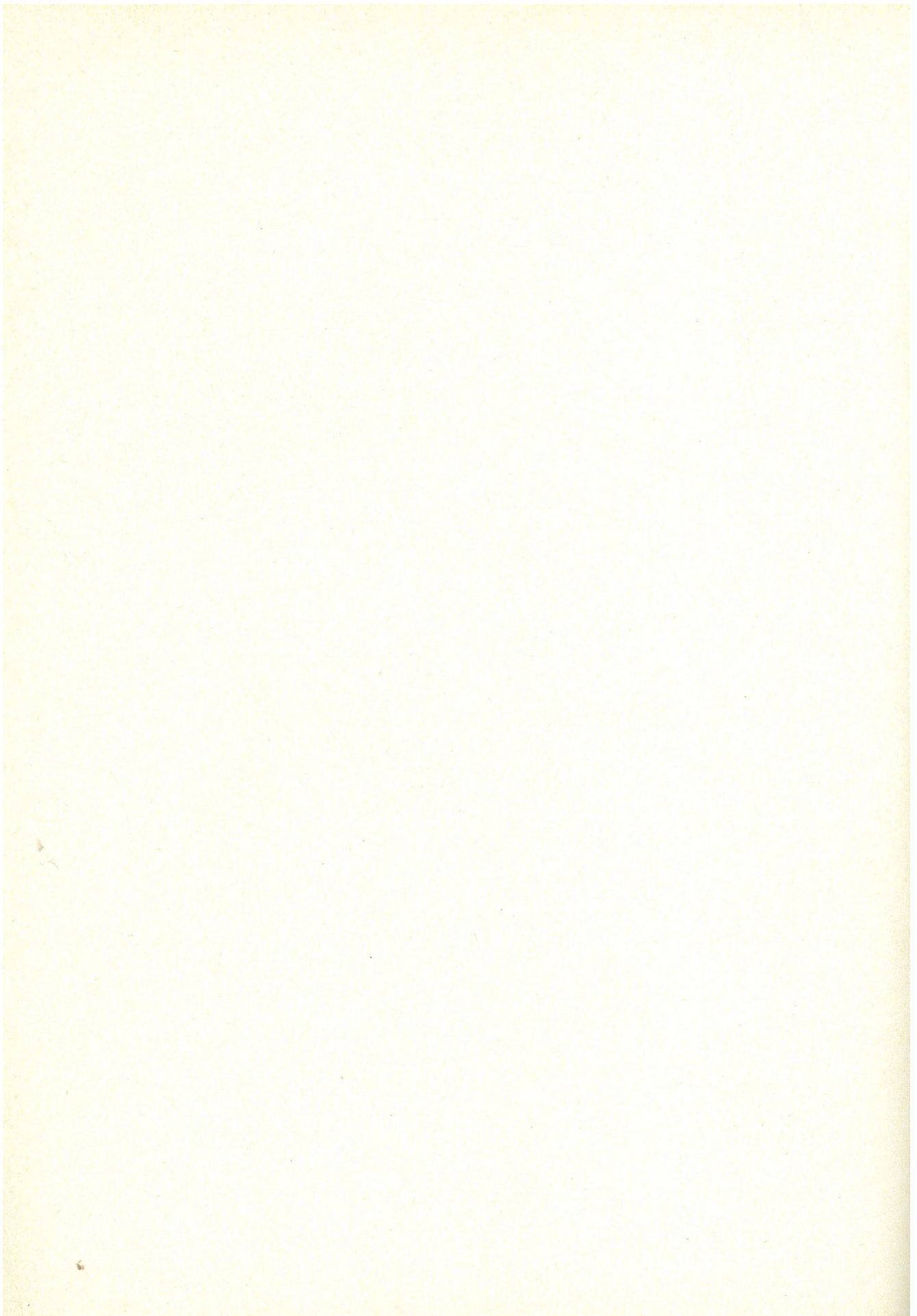
De még mindig csak mozaikadatok gyűltek így össze, melyek a madármozgásra nézve összefüggő képet, főleg a Balaton élete összességét illetőleg adni nem tudtak, bár **Homonnay**nak sikerült a Belső-tó fészkelő közösségének életét tisztázni. Ezért többen támadták **Entz** összefoglaló munkájának madártani részét, de megoldást nem nyújtottak. Miután kritikára **Kevét** is felkérte **Entz**, de ő javaslatokat is tett, ezért 1941-ben biztosított egyéves állandó szolgálatot a Biológiai Kutató Intézetben, melyet **Keve** dr. **Pátkai Imrével** és dr. **Vertse Alberttel** közösen végeztek el. Az elért eredmények után **Entz** ezt a szolgálatot állandósítani kívánta, de ennek megvalósításában halála megakadályozta. 1946—1947 közt **Udvardy** dolgozik az intézetben, majd 1949-ben **Konok István** veszi át helyét, akit azonban csakhamar egyéb irányú kutatásokra állítanak át.

Az általános Balaton-kutatások során 1950-től kezdve **Keve** újra látogatja a Balaton-felvidéket is, 1955-től pedig **Tapfer**.

Hálás köszönetünket nyilvánítjuk dr. **Belák Sándor** akadémikusnak,

aki **Keve** számára a nehezebben megközelíthető pontok elérésére járművet biztosított, és **Papp Sándor** tudományos kutató barátomnak, aki az utak megvalósításában fáradhatatlanul szorgoskodott.

Köszönetünket nyilvánítjuk mindazoknak, akik a Balaton-felvidéken tett útjaikról beszámoltak és leközöletlen adataikat rendelkezésünkre bocsátották, így: **Angyal Zoltán, dr. J. S. Ash, Bankovics Attila, Bástyai Lóránt, Bécsy László, dr. Beretzk Péter, W. Berg, D. Hermann, Csiki László, Frech' Miklós, K. Grössler, dr. Győry Jenő, Homonnay Zsombor, dr. Jablonkay Géza, Kokas E. József, Koroknai István, Kovács Antal, dr. U. Lübecke, Nagy István, dr. Rékási József, dr. Sági Károly, Sámuel Nicolette, dr. Sterbetz István, dr. Szijj József, Szijj László, dr. Warvasovszky Emil, G. Windrisch, Zerkovitz Ferenc.** Meg kell említenem, hogy 1962/63 telén **Tál József** (Pula) által beküldött szajkópéldányok alapján vált lehetővé jórészt, hogy a nyugati alak hazai mozgalmát tisztázhassuk. Meg kell továbbá említeni, hogy **Keve** útjainak nagy részét dr. **Pintér István** malakológus társaságában és vezetésével végezte, ami munkánkat igen megkönnyítette.

A MEGFIGYELT FAJOK

1. Sarki búvár (*Gavia artica*) — 1969. X. 16-án a Korny-tavon átszíneződő példány.

2. Kis vöcsök (*Podiceps ruficollis*) — Nagy (1931) valószínűnek tartotta fészkelését a Belső-tavon 1930-ban; 1935-ben Homonnay (1938) 1 párra becsüli a tó állományát, 1938. VI. 7-én négyes fészkelőjét találta (1939). 1941-ben nyáron és ősszel csak vendégeskedtek, és IX. 25-én végleg lehúzódtak a Balatonra. Keve 1951—1972 között 12 ízben találkozott vele a Korny-tavon, hatszor IX-ben; legkorábbi itteni megfigyelése 1966. III. 17. (4—5), legkésőbbi 1969. X. 16. (2 × 1 db); legerősebb vonulása 1952. IX. 25-én (100—200 db). A Fekete-hegyek elnyújtott erdei taván 1962. IV. 14.; a Kálcmis-tavon 1971. V. 25. és 1972. IV. 23-án, valamint VI. 8-án (Bankovics).

3. Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*) — Nagy (1931) a Belső-tavon fészkelőnek tartja, Homonnay (1939) 1936-ban 6 fészket meg is találta, 1938-ban ismét 6 pár csatlakozott a dankasirálytelephez. 1941-ben Pátkai 2 párra becsülte az állományt. A Korny-tavon 15 ízben látta Keve, költési időben csak egyszer (1971. VI. 25.), legkorábban 1966. III. 17-én; legkésőbb s legnagyobb számban 1952. XI. 2-án. (50—60.)

4. Búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*) — A Belső-tavon Nagy (1931) szerint fészkel, Homonnay (1938, 1939) 1938. III. 30-án 8 fészket, VI. 6-án ugyanennyit talált, de ugyanekkor a családok is úszkáltak a tavon. 1937-ben Haller (1937) nyílt és lefedett fészket fényképezte itt. A Belső-tavon megfigyelték még a búbos vöcsköt a megadott években Keve (1948), Szijj (1953), Konok (1954), Hermann és Berg (1962, 2 fiókát vezető család), Windrisch (1966). A Korny-tavon csak 1953. IV. 22-én (2) és 1968. IV. 21-én (3 × 2) találkozott vele Keve, és 1968. VIII. 8-án (3) Hermann és Berg. Monostorapátiban a halastavon 1970. IV. 23. (1) és 1971. V. 23. (2 × 2, Keve).

5. Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps griseigena*) — Nagy (1931) szerint 1930-ban költött a Belső-tavon, ahol IV. 10—13. közt Keve (1938) is megtalálta. Homonnay (1938, 1939) 1935. VIII. 12-én 4 darabot látott; 1938. III. 31-én 4, egymáshoz közel épült fészket találta; 1941-ben III. 21-én mutatkoztak az elsők, VI. 9-én fiókák is úszkáltak. Pátkai (1942) 3 párra becsülte állományukat. A Korny-tavon 1953. IV. 22. (1) és 1969. IX. 3. (1).

6. Szürke gém (*Ardea cinerea*) — A Kis-Balatonban fészkelők a gyűrűzés tanúsága szerint VII-ben Tihanyig elkóborolnak (Schenk, 1931). Nagy (1931) és Haller (1937, 1938) megtalálták telepüket a Szarkádi-erdőben: 1930-ban 15—20 pár, 1936-ban 44, 1937-ben 10 pár. Haller megállapította, hogy a fészkek alatt található táplálékmaradványok zömét kűsz képezi, utána a keszeg, de volt sügér és durbincs is köztük. IX. 12-én vonultak el. Homonnay (1939) szerint 1935-ben 110 fiókát repítettek. 1938-ban csak megkésve láttak fészkeléshez, 25 pár költött. 1941-ben érkezésük előtt Keve (1942, 1943) 62 fészket számolt meg, de egy pár sem látott a költéshez, csak időnként szálltak be pihenni a fészkekre. A Belső- (1965. V. 25.) és Külső-tavat (1965. V. 27.) is meg-meglátogatta egy szürke gém (Keve). Rendszeresen mutatkozott 1965—1972 közt az aszfóli rőten és a csopaki nagy nádasnál (Tapfer). A Korny-tavon 1950—1971 közt havi megoszlásban a következő számú megfigyelés történt magános vagy két példányon: IV = 1; V = 1; VI = 1; VII = 1; IX = 3 (Keve). Monoszló falu mel-

lett 1969. IV. 20-án egy átrepült a balatonhenyei halastó felől a Balaton felé. Monostorapátiban a halastónál 1971. V. 23. (**Keve**).

7. Vörös gém (*Ardea purpurea*) — **Nagy** (1931), **Ten Kate** (1931), **Homonnay** (1938) és az 1941-es szolgálat szerint alkalmi vendég a Belső-tavon. **Tapfer** az aszófői rét tocsogós részein találkozott vele tavasszal (1955—1971). **Sterbetz** 1951. VII. 17-én Káptalanfürednél, VII. 18-án Balatonalmádinál látta a nádas felett. A Kornyi-tavon, illetve a Köveskál alatti mocsárban 1968. IV. 21., 1970. IV. 20., 1971. VI. 25. (**Keve**).

8. Üstökösgém (*Ardeola ralloides*) — Kornyi-tó, 1961. IX. 3. (1, **Keve**).

9. Nagy kócsag (*Egretta alba*) — **Homonnay** (1939) 1936. VI-ban a Külső-tavon (sok csapadék), 1937. VIII-ban Aszófőnél, 1938. III. 31-én a Csúcs-hegynél figyelte meg. **Entz** 1936. VI-ban Balatonkenesénél, **Keve** 1949. V. 25-én Alsóörsnél, 1960. V. 14-én a Kornyi-tavon.

10. Kis kócsag (*Egretta garzetta*) — **Berg** és **Hermann** 1962. VIII. 10-én a Balatonfőkéjéről alatti parton sirályok közt láttak egyet pihenni.

11. Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) — 1941. IV. 14.—IX. 20. közt több ízben a Tihanyi-félszigeten; 1942. VI. 15-én Fűzfőnél parti fűzfán (**Pátkai**).

12. Pocgém (*Ixobrychus minutus*) — A Belső-tavon **Nagy** (1931) feltételezte 1930-ban költését. **Ten Kate** (1931) ezen a nyáron 10-et számlált meg. 1932-ben **Steinfatt**-nak (1935) sikerült a fészkelést be is bizonyítani, valamint **Homonnay**-nak is 1936- és 1938-ban 2—2 párban, de 8—10 párba becsüli a félsziget állományát és ezzel egyezik az 1941-es eredmény is, 11 pár (**Pátkai**, 1942). 1941-ben Tihanyban IV. 20-án mutatkoztak az elsők, IX. 19-én az utolsók, 1965. V. 25—28. közt naponta mutatkozott a nagyszálló körül. **Tapfer** 1955—1969 közt Balatonfüred körül több nádfolton megtalálta, **Sterbetz** és **Sámuel** pedig Káptalanfürednél (1957, 1961), etette is. 1941-ben **Keve** az utolsót IX. 29-én látta a Kornyi-tavon, ahol **Berg** és **Hermann** 1962-ben is észlelték, valamint **Keve** 1960. V. 14., 1969. IX. 3. és 1971. VI. 25-én, az utóbbi alkalomból 3 × 1 db-ot.

13. Bölömbika (*Botaurus stellaris*) — 1899. III. 11-én érkezett meg Balatonfőkéjára (**Tóth**); 1907—1908 telén Balatonfürednél áttelelt. **Homonnay** (1938) Balatonörvényesenél 1936. VIII. 9-én találkozott vele. 1941-ben sokszor hallhattuk a Bozsai-öböl felől III. 27—VI. 11. között. **Tapfer** 1965—1971 közt rendszeres fészkelőnek találta az Aszófői- és Csupaki-öblökben.

14. Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) — 1898—1924 közti évekből számos adatot találunk tavaszi érkezéséről a következő falvakból: Balatonfőkéjéről, Litér, Szentkirályszabadja, Vörösberény, Balatonalmádi, Felsőörs, Veszprémfajs, Tótvázsony, Barnag, Vöröstó, Nagyvázsóny, Mencshely, Balatonarács, Balatonfüred, Tihany, Balatonrendes. **Kakas** Szepezden 1958. II. 19-én találkozott eggyel. Tihanyban 1930-ban **Ten Kate** (1931) említi fészket, majd **Homonnay** (1938, 1939), 1935 (4 fióka), 1936 (3 fióka), 1937-ben fészkek üres; újra fészkel 1938—40 közt. **Homonnay** (1941) kataszterében épületen fészkel (Balatonfüred), fán (Küngös, Balatonkövesd, Balatonakali, Balatonfüred, Akali, Szepezd). 1941-ben III. 26-án érkezett meg Tihanyba. Rendszeresen járt a Külső-tóra, de nem költött. VIII. 30-án láttuk az utolsót. Ellenben 1942-ben ismét költött. 1943. VIII. 19-én **Udvardy** (1947) a Szarkádi-erdő felett látott egy húzó csapatot. **Tapfer** Tihanyban 1965—1969 közt is rátalált a lakott gólyafészkekre, látta továbbá Akaliban és Balatonkenesén is. 1958. XI. 1-én Kővágóörsön elpusztult egy gólya, melyet az évben Strohausersiel b. Rodenkirchenben gyűrűztek. **Marián** (1962, 1968) 15 községből kapott az 1958-as és 1963-as gólyakataszter alkalmából adatokat (Balatonfőkéjéről, Papkeszi, Tihany, Aszófő, Pécsely, Dörgicse, Akali, Zánka, Balatoncsicsó, Vigántpetend, Köveskál, Kővágóörs, Salföld, Szentbékáll, Mindszentkál, Monostorapáti). Ezek lényeges állományingadozást nem mutattak. **Keve** a Balatonfelvidéken házon épült lakott fészkeket talált: Mindszentkál (1960, 1969, 1970, 1971, 1972), Szentbékáll (1967, 1969, 1970, 1971, 1972), Köveskál (1960, 1971), Kővágóörs

(1950, 1953, 1966, 1967, 1969, 1970, 1971, 1972), Vöröstó (1970, 1971, 1972), Tihany (1965, 1968, 1970), Monostorapáti (1970, 1971). Költési időben réten vadászgatót: Salföld (1950, 1971), Aszófó (1960, 1962, 1964 — 1969-ben a fészek üres), Nagyvázsöny (1963), Balatoncsicsó (1970). Köveskál határában 1970. IV. 20-án a gólya a traktort kísérte. Monostorapátinál a hegyi tavak felé (1971) vagy a halastó irányába (1970, 1971) szállt el.

15. Fekete gólya (*Ciconia nigra*) — **Kakas** 1956. VIII. 9-én Szepezd felett, **Sági** 1969. augusztus első felében Ábrahámhegy felett látta körözni.

16. Batla (*Plegadis falcinellus*) — Alsóörs, 1930. IV. 13. (1, **Keve**, 1938).

17. Kanalasgém (*Platalea leucorodia*) — **Gaal** (1901) Révfülöpnél figyelte meg 1899. III. 28-án. **Schenk** (1917) még Balatonkenesét is említi. **Csiki** Kapolcsnál 1962. VIII. 19-én az Eger-patak medrében észlelte.

18. Bütykös hattyú (*Cygnus olor*) — **Kasza** (1968) írja, hogy Balatonfűzfőnél a be nem fagyott csatornán 1967. I. 18-án 6 db mozgott (domesztikált?).

19. Nyári lúd (*Anser anser*) — **Homonnay** (1940) kutatásai idején még költött a Belső-tóban, a Bozsai-öbölben stb. 1938-ban szerinte (1938) megkésve érkeztek a tóra, és csak V. 8-án talált két fészekaljat (4, illetve 3 tojással) úszó nádton. 1941-ben II. 12-én a Belső-tó jegén ácsorogtak, **Pátkai** (1942) szerint megkísérelték a költést, de mindkét fészekalj tönkrement, a ludak azonban VIII. elejéig több ízben belátogattak a Belső-tóra, s ott huzamos ideig tartózkodtak is. Ezután eltűntek, de IX-ben ismét megjelentek, IX. 7-én az utolsók. Ugyanilyen mozgásuk volt 1942. IV—V-ben, 1943. VIII. 16—IX. 20. közt (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1947), 1944—1946-ban (**Udvardy**, 1947), 1953. III. 18—20. közt 200 példány gyülekezett a Bozsai-öbölben (**Sziji**), 1955. VI-ban talán fészkelte is az Aszófői-öbölben (**Tapfer**). 1950—1971 közt a Kornytavon **Keve** három ízben találkozott nyári lúddal: 1952. XI. 2. (2), 1953. IV. 22. (22), 1971. X. 7. (1).

20. Nagy lilik (*Anser albifrons*) — Tihanynál lőtték 1931. I. 9. (**Homonnay**, 1938). 1941-ben Tihanynál gyakori volt télen. Tavasszal az utolsókat (120) III. 2-án, ősszel az elsőket IX. 25-én figyeltük meg. 1942. I. 13-án, amikor a Balaton jég alatt állt, a vízimadarakat egyetlen, a Cser-hegy felett elhúzó példány képviselte. A Balaton és a Marcal menti táplálkozóhely közti váltást **Keve** 1952. XI. 2-án észlelte Révfülöp és Kővágóörs között.

21. Vetési lúd (*Anser fabilis*) — Őszi érkezési adatok: Balatonrendes 1919. X. 6. (**Schenk**), Balatonkenese, 1921. X. 1. (nagy csapat, **Chernel**). **Homonnay** (1938) a Külső-tó jegén 1938. I. 11-én 100—120-as csapatával találkozott. 1941-ben Tihanynál az utolsókat III. 29-én (40—50) figyeltük meg, az elsőket IX. 25-én (100—150), és ugyan ezen a napon **Máry** Balatonfűzfőnél (232 db). A vetési ludak és a lilikek télen rendszerint vegyes csapatokban járnak. **Chernel** 1921-ben még csak vetési lúdról beszél, 1941-ben a liliket találtuk túlsúlyban, újabban ismét a vetési lúd javára billent a mérleg. A hegyek felett magasan áthúzó csapatokról több megfigyelés szól: pl. Révfülöp, 1952. XI. 2. (**Keve**), Balatonfüred (szőlők), 1964. XII. eleje, 1967 és 1968. XI—XII. (**Tapfer**), Kornyi-tó felett magasan, 1969. X. 16. (**Keve**), Ábrahámhegy, 1970. IX. 12. (**Frech**), Alsódörgicse, 1970. X. 13., Tihany, 1971. X. 9. (**Keve**).

22. Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*) — **Gaal** (1901) írja, hogy 1897 őszen „...a Kornyi-tóra estéenként nagy csapatokban a Balatonról...” behúzott. **Chernel** (1918, 1922) őszi mozgásukat figyelte meg Révfülöpnél, Balatonrendesnél és Balatonkenesénél. **Nagy** (1931), **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1938, 1939) szerinte a Belső-tavon költ. 1936-ban 4, 1938-ban 3 fészke volt megfigyelhető úszó nádcsomókon. **Pátkai** (1942) az egész félsziget 1941-es állományát 40 párba becsülte. VII. 5-én **Keve** is látott egy tojót, amint fiait a vetésből hajnalban a Belső-tóra vezette. **Koronki** 1954-ben az állomány fogyatkozásának okát az előző száraz évek következtében kipsztult nádas lecsökkenésében keresi, de 1954-ben ismét kezdett jól fejlődni, IX-ben

8—10 tőkés réce is mutatkozott a Belső-tavon. A Külső-tó csapadékdús esztendőkből (1948, 1965) igen alkalmas fészkelésükre (**Keve**). **Tapfer** szerint 1955—1969 közt az Aszófői-öbölnél rendszeresen költött. 1950—1972 között **Keve** sokfelé megtalálta a parton (pl. Balatonakarattya, Fűzfő stb.) és **Sterbetz** is Káptalanfürednél. **Tapfer** 1958-ban eredményes költéséről értesült Akalinál a parttól távol, egy erdőcske tisztásán a kutatótelep közelében. **Keve** a Kornyi-tavon 27 ízben látott tőkés récét, legnagyobb számban (200—300) 1952. IX. 25-én, ugyanekkor a Köveskál alatti mocsaras területen is. Kővágóörsnél a Burnót-patakból riasztotta fel (1951. IX. 19., 1970. IV. 20. stb.), sőt Balatonhenye felett is, ahol még csak tocsogók vannak a sűrű fák között (1972. IV. 23.), valamint a falu feletti szurdokból is, mely nyílt. A Fekete-hegyek tavai közül a kilátóhoz legközelebb esőben egy zombékon **Pinter** 10 tojását számlálta meg 1967. IV. 16-án. Él a Káломis-tóban is (1970. VI. 8., 1972. IV. 23. — **Keve** —, 1972. VI. 8. — **Bankovics** —), 1971. V. 25-én a Káломis- és Kettős-tó között 15—20 igen élénk mozgásban volt. A Monostorapáti melletti halastavon 1970. IV. 23. (15—16), 1971. V. 23. (kb. 60), 1972. VI. 2. (20—30), a Balatonhenye alatti kis halastóban 1971. V. 25-én fiókáit vezette. Leányfalu (ma Nagyvázsony) határában a Tálodi-erdő felett váltott át egy 1969. VI. 17-én. 1972. III. 16-án az épület felé eső oldalon egy feketés foltra gyülekezett 50—60 tőkés réce, részben oda szálltak, részben a tóról kitotyogtak. Odaérve megállapíthattam, hogy kiszórt törköly volt az, ami annyi récét, a zavarásnak annyira kitett kis foltra összegyűjtött.

23. Böjti réce (*Anas querquedula*) — **Keve** (1938) 1936. IV. 10—13. közt a Külső-tó „jellegzetes” fajának tartja. Megtalálta a Belső-tavon is, ahol **Homonnay** (1938) 1937. VIII. 12—17. közt 15—20 db-ot számlált. **Pátkai** (1942) a félsziget állományát 1941-ben 8 párba becsülte. 1941-ben az elsők III. 24-én, az utolsók X. 14-én mutatkoztak. A Kornyi-tavon legkorábban 1972. III. 16-án (5—6), a legnagyobb számban 1966. III. 17-én (100—150). IV-ben csaknem mindig megtalálta **Keve** a böjti récét a Kornyi-tavon, ellenben őszi vonuláson csak 1951. IX. 19-én (10—15). Költési időben: 1960. V. 14. (4♂), 1971. VI. 25. (1). A Kettős-tóból 1970. VI. 8-án felrepült egy pár. Ugyancsak egy pár mozgott 1972. III. 17-én a balatonhenyei halastavon.

24. Csörgő réce (*Anas crecca*) — **Homonnay** (1938, 1940) gyakorinak tartja tavaszi és őszi vonuláson a Belső-tavon. 1941-ben az elsők II. 9-én, az utolsók IX. második felében mutatkoztak; tavasszal III-ban még szórványosan, ősszel VIII. 4-én az elsők. **Tapfer** is gyakrabban megfigyelte az aszófői réteken, még 1955. VI. végén is kettőt. Gyűrzési adatunk:

Paris Tour de Valat 1958. I. 15.

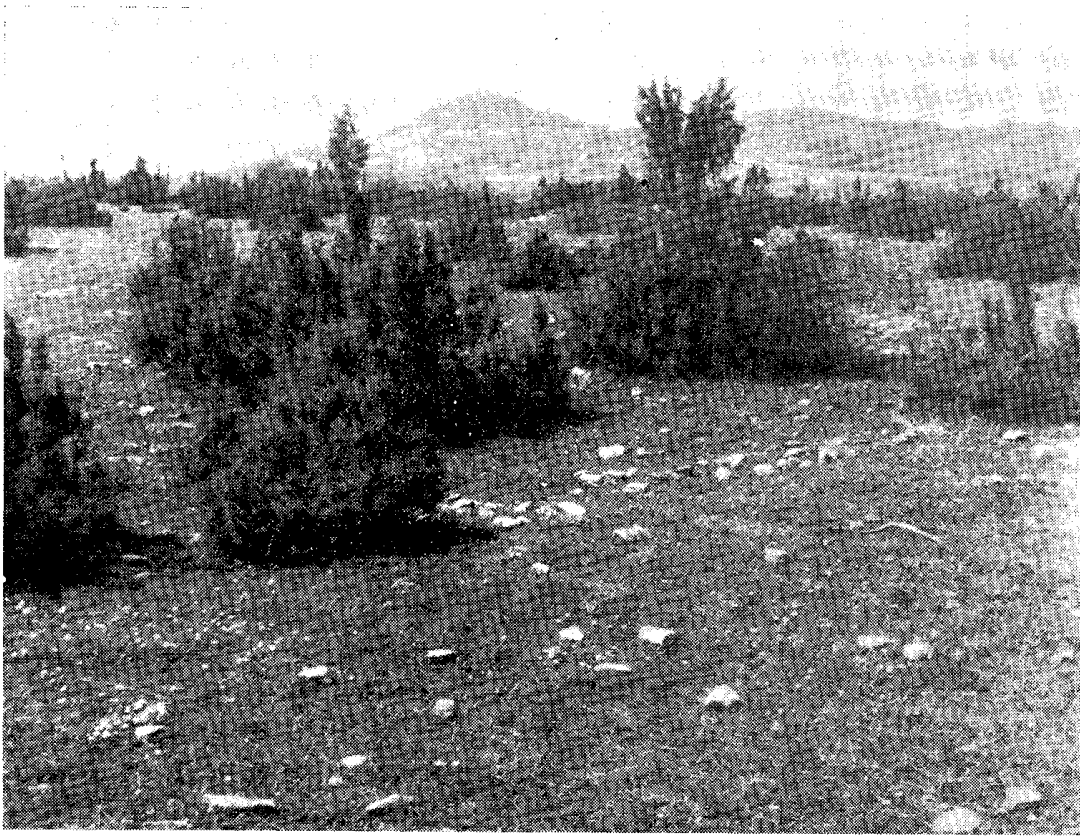
ED 1315 + Balatonfőkajár 1958. III. 25.

A Kornyi-tavon **Berg** és **Hermann** 1962. VIII. 8-án láttak egyet. **Keve** legtöbbször IX-ben találok itt vele, legnagyobb tavaszi mennyiség 1964. III. 17. (100—150), őszi 1952. IX. 25. (200—300). Egy-egy párt megfigyelt 1953. IV. 22. és 1964. V. 14-én. Legkésőbbi adata: 1952. XI. 2. (3). A Káломis-tóból 1971. V. 25-én riasztott fel egy gácsért.

25. Nyílfarkú réce (*Anas acuta*) — **Homonnay** (1938) a Belső-tavon 1936. VI. elején látott hármat. **Keve** a Kornyi-tavon 1952. IX. 25-én egyet, valamint 1972. III. 16-án 3 ♂ és 2 ♀-t.

26. Füttyülő réce (*Anas penelope*) — 1941. IX. 26-án a Belső-tavon (3—4), IX. 29-én (1), valamint 1966. III. 17-én (1) a Kornyi-tavon.

27. Kendermagos réce (*Anas strepera*) — **Nagy** (1931) és **Homonnay** (1938) szerint a Belső-tavon költött, pl. 1936-ban 15 pár, nem beszélve az itteni gyülekezéséről, pl. 1935. VIII. 12. (80—100). **Pátkai** (1942) cenzusa alapján a félsziget 1941-es költő állománya 8 pár. 1941-ben III. 21-én az elsők, VI. 19-én az első fiókák, XI. 8-án az utolsók. A Belső-tó leggyakoribb récefaja volt. A későbbi években még látták a Belső-tavon. 1942. IX. 7—24. közt, 1943. VIII. 16—IX. 20. közt (**Keve**), 1953. III. 13—20 közt (**Szija**), az Aszófői-öbölnél 1955, 1958, 1961-ben (**Tapfer**). A Kornyi-tavon tavaszi megfigyelések: 1953. IV. 22. (2); 1960. V. 14. (1 pár és 5 ♂); 1966. III. 17. (1 pár). Őszi megfigyelések: 1951. IX. 9. (2); 1952. IX. 25. (2—3); és XI. 2. (30—32).

2. ábra: Zánkai borókás: az erdeipacsirta, cigányesuk, kenderike, töviszúró gébics stb. élőhelye
(Fotó: Papp Sándor)

Abb. 2.: Ein Wacholder-Bestand bei Zánka, Lebensstätte von Heidelerche, Schwarzkelchen, Bluthänfling, Neuntöter usw.

28. Kanalas réce (*Anas clypeata*) — **Homonnay** (1938) a Külső-tavon 1936. VI—VII-ben észlelte. 1941-ben gyakori vendége volt a félszigetnek, kisebb csapatokban vagy egyesével III. 27—V. 18., illetve VIII. 4—X. 27. között. **Tapfer** később (1955, 1958, 1961) is találkozott vele az Aszófői-öbölnél. A Kornyitavon: 1952. IX. 25. (20—25); 1953. IV. 22. (1♂); 1971. IV. 16. (1♂ 1♀).

29. Barátréce (*Aythya ferina*) — **Nagy** (1931), **Homonnay** és **Haller** (1938), **Keve** (1938) említik a Belső-tóról. **Homonnay** (1940) 1938. V-ben fészekalját is gyűjtötte. 1941-ben **Pátkai** (1942) 3 párra becsülte a tó állományát. 1941. II. 14-én jelentkeztek az elsők (VII. 3-án az első fiókák). XI. 25-én észlelte az utolsókat. **Szijj** 1953. III. 18—20. közt még látta a tavon. A Kornyitavon tavasszal: 1966. III. 17. (7); 1971. IV. 16. ♂; 1972. III. 16. (♂); ősszel: 1969. IX. 3. (2); 1970. X. 12. (3) és XII. 17. (1).

30. Kontyos réce (*Aythya fuligula*) — A kontyos réce nem szívesen száll le kisebb tavakra, de azért a Belső-tavon 1948. IV. 11-én (6), a Kornyitavon 1950. IX. 25-én (5), 1952. XI. 2-án (2) és 1966. III. 17-én (♂) észleltük.

31. Cigányréce (*Aythya nyroca*) — **Nagy** (1931) és **Homonnay** (1938, 1939) szerint a Belső-tavon költött. Utóbbi 1938. V. 7-én pelyhes fiókáit vezető tojót is látott. 1941-ben az elsők IV. 15-én jelentkeztek. Leggyakoribbak IX. végén és X. elején voltak. Az utolsó XI. 2-án mozogtak. Mutatkozott még később (1942, 1948) is. **Tapfer** 1955.

VII. elején igen erős récemozgást észlelt Balatonfüred és Csupak közt, akadt köztük néhány cigányréce is. A Kornyi-tavon 1951—1972 közt 11 megfigyelés történt (**Keve**). Legtöbb IX-ben (6 eset), legnagyobb számban 1951. IX. 19-én (15), legkorábban 1966. III. 17. (5), legkésőbb 1959. IX. 30. (8—10). Költési időben: 1971. VI. 25. (1). Egy-egy cigányréce volt 1970. VI. 8-án a Kálomis-tavon, és 1971. V. 23-án a Monostorapáti melletti halastavon.

32. Kerцерéce (*Bucephala clangula*) — Kornyi-tó, 1952. XI. 2. (1 ♂, 3 ♀♀).

33. Kis bukó (*Mergus albellus*) — Belső-tó, 1953. III. 18—20 (1 ♂ 2 ♀♀ **Sziji**); 1948. IV. 11. (2 ♂, 4 ♀; IV. 12. (10—12 ♂, **Keve**).

34. Darázsölyv (*Pernis apivorus*) — **Imre Sándor** gyűjtötte Balatonrendesnél 1922. IX. 11-én (**Szemere**, 1923). Ugyanitt figyelte meg **Schenk** 1941. IX. 30-án. A Tihanyi-félszigeten végzett megfigyelések: 1941. IV. 22., IV. 27. (1), V. 26. (2), VI. 11. (1, **Pátkai**); 1965. V. 25. (2, **Keve**); 1968. VII. 7. (1, **Györy**). **Tapfer** 1958. VI-ban a Recsek-hegy ÉNy-i erdőszegélyén látott egy párt (sötét fázis).

35. Vörös kánya (*Milvus milvus*) — A tihanyi Diósi-rét felett **Pátkai** (1942) 1941. VIII. 22. és XII. 1-én figyelt meg egyet, **Sterbetz** pedig 1957. VII. 20-án kettőt Káptalanfüred felett.

36. Barna kánya (*Milvus migrans*) — A Tihanyi-félszigeten 1935. VII. 31-én és 1936. VIII. 11-én **Homonnay** (1938, 1940) észlelte. Gyakran mutatkozott 1941. IV. 14—VI. 26. közt, valamint VIII. 3—5. közt (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1942). **Udvardy** (1947) is a látogatók közé sorolja. 1948. IV. 12-én és 13-án ismét mutatkozott egy (**Keve**). **Tapfer** 1956. VII-ben öreg fűzfáról riasztotta fel a parti rétről Csupak és Arács között.

37. Héja (*Accipiter gentilis*) — 1936. III. 6-án **Homonnay** (1938, 1940) gyűjtötte Tihanyban. 1941-ben egész éven át találkozunk héjával, de **Udvardy** (1947) már csak látogatónak tartja. 1955—1970 közt **Tapfer** a Recsek-hegy erdeiben rendszeres fészkelőnek ismerte meg, de csak 1 párban. A Kornyi-tónál 1953. IV. 22-én, Pula alatt a Tálodi-erdőben 1970. X. 10-én 1—1 db mutatkozott (**Keve**).

38. Karvaly (*Accipiter nisus*) — Tihanyban **Homonnay** (1940) több példányt gyűjtött. 1941-ben egész éven át mutatkozott. **Pákai** (1942) 1 párba becsülte költő állományát. Észleltük még: 1942. XII. 20., 1971. X. 9., 1972. II. 5. (**Bankovics**), 1972. VIII. 22. **Tapfer** szerint erdei és feketefenyő-állományokban 1955—1970 közt rendszeresen fészkel a Koloska-völgyben, valamint a Balatonarács és Lovas közti erdőben három helyen. A salgföldi romoknál és a Badacsonyörs feletti sziklák körül; 1962. X. 7. és 1971. X. 8., a Dörgicse melletti Kú-völgyben: 1970. VI. 6., a Kornyi-tavon 1970. X. 12-én egy nádisarmanynt zsákmányolt. Ugyanitt 1971. III. 12-én is mutatkozott.

39. Pusztai ölyv (*Buteo rufinus*) — Tihany (Diósi-rét), 1941. VIII. 11. (1, **Pátkai**, 1942).

40. Egerészölyv (*Buteo buteo*) — **Csörgey** (1902) 1900. III. 26-án jelenti Révfülöpről. **Homonnay** (1938, 1940), **Keve—Pátkai—Vertse** (1942), **Udvardy** (1947) elég rendszeresen észlelték a Tihanyi-félszigeten, ahol később is látta **Keve** (1948, 1963) és **Sziji** (1952). **Tapfer** által ismert fészkelőpontok: Recsek-hegy (1955), a Veszprémfajsz és Hidegkút közti Gellért-hegy (1958), Nagy- és Kissom (1969), a Tótvázsony feletti Nagy-Gella (1970). **Keve** a következő pontokon találta: Balatonakarattya (1961), Nosztori-völgy (1962), Balatonfüred: Tamás-hegy (1970), Balatonudvari (1962), Akali (1955), Dörgicse: Halo-hegy (1972), Zánka (borókás, 1970), Szentantalfa (1962), Balatoncsicsó (1971), Mencshely: Láz-föld (1971), Szepezd (1961), Révfülöp v. á. (1972), Badacsonyörs (1962, 1966, 1971), Kékkút (1961), Szentbékáll (1968), Kővágóörs: Burnót-patak rétjei (1950, 1954, 1968, 1971), Kornyi-tó (1952, 1953, 1959, 1970), Köveskál, mocsár és kopáros (1959, 1969, 1970, 1971), Balatonhenye (1960), Kálomis- és Kettős-tó (1960, 1972), Fekete-hegyek platója (1967, 1971), Sátorma (1971, fészek is), Boncsos-tető (1967, 1971), Monostorapáti: halastó (1971), Pula: Tálodi-erdő (1970, 1971), Tótvázsony (1971). A legnépesebb csapat (5) a Tálodi-erdő tisztása felett keringett 1970. X. 10-én.

41. Gatyás ölyv (*Buteo lagopus*) — A Tihanyi-félszigeten 1938. I. 10—13. közt (**Homonnay**, 1940), 1941-ben az utolsó III. 21-én, az első XI. 22-én (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1942).

42. Békászó sas (*Aquila pomarina*) — Tihany, 1936. VIII. 18. (**Homonnay**, 1938).

43. Réti sas (*Haliaeetus albicilla*) — Tihany (aszófi sarok), 1941. XII. 1. (1), több ízben a rév előtt a jégen.

44. Barátkeselyű (*Aegypius monachus*) — **Kenessey** (1892) szerint (lásd **Friwaldszky**, 1891, **Schenk**, 1917) 1882. V. 4-én ejtették el és a Nemzeti Múzeumba beküldték egy példányt Kiscséripusztánál, mely ugyan már a szomszédos Mezőföldhöz tartozik, és a vizsgált területünkkel csak közvetlen határos.

45. Fakókeselyű (*Gyps fulvus*) — **Rómer** 1860-ból származó feljegyzései szerint (**Darnay**, 1926) Balatonfüred: Savanyúvízen „...a vendéglős udvarában láttam egy, a hegyek közt általa szárnyalt, eleven barna keselyűt...”. 1926. IX. 23-án Aszófőnél 11 mutatkozott, melyből kettőt Tihanyban el is ejtettek (**Kováts**, 1929) — nyilván ezekkel azonos **Radetzky** (1929) értesülése a „saskeselyűről” (**Vasvári** 1930). **Entz** (1935) Tihanyban a Biológiai Kutató Intézet felett 1933. III. 4-én látott egyet, melyet előre jeleztek neki Balatonszőlősről (**Papp József** szíves közlése).

46. Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*) — Balatonrendesnél **Schenk** (1924) 1923. III. 22-én észlelte. A Tihanyi-félszigeten előfordult 1933. I. 28-án és több ízben 1936-ban (**Homonnay**, 1938). 1941. I. 18-án, II. 5-én és XII. 28-án mutatkozott (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1942). **Keve** észlelte a Kornyi-tónál is 1941. IX. 29-én és 1971. XI. 15-én.

47. Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) — Salföld és Kékkút közti földeken 1951. IX. 9-én látott egy hímet **Keve**.

48. Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) — **Keve** a Kornyi-tó körül figyelte meg 1950. VII. 2-án (♀) és 1953. IV. 22-én (♀, valamint a Pula és Ócs alatti Kinder-tónál (rét), 1970. IV. 22-én (♂). **Tapfer** az Aszófői-réten 1958. VII., 1961. VIII., 1964. VIII.

49. Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) — **Csörgy** (1902) Révfülöpnél 1900. III. 26-án, **Chernel** (1918) Balatonkenesénél 1916. III. 21-én, **Schenk** (1926) ugyanitt és Balatonrendesen 1925. IV. 5-én figyelte meg érkezését. Tihanyból számos adatot közöl **Ten Kate** (1931), **Homonnay** (1938), **Keve** (1938). 1941-ben III. 26-án láttuk az elsőt, X. 29-én az utolsót. **Pátkai** (1942) szerint 1 pár költött az aszófői sarokban. Ugyanitt **Tapfer** szerint 1955-ben (talán 1961-ben is). **Szijj** 1953. III. 20-án látta Vörösberény-nél, **Sterbetz** 1957. VII. 24-én Csopaknál. **Keve** Tihanyban azután is észlelte (1948, 1965), Balatonkenesénél (1957), Csopaknál (1965) és Balatonudvarinál (1950). A Kornyi-tóról csak a következő megfigyelései vannak: 1950. IX. 19., 1952. IX. 25., 1954. IX. 23.

50. Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) — Balatonrendes, 1922. VIII. 29—31. (**Schenk**). Vászoly, 1941. V. 16., Tihany (levendulás), 1941. VIII. 23. és IX. 13. (**Pátkai**).

51. Halászsas (*Pandion haliaetus*) — Zánka, 1934. VII. 7. (**Graeser**, ex **Király**, 1957), Tihany, 1942. IV. 2—7., 1948. IV. 13. (**Keve**).

52. Kerecsensólyom (*Falco cherrug*) — **Grossinger** (1973) szerint: „...montes Balatoni adsitos inhabitat...”. További adatok: Tihany, 1941. III. 29., V. 13., V. 20., V. 27., VI. 2., VI. 23. és VII. 11. (**Keve**, **Pátkai**). **Udvardy** szerint 1946-ban költött a Nosztori-völgy szikláin, s innen belátogatott a Tihanyi-félszigetre is (1947). **Tapfer** 1955. VI-ban a Koloska-völgy szikláin figyelt meg egy kirepült családöt. Fészkelését a helybeliek már évek óta ismerték. 1957-ben azonban már nem fészkeltek, csak időnként látogatta meg a sziklákat. Talán a Recsek-hegy valamelyik elhagyott ragadozó-fészkébe telepedett át. A Nosztori-völgy szikláin a robbantások miatt fészkelésére alkalmatlanná váltak. A Lovas feletti Királykúti-völgyben 1957. IV-ben észlelte **Tapfer**, **Sterbetz** pedig 1957. VII. 20-án Káptalanfürednél. **Keve** megfigyelései: Kornyi-tó, 1961. IX. 3. és talán 1968. IV. 21., Balatonrendes, 1969. VI. 17.

53. Vándorsólyom (*Falco peregrinus*) — Tihany, 1938. I. 10. (**Homonnay**, 1938). 1941. I. 17—II. 14. közt három ízben mozgott, VIII. 10. (gerlét zsákmányolt), X. 6—XII. 29. közt 13 ízben, 1942. XII. 19. (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1942, 1947). **Udvardy** (1947) mint nyári látogatót ismerte meg. **Keve** 1950. IX. 19-én Ábrahámhegynél, 1951. IX. 25-én a Kornyi-tónál látta.

54. Kabasólyom (*Falco subbuteo*) — **Homonnay** (1938, 1939, 1940, 1944) szerint Tihanynál mutatkozott 1931. IX. 25-én, 1936-ban 2 pár fészelt a Szarkádi-erdőben. Ezek VIII-ban a Belső-tó felett a fecskéket zavarták. 1938. VI. 7-én csaknem repülés fiatalok voltak a fészkében. 1941-ben IV. 20-án láttuk az elsőket, X. 2-án az utolsókat. **Pátkai** (1942) 1 párra becsülte a félsziget költő állományát. Táplálkozásmódjáról **Bástyai** (1957) ad érdekes adatokat. 1943. VIII. 29-én két kaba a Biológiai Kutató Intézet körül szürkelégykapót kergetett. 1953. VI. 29-én néha 8 kaba is a Csúcs-hegyen a fák közé zuhanva kapkodta a pompás kabócákat, melyeket Aszófó irányába hordtak el, vagy a Belső-tó felett szitakötőkre vadásztak. **Keve** a falu felett látta 1948. IV. 12-én és 13-án, a Szarkádi-erdőnél 1965. V. 25-én. **Tapfer** 1961. VII-ben Sajkodnál, 1970. VII-ben az Aszófői-rétnél észlelte. **Tapfer** fészkelve találta 1956. VII-ben Balatonalmádi nyárfasorában. A Kornyi-tónál IX-ben mutatkozik (1951, 1952, 1954, 1959, 1969). Legnagyobb számban (5—6) 1954. IX. 23-án, de rendszerint magánosan. A Monostori-tónál 1962. IV. 4-én, a Hajagos körül 1966. IV. 20-án (**Keve**).

55. Kis sólyom (*Falco columbarius*) — Tihany, 1938. I. 12. (**Homonnay**, 1938, 1940). 1941-ben az utolsó II. 5-én, az első X. 26-án mutatkozott. Mindkét télen elég gyakran láttuk. 1942. XII. 20. (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1942, 1947), Balatonfüred, 1942. (**Tapfer**).

56. Kék vércse (*Falco vespertinus*) — 1935. VIII. 12-én, s az azt követő napokon 5 db mozgott a Külső-tónál (**Homonnay**, 1938). A félszigeten 1941. IV. 28—VIII. 12. közt gyakrabban mutatkozott 1—2, és **Udvardy** (1947) szerint is el-ellátogat ide. **Tapfer** 1965. VI-ban Balatonkenesénél látott egy hímét.

57. Fehérkarmú vércse (*Falco naumanni*) — **Gaal** Kővágóörsnél 1894. VIII. 7-én gyűjtötte (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1943).

58. Vörös vércse (*Falco tinnunculus*) — **Homonnay** (1938, 1939, 1940) szerint a Tihanyi-félszigeten 1935-ben varjú- és szarkafészkekben költött. 1936-ban a barátalakások szikláin, 1938-ban a Szarkádi-erdő fenyőin 5 és 6-os fészekalját találta, az állományt 4 párra becsülte. 1941-ben **Pátkai** (1942) 5 párra becsülte. 1941-ben III. 11-én láttuk az elsőket és X. 23-án az utolsókat, de még XII. 5-én és 12-én is mutatkozott (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1942). **Udvardy** (1947) szerint a Balatonra tekintő szikla- és löszfalakban költ, és ugyanezt állapította meg **Sziji** 1953. III. 18—20. közt, **Keve** 1948. IV. 11—13., valamint 1965. V. 25—27. közti időben és **Tapfer** 1955. VI-ban. **Tapfer** megtalálta költve a Balatonkenese és Fűzfő melletti löszfalakban, de szerinte Balatonkenese és Akali között főleg szarkafészkeket használ fel költésre. **Sterbetz** Balatonalmádinál 1965. VII. 20-án a parkban és az erdőben egyaránt megtalálta. **Keve** 1948—1972 között 26 megfigyeléssel rendelkezik, ebből 14 IX-i (Balatonkenese, Balatonalmádi, Balatonfüred, Káli-medence), 7 IV—VII-i (Szepezd, Balatonrendes, Aszófő, Káli-medence); Monostori-tó, 1971. IV. 17. Téli adatai: Örvényes, 1955. XI. 11., Akaratty, 1962. I. 12., Kővágóörs, 1970. XI. 23.

59. Fogoly (*Perdix perdix*) — **Gyurkovits** adatai alapján **Bél Mátyás** említi a foglyot az 1730—1742 közti évekből (**Lukács**, 1942). **Sárkány** (1888) szerint kevés van belőle a vidéken. **Homonnay** (1938, 1940) szerint a Tihanyi-félsziget állománya rendkívül ingadozó, de **Ten Kate** (1931) is találkozott vele. Az 1939/40-es rendkívül szigorú tél annyira megritkította, hogy 1941-ben egyszer sem találkoztunk vele. Csak 1946-ban erősödött fel ismét 10—12 pár (Udvardy, 1947), majd **Keve** és **Sziji** is megtalálták a félszigeten (1948, 1953, 1965, 1970). **Tapfer** szerint sem gyakori a fogoly, de találkozott vele az Akali és Zánka feletti kopár legelőkön, családokkal is 1958—1972 között. **Keve** leggyakrabban a Káli-medence különböző pontjain (Kornyi-tó, Köveskál, Kékkút, Mindszentkál, Szentbékáll) észlelte (1950, 1967—1972 közt

évente), azonkívül a Balatonhenye feletti földeken, 1971. V. 25., a halastónál, 1972. III. 17., Balatonudvarinál (köves rét), 1971. IV. 20., Szepezdnél (kertekben), 1972. IV. 22., Szentantalfa (földek), 1970. IV. 23., Veszprémfajs (földek), 1970. VI. 8., Monostorapáti (földek és halastó körül), 1971. V. 23. Az állomány 1971 óta határozott javulást mutat.

60. Fűrj (*Coturnix coturnix*) — Az 1899—1923 közti vonulási jelentésekben többször szerepel a fűrj (Balatonfőkajár, Balatonarács, Balatonfüred, Tihany, Balatonrendes). Van egy gyűrűzési adat is:

Bologna Villafranca, Verona 1962. V. 1.

Ana 879698 + Kapolcs 1962. VI. 29.

Homonnay (1938, 1940) alapján kaszálókon és vetésekben mindenütt van, de gyéren. A Külső-tavon 1935. VIII-ban néhány, 1936. VI. 27-én kettő. 1941-ben V. 11-én érkeztek a félszigetre, **Pátkai** (1942) az az évi állományt 8 párba becsülte. Az utolsókat IX. 4-én észleltük. 1955—1972 közt **Tapfer** sokfelé (Akali, Tihany, Balatonfüred, Csopak, Alsóörs, Balatonalmádi, Fűzfő, Litér, Balatonkenese, Akarattya) találkozott fűrjvel. **Grössler** (1963) a Tihanyi-félszigeten 1961. V. 30-án három helyen hallotta. 1965. V. 25-én a Belső-tónál és a szőlők közt három helyen szólt. V. 27-én a földeken látta. 1969. VI. 17-én az aszfóli réten, Barnag kertjei alatt és három ízben a Vöröstó község alatti völgyben hallotta **Keve**. Ugyancsak megfigyelte az alábbi helyeken: Dörgicse határában, a közép-dörgicsei romnál 1970. V. 20-án (2 × 1), VI. 6-án a felső-dörgicsei kaszálón (4 × 1), a Kűvölgyben (1), Közép-Dörgicse falu szélén (1), 1971-

3. ábra: Gyurgyalag (Fotó: Dr. Tapfer Dezső)

Abb. 3.: Bienenfresser

ben Mencshely: Láz-földön VI. 24. (3 × 1), Veszprémfajsz (földek) V. 25. (1), Lányfalu (Nagyvázsony: irtás) VI. 24., Kékkút (földek) VI. 25., a Kinder-tónál, 1970. IV. 22. (1), Balatonhenye (rét, a mai halastó helyén), 1960. V. 15., és a Köveskál feletti földeken (1), a Kornyi-tó körül 1956. VII. 17., 1960. V. 14. (3 × 1), Salföld (földek), 1967. V. 27. (3 × 1), Szentbalázs rom (ritkás bokros rét), 1970. VI. 7. Meg kell azonban említeni, hogy 1969. V. 13—19. közt utakon sehol sem szólt.

61. Fácán (*Phasianus colchicus*) — A Balaton-felvidéken ma már csak „örvös” fácánnal találkozhatunk. Hogy ezeket telepítették vagy a szomszédos területekről szivárogtak-e be, s mikor tüntették el az ősi fácánt, arra vonatkozólag nem sokat tudunk. **Homonnay** (1938) szerint a Tihanyi-félszigeten 1934-ben történt telepítés, és az állomány 1938-ban 80—90 db-ból állhatott. 1941-ben **Pátkai** (1942) 7 párra becsülte a költő állományt, aminek oka a róka túlszaporodása lehetett. Ma gyakorlatilag az egész területen él fácán a parti nádasoktól fel a hegycsúcsok ritkásáig. Révfülöp és Badacsonyörs közt utazva még a vonatból is mindig látunk fácánokat. **Tapfer** szerint Csupak és Balatonkenese között is él, de nem nagy számban. Megtalálta a Koloska-völgy rétjein és a Nosztori-völgy felső szakaszán is. **Keve** a Lovas feletti bokrosokban, a Monostori-, a Kálomis- és Kettős-tavaknál, a Szentbalázs rom körül, a Nagyhegyestű csúcsán stb. figyelte meg. Örvi nélküli kakast csak a Balatonhenye feletti földeken észlelt 1971. V. 25-én.

62. Daru (*Grus grus*) — 1941. IV. 14-én **Pátkai** (1942) látott a tihanyi Csúcs-hegy felett elhúzó 8 + 2 példányt, 1964. IV. 13-án pedig **Frech** és **Keve** Ábrahámhegyen magasan a szőlők felett egy 11-es éket DK-i irányba húzni.

63. Guvat (*Rallus aquaticus*) — A Belső-tónál 1930-ban **Nagy** (1931), 1935-ben **Homonnay** (1938) találták meg. **Homonnay** (1939) 4—5 párra becsülte az 1938-as állományt, **Pátkai** (1942) 1941-ben 1 párra. 1941-ben IV. 19-én észleltük az elsőt, de VI. 26. után már nem találoztunk guvattal. 1955-ben **Tapfer** megtalálta az aszófői réten.

64. Haris (*Crex crex*) — Régi vonulási adatok: Balatonarács, 1907. V. 27., Balatonfüred, 1908. V. 5. **Homonnay** (1938) megtalálta a Külső-tavon 1935-ben és 1936-ban. 1941-ben V. 4-én észleltük az elsőt és VII. 10. után már nem találoztunk harissal. **Pátkai** (1942) a félsziget költő állományát 8 párra becsülte. **Tapfer** a füredi hajógyár mögötti réten 1955, 1958, 1967—1972 VI—VII-ben hallotta szólani, sőt 1958-ban a Koloska-völgy rétjein is. **Keve** 1948—1972 között csak egy ízben (Balatonhenye, rét, 1960. V. 14-én).

65. Kis vízicsibe (*Porzana parva*) — A Belső-tónál **Ten Kate** (1931) észlelte 1930-ban, **Homonnay** (1938) 1936-ban a Külső-tónál. **Tapfer** az aszófői-réten több ízben hallott vízicsibét, amit azonban fajra meghatározni nem tudott. **Keve** és **Sági** jan. 1968. IV. 21-én láttak egyet a Kornyi-tó partján.

66. Törpe-vízicsibe (*Porzana pusilla*) — **Homonnay** (1938, 1940) említ 4 példányt a tihanyi Külső-tóról.

67. Pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) — A Belső- és Külső-tavaknál **Nagy** (1931), **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1938, 1939) állapították meg költését. **Homonnay** (1938) szerint 8—10 pár volt az állomány 1936-ban, **Pátkai** (1942) szerint 1941-ben 3 pár. 1941-ben az elsőket III. 27-én és az utolsókat XI. 3-án észleltük. 1971. V. 25-én **Keve** a Kálomis-tóban hallotta szólani.

68. Vízityúk (*Gallinula chloropus*) — Vonulási adatok: Révfülöp, 1899. III. 28. (**Gaal**), 1921. X. 10. (3 db, **Chernel**). A Belső-tavon megfigyelték 1930-ban **Nagy** (1931) és **Ten Kate** (1931), 1936-ban **Keve** (1938), 1938-ban **Homonnay** (1939), aki az állományt 8—10 párra becsülte, míg **Pátkai** (1942) 1941-ben csak 1 pár. 1941-ben V. 8-án láttuk az elsőket és X. 20-án az utolsókat. **Tapfer** 1955. VI-ban fészkelve találta a hajógyárnál. A Belső-tavon 1962. VIII. 7-én még megfigyelték **Berg** és **Hermann**. **Keve** a Kornyi-tavon 1959. IX. 30-án, 1970. X. 12-én (1) és 1971. X. 7-én (2) észlelte.

Megfigyelte 1971. V. 25-én a Kálomis-tavon és ugyanekkor, valamint 1972. III. 17-én a balatonhenyei halastavon is.

69. Szárccsa (*Fulica atra*) — **Gaal** (1901) szerint a Kornyitavon állandóan vadásszák a szárccsát. 1899—1924 közti vonulási adatok nyilván magára a Balatonra vonatkoznak. A Belső-tóról említi **Nagy** (1931), **Ten Kate** (1931), **Keve** (1938), **Homonnay** (1938, 1939, 1940), aki az 1935-ös állományát 30—35 párra, **Pátkai** (1942) az 1941-est 41 párra becsüli. **Homonnay** (1939) 1938. III. 30-án 12 fészket talált részben tojásokkal, köztük két 9-es fészkealj. 1941-ben Tihanynál már januárban jelentek meg a szárccsák a Balatonon, de a Belső-tavon csak III. 16-án jelentek meg. XI. második felében pedig újra a Balatonra telepedtek át. 1941-ben már az 5-ös fészkealj is ritka volt. Az első fiókák VI. 14-én jelentek meg, de még IX. második felében is láttunk fejletlen fiókákat. VIII—X. közt nagy tömegben lepte el a szárccsa a Belső-tavat, pl. IX. 25-én kb. 300, X. 20-án már csak 100—150 és XI. 20-án már egy sem volt. 1942 tavaszán következett be a Belső-tó nádasának első nagyobb mérvű ritkulása, és ehhez járult az V. 23—26. közti viharos idő, mely után csak egyetlen szárccsafészkek maradt meg, az is 1 tojással, így IX-ben lényegesen kevesebb gyűlt össze, mint az előző évben. 1943-ban ismét százával voltak IX-ben. A Belső-tó növényzetének ritkulása folytán ezek a számok egyre csökkentek és ingadoztak. 1948. IV. 11—13. (15—20, **Keve**), 1953. III. 18—20. (25—26, **Szijj**), 1954. IX-ben (80, **Koronki**), 1961. IX. 13. (2—3, **Keve**), 1963. VI. 15. (néhány), 1965. V. 25. (2), 1971. X. 9. (0, **Keve**). **Tapfer** 1955—1972 közt az Aszfódi-öbölnél és Csupaknál inkább csak a rétek fölé is kiköröző szárccsákat figyelt meg. A szárccsák másik költő és gyülekező pontja a Kornyitó, ahol azonban megfigyelésük attól függ, nem volt-e közvetlen előtte vadászat. Tavasszal legnagyobb számban 1972. III. 16-án látta **Keve** (300—400). Ősszel 1952. IX. 25-én és XI. 2-án (400—500). A Kálomis-tavon megfigyelte **Keve** 1970. VI. 8. (2 ad, 5 pull), 1971. V. 25. (2 ad, 2 pull), 1972. IV. 23. (6) és VI. 8. (2 ad, 5 pull). Szólt az Eötvös-kilátó mellett (1967. V. 28.), a balatonhenyei halastavon 1971. V. 25. (1) és Monostorapátiban a halastavon 1971. V. 23. (6), 1972. VI. 2. (20—25).

70. Túzok (*Otis tarda*) — A Balaton madaraival jelen tanulmányunkban elvileg nem foglalkozunk, a túzok esetében azonban logikus, hogy kivételt tegyünk, amikor megemlítjük, hogy **Jaczó** (1940) a tihanyi mólótól 800 m-re a jégbefagyott, lesóványodott kakast talált 1940. III. 8-án.

71. Bíbic (*Vanellus vanellus*) — 1899—1923 közti időből nyolc tavaszi és őszi adatot közölt **Tóth Ede**, **Chernel**, **Chernelné** stb. (Balatonfőkajár, Balatonarács, Balatonfüred, Tihany, Örvényes). Balatonkeneséről és a Külső-tóról (1936. IV. 10—13.) említi **Keve** (1938) és **Homonnay** (1938) is, aki utal költésére, 1941-ben **Pátkai** (1942) a költő állományt 9 párra becsülte, 1958-ban **Tapfer** is bizonyította. 1941-ben a félszigeten — akkor még a rév körüli rét is alkalmas volt fészkelésére — III. 7-én mutatkoztak az elsők, és XI. 5-én az utolsók. 1948. IV. 11-én még az említett réten is mozgott 2 pár, a Külső-tavon 1948-ban, 1953-ban és 1965-ben is (**Keve**, **Szijj**, **Tapfer**). Káptalanfürednél **Sterbetz** 1957. VII. 20-án látott 2-t, Akaliban a gyümölcsös felett **Keve** 1963. VI. 15. (2) és 1971. V. 25. (5) látta elhúzni. A Káli-medence kiterjedt nedves rétjei különösen kedveznek a bíbicnek. 1950—1972 közti időből 23 megfigyelés havi megoszlása: III: 3, IV: 6, V: 1, VI: 1, VII: 2, VIII: 1, IX: 7, X: 1, XI: 1 észlelés, a legkorábbi megfigyelés 1971. III. 12. (2 a hómentes foltokon), a legkésőbbi 1952. XI. 2. (30—35), legnagyobb számban (60—80): Mindszentkállya, 1972. III. 17. A hegyek közt Balatonszőlősnél 1972. IV. 20-án egy. Mutatkozott még bíbic a henyei halastónál (1971. V. 25., 1) és a monostorapátinál (1971. V. 23., 2).

72. Ujjaslile (*Squatarola squatarola*) — Kornyitó, 1950. VII. 2. (3).

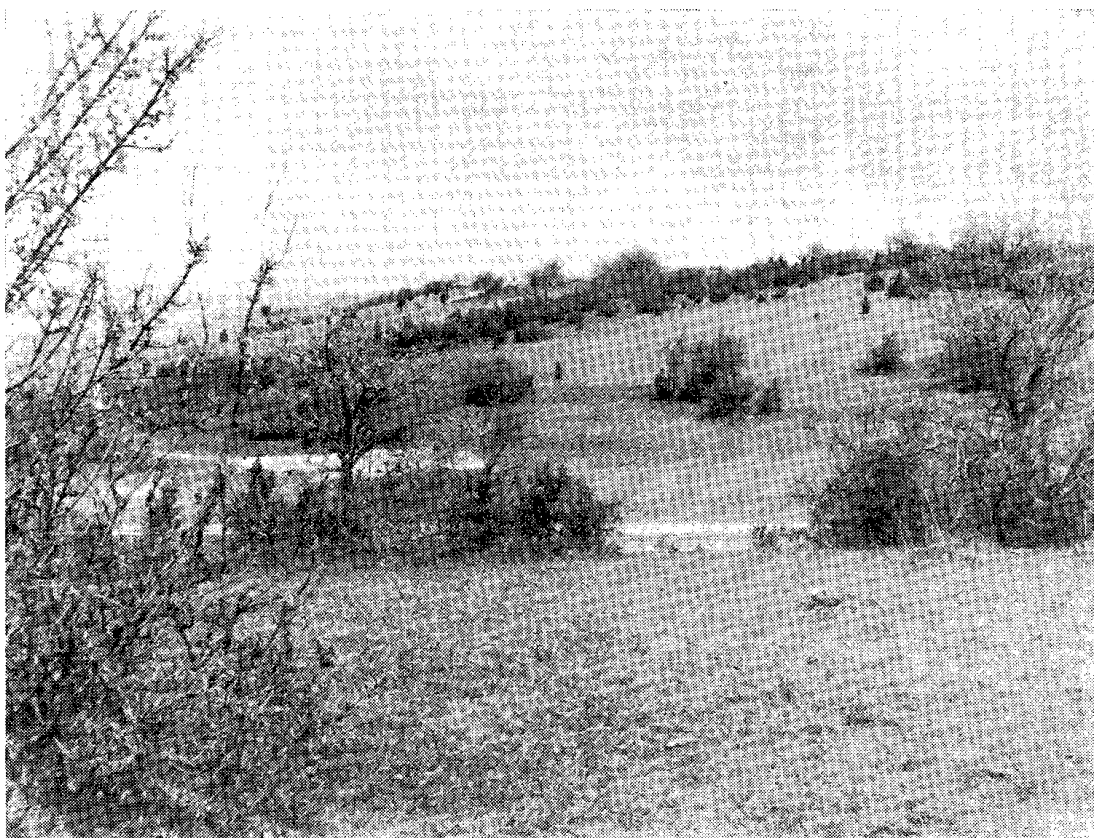
73. Aranylile (*Pluvialis apricarius*) — **Pátkai** (1942) 1941. XII. 5-én a tihanyi földeken látott hármat, és valószínűleg a vegyes bíbic-seregély csapattal járó példány (Kornyitó körül, 1952. IX. 25.) is ehhez a fajhoz tartozott.

74. Parti lile (*Charadrius hiaticula*) — Belső-tó, 1948. IV. 12. (1).

75. Kis lile (*Charadrius dubius*) — **Gaal** (1901) említi Révfülöpről 1899. III. 28-ról.
76. Széki lile (*Charadrius alexandrinus*) — Külső-tó, 1936. VI. 6. (2, **Homonnay**, 1938); Belső-tó, 1941. VI. 26—VIII. 11. közt több ízben (1—2), Kornyi-tó, 1951. IX. 19. (1).
77. Nagy póling (*Numenius arquata*) — Az 1907—1911 közti tavaszi érkezését csaknem minden évben jelezték Tihanyból, sőt 1910/11-ben áttelelését is. **Homonnay** (1938) 1935. és 1936. VIII-ban észlelte a Külső-tavon (8—10). 1941-ben III. 29-én érkeztek a Diósi-rétre, ugyanitt X. 2. és 17-én is láttuk, sőt XI. 28-án egy 14-es csapat szállt el a rév felett. 1964 őszén **Tapfer** is megfigyelte a hajógyári réten. A Kornyi-tónál 1971. IV. 16-án egy mutatkozott.
78. Nagy goda (*Limosa limosa*) — A Külső-tavon 1936. IV. 10—13. közt. 1941. IV. 26. (6, **Keve**), 1953. III. 18—20. (7—8, **Szijj**), 1956. V. és 1964 őszén (**Tapfer**), a Kornyi-tónál 1950. VII. 2. (7—8), 1953. IV. 22. (2).
79. Füstös cankó (*Tringa erythropus*) — Belső-tó, 1941. VIII. 29. (1), Kornyi-tó, 1951. IX. 25. (2), 1952. IX. 25. (1), 1953. IV. 22. (1), 1951. IX. 23. (1 + 1 + 6 + 20 + 2).
80. Piroslábú cankó (*Tringa totanus*) — **Gaal** (1901) írja, hogy 1899. III. 27-én észlelte Révfülöpnél és ha a Kornyi-tó kiszárad, „ezrével” gyűlnek össze medrében a cankók (sp.?). **Homonnay** (1938) a Külső-tónál 1936. VII. 27-én látott néhányat. 1941. III. 11—VIII. 11. közt a félsziget több pontján esetenként mutatkozott. 1946-ban **Udvardy** (1947) szerint 1 pár fészelt a félszigeten. **Keve** 1948. IV. 11-én a rév melletti réten (1), IV. 12-én és 1965. V. 27-én (2 + 1) a Külső-tavon (10—15) látta. **Tapfer** 1970 tavaszán a hajógyári réten észlelte. A Kornyi-tónál, illetve a Köveskál alatti mocsaras területen: 1950. VII. 2-án (10—15), 1952. IX. 25-én (1), 1953. IV. 22-én (7), 1966. III. 17-én (1), 1971. VI. 25-én (1) volt megfigyelhető.
81. Szürke cankó (*Tringa nebularia*) — **Homonnay** (1938) 1936. VII. 27-én a Szarkádi-erdő alatti parton találkozott vele, **Berg** és **Hermann** 1962. VIII. 6-án a Belső-tónál észlelte. Gyakoribb a Kornyi-tónál: 1950. VII. 2. (1), 1951. IX. 9. (8—10), 1952. IX. 25. (1, **Keve**), 1962. VIII. 8. (1, **Berg** és **Hermann**), 1968. IV. 21. (1), 1969. IX. 3. (2).
82. Erdei cankó (*Tringa ochropus*) — A Külső-tónál 1936. IV. 10—13. közt (**Keve**, 1938) és VIII. 27-én (2, **Homonnay**, 1938), a Belső-tónál 1941. IX. 5. és 10. (**Keve**). A Kornyi-tónál: 1950. VII. 2. (2 + 6 + 3—4), 1956. VII. 17. (1).
83. Réti cankó (*Tringa glareola*) — 1936-ban a Külső-tavon IV. 10—13. közt mutatkozott (**Keve**, 1938), később 40—50 példány (**Homonnay**, 1938). **Tapfer** 1970 tavaszán a hajógyári réten látta. A Kornyi-tónál és a környező nedves réteken: 1951. IX. 9. (10—12), 1952. IX. 25. (1), 1953. IV. 22. (3), 1956. VII. 17. (1), 1960. V. 14. (2 + 40—50 + 2 × 1 + 150—200 + 6), 1961. IX. 3. (2), 1962. VIII. 8. (1, **Berg** és **Hermann**), 1971. VI. 25. (1). Ugyanazon a napon, azaz 1960. V. 14-én, amikor a Kornyi-tó körül a szokatlan mennyiségek mutatkoztak, a Kapolcs feletti plató erdei felett is látott **Keve** egy 23-as csapatot húzni.
84. Billegető cankó (*Tringa hypoleucos*) — **Csörgey** (1902) 1900. III. 22-én jelzi érkezését Révfülöpről, **Schenk** pedig Balatonrendesről 1920. IV. 11-én és 1921. IV. 6-án. **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1938) főleg VIII-i mozgásáról írnak Tihanyból. 1941-ben Tihanynál IV. 19-én mutatkoztak az elsők, IX. 28-án az utolsók, de nyáron is többször láttuk mozgásukat a parton. 1942-ben IV. 2—7. közt is megjelentek, 1943-ban pedig IV. 11-én. **Tapfer** 1970. V-ben 5-ös csapatban észlelte. **Keve** a parton figyelte meg 1957. IX. 13-án és 1961. IX. 13-án, **Berg** és **Hermann** 1962. VIII. 7-én 6-os csapatban látták a Belső-tónál. A Kornyi-tó körüli megfigyelések: 1951. IX. 9. (1), 1953. IV. 22. (3), 1956. VII. 17. (6), 1960. V. 14. (1), 1961. IX. 3. (1, **Keve**), 1962. VIII. 8. (2, **Berg** és **Hermann**).

85. Kőforgató (*Arenaria interpres*) — **Sebestyén** (1959) 1956. IX. 5—8. közt naponta látott kettőt Révfülöpn a móló gátján.

86. Sárszalonka (*Gallinago gallinago*) — Tavaszi érkezése: Révfülöp, 1899. III. 24. (**Gaal**), 1900. III. 27. (**Csörgey**), Balatonrendes, 1924. IV. 2. (**Schenk**). A Belső- és Külső-tónál IV-i és VIII-i adatokat közöltek **Ten Kate** (1931), **Homonnay** (1938) és **Keve** (1938). 1941-ben **Pátkai** (1942) 2 párra becsülte a költő állományt. 1941-ben III. 21-én jelentkeztek a félszigeten az elsők, X. 20-án az utolsók, V. 20-án „mekegését” hallotta **Pátkai**. 1955-ben az aszófői réten **Tapfer** VII. elején 10—12 példányt riasztott fel. **Máry** 1941. IX. 25-én 3-at látott Fűzfőnél. Kevének a Kornyi-tó és környékéről 5 IX-i, 1—1 IV-i és VII-i adata van, maximálisan 7 db (1951. IX. 9.). **Berg** és **Hermann** 1962. VIII. 8. (2) észlelték.

4. ábra: Óbudavári borókás: jellemző madárfajai azonosak a zánkaiéval
(Fotó: Papp Sándor)

Abb. 4.: Lehne mit Wacholder und Weissdorn bei Óbudavár: die charakteristischen Vogelarten sind dieselbe wie bei Zánka

87. Erdei szalonka (*Scolopax rusticola*) — A vadászati értesítésekben a Balatonfelvidék is szerepel érkezéséről (Monostorapáti, Nagyvázsony, Vöröstó, Veszprémfajsz, Balatonfüred, Vörösberény, Balatoncsicsó, Tihany, Alsóörs, Balatonarács, Nemesvámos), főleg III. második feléből. Legkorábbi adat: Tihany, 1931. II. 13., de vannak adatok még hótakaró idejéből is, pl. Balatonarács, 1928. III. 11. (9) vagy hőszállingózásban: Nemesvámos, 1930. III. 13. **Schenk** (1944) költési térképen Révfülöpot is

jelzi. **Tapfer** a Recsek-hegy tölgyesében 1958. IV-ben riasztott fel egyet. **Keve** értesülése szerint 1972. III. 15. körül naponta találkoztak a vadászok erdei szalonkával a Kálomis-tónál.

88. Kis sárszalonka (*Lymnocyptes minimus*) — **Homonnay** (1938) a Külső-tavon gyűjtötte 1936. VIII. 29-én, ugyanitt figyelte meg **Pátkai** 1941. IV. 21. és XII. 13-án.

89. Fenyérfutó (*Crocethia alba*) — Kornyi-tó, 1951. IX. 19. (2).

90. Sarki partfutó (*Calidris canutus*) — Kornyi-tó, 1952. IX. 25. (1).

91. Apró partfutó (*Calidris minuta*) — Kornyi-tó, 1959. IX. 30. (1).

92. Havasi partfutó (*Calidris alpina*) — **Chernel** (1919) Balatonkenesénél figyelte meg csapatukat 1918. IX. 12-én. **Homonnay** (1938) a Csúcs-hegy alatti parton 1936. VIII. 28-án látott 8-at. **Keve** a Kornyi-tó partján észlelte: 1952. IX. 25. (1), 1954. IX. 23. (6), 1959. IX. 30. (10).

93. Pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*) — Kornyi-tó, 1953. IV. 22. (20—30), 1959. IX. 30. (1), 1968. IV. 21. (1).

94. Vékonycsőrű víztaposó (*Phalaropus lobatus*) — A Kornyi-tónál látott egyet Gaal (1903) 1900. IX. 27-én.

95. Ugartyúk (*Burhinus oedicnemus*) — Balatonakarattya, 1941. IV. 13. (2, **Pátkai**, 1942). **Tapfer** 1944—1972 közötti megfigyelései alapján költ a Szentkirályszabadja—Litér—Papkeszi közötti kopáros fennsíkon.

96. Ezüstsirály (*Larus argentatus*) — **Berg** és **Hermann** 1962. VIII. 5-én és 10-én Balatonfüred mellett egy szántáson kb. 250 ezüstsirályt figyeltek meg. Ugyanezt figyelte meg **Keve** 1960. VIII. 8-án Csupak mellett (10—15). **Tapfer** 1965. VIII-ban 4—5 példányt látott a Belső-tó felett, **Keve** a Kornyi-tó felett észlelt 1971. IV. 25-én egy-egy öreget és fiatalt.

97. Dankasirály (*Larus ridibundus*) — **Nagy** (1931), **Haller és Homonnay** (1933) szerint költött a dankasirály 1930-ban, 1936-ban és 1938-ban a Belső-tavon, de főleg az utóbbi esztendőben, amikor Irmapusztán fészkelésük a halastavak leeresztése miatt nem sikerült. Ekkor a fészkek száma a Belső-tavon 300-ra növekedett. **Pátkai** (1942) 1941-ben is megtalálta fészkeiket tojásokkal, de a költés sikertelen maradt. 1936. IV. 10—13. közt a Külső-tó egyes részei fehérlettek a pihenő dankasirályoktól (**Keve**, 1938). Ilyen kóborló csapatok gyakran felkeresik a Belső-tavat, pl. 1962. VIII. 6. (200, **Berg és Hermann**). A földeken **Tapfer** Balatonfürednél figyelte meg. **Keve** Csupaknál főleg VIII-ban látta, a Kornyi-tónál 1950—1972 között 20 megfigyelése volt. Ezek havi megoszlása: III: 2, IV: 4, V: 1, VII: 2, IX: 7, X: 3, XI: 1. Számuk rendszerint 10 alatt marad, de 1961. IX. 3. és 1966. III. 17-én 60—80 is mozgott a tavon. **Keve** találkozott dankasirályal a monostorapáti halastavon is: 1971. V. 23. (3).

98. Kis sirály (*Larus minutus*) — A faj leggyakoribb előfordulási helye a Balatonnál a Tihany és Szántód közti kompjárat, csak hogy ezek ritkán ülnek ki a tihanyi mólóra, pl. 1972. VIII. 23. (8—10). **Tapfer** 1964. IX-ben Balatonfürednél a szárazföldön mozgó dankasirálycsapatban is látott 3—4 példányt.

99. Fehérszárnyú szerkő (*Chlidonias leucopterus*) — Kornyi-tó, 1960. V. 14. (1).

100. Kormos szerkő (*Chlidonias nigra*) — **Nagy** (1931) feltételezi, hogy 1930-ban költött a Belső-tavon. A Kornyi-tónál 1952. IX. 25. (1) és 1960. V. 14. (60—80).

101. Kűszvágó csér (*Sterna hirundo*) — **Nagy** (1931) és **Homonnay** (1938) szerint nyáron fel-fellátogat a Belső-tóra is.

102. Kék galamb (*Columba oenas*) — Tavasz érkezése: Mencshely, 1906. III. 9., Nagyvázsöny, 1906. III. 5., Vöröstó, 1906. III. 7., Barnag, 1906. III. 8., Tótvázsony, 1906. III. 9., Veszprémfajs, 1906. III. 7. **Homonnay** (1938) 1937. VI. 7—14. közti időből a Belső-tó partjáról (2), VIII. 16-ról a Külső-tóról említi (2). 1941-ben egyesével láttuk a félszigeten. I. 18-án és 20-án, VIII-ban gyülekezésüket figyeltük meg a Külső-tavon. XI. elején a Diósi-rét fáin kisebb csapatok mozogtak, az utolsók XI. 11-én mutatkoztak. 1943. VIII. 16—IX. 20. között ismét megfigyelhető volt gyülekezésük a Külső-tavon. 1946-ban **Udvardy** (1947) szerint 2 pár költött a félszigeten. **Sziji** is látott egyet 1953. III. 18—20. között. **Tapfer** 1955. VI-ban, majd 1958. és 1969-ben a Recsek-hegy öreg erdejében találta. Az 1970. V. 20-i megfigyelés (**Keve**) valószínűsíti fészkelését a Vászoly alatti öreg bükkösben. Vonuló példányokat többször is látott a Kornyi-tónál: 1950. IX. 19. (1), 1959. IX. 30. (4 + 9), 1971. III. 12. (1 a jég felett).

103. Örvös galamb (*Columba palumbus*) — Az 1906—1929 közti évekből 13 jelentés szól tavasz érkezéséről, III. végéről (Mencshely, Nagyvázsöny, Vöröstó, Barnag, Tótvázsony, Veszprémfajs, Balatonfüred, Balatonarács, Tihany, Aszófő, Vörösberény). **Homonnay** (1938, 1939) a Tihanyi-félsziget gyakori fészkelő fajának tartja, 1936. VIII. 27-én pedig több százas csapatát látta éjszakázásra beszállni a Csúcs-hegy erdejébe. 1941-ben III. 4-én mutatkoztak az elsők, X. 23-án az utolsók. III-ban csapatosan gyülekeztek a Külső-tavon, V. 18-án az első fiókák. **Pátkai** (1942) az állományt 38 párra becsülte. **Császár** (1942) Balatonkenesénél megfigyelte 1942. II. 15-én, amikor egy 5-ös csapat felkerekedett és a Balaton felett Tihany irányába vágott át. 1943. VIII. 16—IX. 20. között ismét megfigyeltük gyülekezésüket a Külső-tavon. **Tapfer** 1955—1972 között 6—8 helyen találta fészket akácon, nyárfán és feketefenyőn a Balatonfüred és Balatonakarattya közti térségben. Mindezeket alátámasztják **Udvardy** (1947), **Sziji**, **Sterbetz**, **Sámuel** és **Keve** további megfigyelései. **Schmidt** 1968. VII. 3-án az Aszófőiréten 25—30-as, gerlékkel vegyes csapatát figyelhette meg. De lejjebb a Balaton partja közelében is látott **Keve** örvös galambot (Ábrahámhegy, Badacsonyörs). Különösen kedveli a Kornyi-tó közelében fekvő remízeket, előfordul a hegyi tavaknál (Monostori-, Cserkás-, Kálomis-tó), a Boncsos-tetőn, a Sátormán, az Eger-patak völgyében Pulánál. Szívesen pihentek a Monostorapáti melletti halastó által elöntött és kiszáradt fákon. **Keve** találkozott vele a Balatonhenye feletti szurdokban, a Veszprémfajs feletti legelőerdőben, Monoszlónál a bükkösben. 1972. IV. 20-án nagy csapatai vonultak Balatonszőlősnél (200—250) stb.

104. Gerle (*Streptopelia turtur*) — A gerle IV. hó végi érkezéséről az 1899—1909 közti évekből 5 adat áll rendelkezésünkre, főleg Balatonfüredről. **Homonnay** (1938, 1939) 1936- és 1938-ban gyéren fészkelő fajnak találta a Tihanyi-félszigeten, de talált olyan fészket is, mely a talajhoz közel épült (1936. VII. 4.). **Pátkai** (1942) az 1941-es állományt 166 párra becsülte. IV. 17-én láttuk az elsőket és X. 6-án az utolsókat. V. 14-én még tojásokat találtunk, V. 26-án kikeltek a fiókák. A félszigeten 1936. VIII. végén **Homonnay**, 1968. VII. 3-án **Schmidt** az Aszófőiréten figyelte meg gyülekezésüket örvös galambbal együtt (200—250 db). 20—40-es csapatokat észleltek Káptalanfürednél (**Sterbetz**, 1957. VII. 17—20.), **Schmidt** Alsóörsnél (1968. VII. 3.), **Keve** Salföldön (1951. IX. 9.), Balatonalmádinál (1964. VII. 17.), Barnagnál (1970. VI. 8.) stb. **Tapfer** 1955—1972 közt Balatonalmádi körül a parkokban és erdőkben egyaránt gyakori fészkelőnek ismerte meg. **Keve** 1947—1972 között a V—IX-i hónapokban erdőkben, bokrosokban, kaszálókon, földeken, szőlőkben, a hegyi tavaknál (Kálomis-tótól végig a Fekete-hegyek tóisorozatánál, a Tar-Óra-hegy tavainál, a Füzed-tónál), valamint a Kornyi-tó környékén, a monostorapáti halastónál stb. mindenfelé találkozott gerlével.

105. Balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*) — A Balaton-felvidéken először 1941. II. 17-én (3) találoztunk vele Tihanyban. **Schenk** (1944) 1944. IV. 17-én állapította meg második előretörését Balatonfüreden, majd 1946/47 telén **Sass** (1947) Balatonfőkajáron. További első megfigyelések — bár a faj már sokkal előbb is megtelepedhetett a nevezett községekben: Alsóörs, 1949., Balatonakarattya, 1949., Révfülöp, 1951. (**Keve**), Balatonalmádi, 1951. (**Tapfer**), Káptalanfüred, 1957. (**Sterbetz**), Köveskál, 1960., Ábrahámhegy, 1960., Balatonfűzfő, 1960., Kisörspuszta, 1961., Balatonkenese, 1962., Szentbékáll, 1962., Salföld, 1962., Kékkút, 1962., Balatonudvari, 1962., Nagyvázsöny, 1963.,

5. ábra: Kabasólyom-fiókák (Fotó: Dr. Tapfer Dezső)

Abb. 5.: Junge Baumfalken im Horst

Csopak, 1963., Monostorapáti, 1965., Kapolcs, 1965., Mindszentkállya, 1966., Badacsony-örs, Barnag, 1969., Balatonörvényes, 1969., Monoszló, 1970., Pula, 1970. Óbudavár, 1970., Vigántpetend, 1970., Szentjakabfa, 1970., Mencshely, 1970., Ságpuszta, 1970., Lovas, 1970., Felsőörs, 1970., Veszprémfajs, 1970., Szentkirályszabadja, 1970., Dörgicse, 1970., Vörösberény, 1970., Tótvázsony, 1971., Hidegkút, 1971., Vöröstó, 1971., Szepezd, 1972. (**Keve**). A Balaton-felvidéken, mint a Keszthelyi-hegységben is, a balkáni gerle különleges életkörülményekhez jutott, melyek lehetővé teszik, hogy átlépje a lakott területek határát. Ezt teszik lehetővé a préházak, melyek csak időszakosan lakottak, de ha a gerle megtelepszik mellettük, ott továbbra is kitart. Ezt figyelte meg **Tapfer** Balatonalmádi környékén, **Keve** Lovas, Balatonfüred, Révfülöp, Mencshely, valamint a Káli-medence körüli falvak határában is. Innen már csak egy lépésre vannak az erdők, pl. Ábrahámhegy (1968. IV. 21.), Veszprémfajs (legelőerdő, 1970. VI. 8.) stb. Másik tényező, ami ökológiai terjeszkedését elősegíti, a késő ősszel vagy télen is lábon álló kukorica. Ha ezek felett vezeték húzódik, hosszú sorokban látjuk a balkáni gerleket üldögelni, pl. Balatonakarattya, 1969. IX. 7. (200—300). Igen világos példány mutatkozott 1969. X. 16-án Kővágóörsön.

106. Kakukk (*Cuculus canorus*) — Április közepe körüli érkezéséről az 1899—1964 közti évekből 25 adatunk van, a legkorábbi: Balatonrendes, 1921. IV. 9. (**Schenk**). 1941-ben Tihanyban az elsők IV. 18-án, az utolsók X. 1-én mutatkoztak. **Keve** által megfigyelt első tavaszi adatok: Tihany, 1948. IV. 13., Révfülöp, 1953. IV. 22., Monostori-tó, 1962. IV. 14., Szepezd, 1963. IV. 22., Hajagos, 1966. IV. 22., Szentbékállya (Eötös-kilátó) és Boncsos-tető, 1967. IV. 16., Köveskál (mocsár), 1968. IV. 21., Kishegyes-tű, 1969. IV. 20., Nagyhegyes-tű, 1970. IV. 19., Tálodi-erdő, 1970. IV. 23., Kővágóörs (gerinc), 1971. IV. 16., Monostorapáti (plató), 1971. IV. 17., Sátorma, Fűzes-tó és Szentbékállya (szőlők), 1971. IV. 18. (13 × 1), Dörgicse és Vászoly (bükkös), 1971. IV. 20. Balatonszőlős és Pécsely (bükkös), 1972. IV. 20., Szepezd (Hegy-tó), 1972. IV. 22., Ka-

polcs (plató, Kálomis-tó), 1972. IV. 23. stb. Legkésőbbi adata: Kisörspuszta, 1961. IX. 3. **Pátkai** (1942) a kakukkot főleg a fülemülék által lakott terepen látta 1941-ben foglalatostkodni a Tihanyi-félszigeten. **Tapfer** Balatonfürednél, főként olyan nádasok körül, ahol nádírigó fészkel, a Litér melletti kopároson hantmadár fészkeben talált kakukkoját 1950. VI-ban.

107. Gyöngybagoly (*Tyto alba*) — **Homonnay** (1938, 1940) 1931. XI. 10-én látta Tihanyban. **Tapfer** megfigyelése: Balatonfüred, 1955—1959 közt a templomtoronyban költött.

108. Füleskuvik (*Otus scops*) — **Pátkai** (1942) a Tihanyi-félszigeten a halásztelep és a rév körül 1941. V. 24—VIII. 26. közt rendszeresen megtalálta. Ugyanitt **Konok** 1953. VII-ban két fiókát szedett. **Keve** a Motelnél 1965. V. 24-én hallotta szólani. Az OTvH háza körül 1968. VII. 5-én **Győry** 4—5, **Pátkai** 1971. VIII. 4-én 6 példányt is észlelt. **Tapfer** 1958. VI-ban Aszófő egy öreg gyümölcsösében, Balatonfüreden a hajógyár melletti rét öreg fasorában 1969. és 1970. VII-ban találta.

109. Kuvik (*Athene noctua*) — **Homonnay** (1938) a tihanyi gazdasági épületek közt találkozott 1935-ben és 1936-ban kuvikkal, **Pátkai** (1942) 1941-ben 1 párra becsülte a félsziget állományát. Találkoztunk a madárral II. 27-én a barátlakásoknál, VI. 8-án az erdészháznál (ma OTvH), ahol faodúba szállt be, VI. 28-án a Biológiai Kutató Intézet előtt a parti kövezésen ült. A Motel körül **Keve** találkozott vele 1961. IX. 11-én és 12-én, valamint 1965. V. 25-én. **Tapfer** szerint a balatonfüredi hajógyár mögötti réten odvas fűzfákban 1955—1972 közt rendszeresen költött.

110. Macskabagoly (*Strix aluco*) — **Greschik** (1911) a Nagyvázsonynál 1909. I. 8-án lőtt példány gyomrában rovarokat talált. 1940. IV. 4-én **Máry** gyűjtötte Balatonfűzfőnél, 1941. II. 21-én a tihanyi barátlakásoknál szarkák kergették a madarat, a Nyerges-hegyen III. 28. és XII. 7-én. **Tapfer** szerint 1955—1972 közt rendszeresen fészkel a Recsek-hegy erdeiben.

111. Erdei fülesbagoly (*Asio otus*) — **Homonnay** a Tihanyi-félszigeten 1934. XI. 23-án, 1935. IV. 20-án, az Apátsági-dombon 1941. XII. 15-én észlelte. **Pátkai** (1947) 1942. VI. 11—21. közt etetni látta itt. **Udvardy** (1947) szerint 1946-ban 1 párból állt a félsziget állománya. 1965. V. 25-én 2 fiókát látott **Keve** a Szarkádi-erdőben. **Sterbetz** Balatonalmádinál 1957. VII. 19-én fenyőcsoportban találkozott vele. **Tapfer** szerint 1955—1972 közt Balatonkenesétől Révfülöpig az erdőszélek varjú- és szarkafészkeit használja fel költésre, a Recsek-hegyen pedig a héja fészket. **Keve** 1966. IV. 20-án a Hajagoson találta.

112. Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) — **Homonnay** (1938) megfigyelései: Tihany, 1934. VI. 4., 1937. VIII. 22. Az Aszófői-réten, 1969. VII-ben észlelte **Tapfer**.

113. Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*) — Tihany: Ciprián-forrás, 1937. VIII. 16. (**Homonnay**, 1938). 1941-ben IV. 28—V. 13. közt vonult át, majd IX-ben frissen elhullatott tollát találtuk. **Tapfer** a Balatonfüred feletti Tamás-hegy és a Paloznak feletti Csákány-hegy fiatal feketefenyős és bokros tisztásain 1955. és 1969—1971 közti évek júliusaiban ismételtén megfigyelte alkonyatkor, **Sterbetz** pedig a Káptalanfüred melletti fenyvesnél, 1957. VII. 17-én. **Csörgy** Ábrahámhegyen 1941. IX. 25-én, **Keve** Révfülöp felett a Kűszöb orra irtásában 1961. X. 8-án és Kapolcs felett a Kecshegy szőleiben 1960. V. 14-én észlelte.

114. Sarlósfecske (*Apus apus*) — A sarlósfecske költése a Balaton-felvidéken bizonyítva nincs, bár **Borsos** 1937-ben Balatonakarattyánál a löszfalban levő partifecske telepen 2 pár költését tartotta valószínűnek (**Vertse**, 1939) és **Tapfer** is látta Balatonkenesénél 1958. VII-ban üregekből kirepülni. Nyáron, főleg zivatarok előtt annál gyakoribb Balatonkenese és Balatonfüred között (**Tapfer**). Ilyen mozgásokról az irodalom is beszél: Balatonrendes, 1920. VIII. 9. és 27., IX. 1. (**Csörgy**), Tihany, Csúcs-hegy, 1930. VIII. 1. (**Ten Kate**, 1931), Tihany, 1937. VIII. 19. és 20. (**Homonnay**,

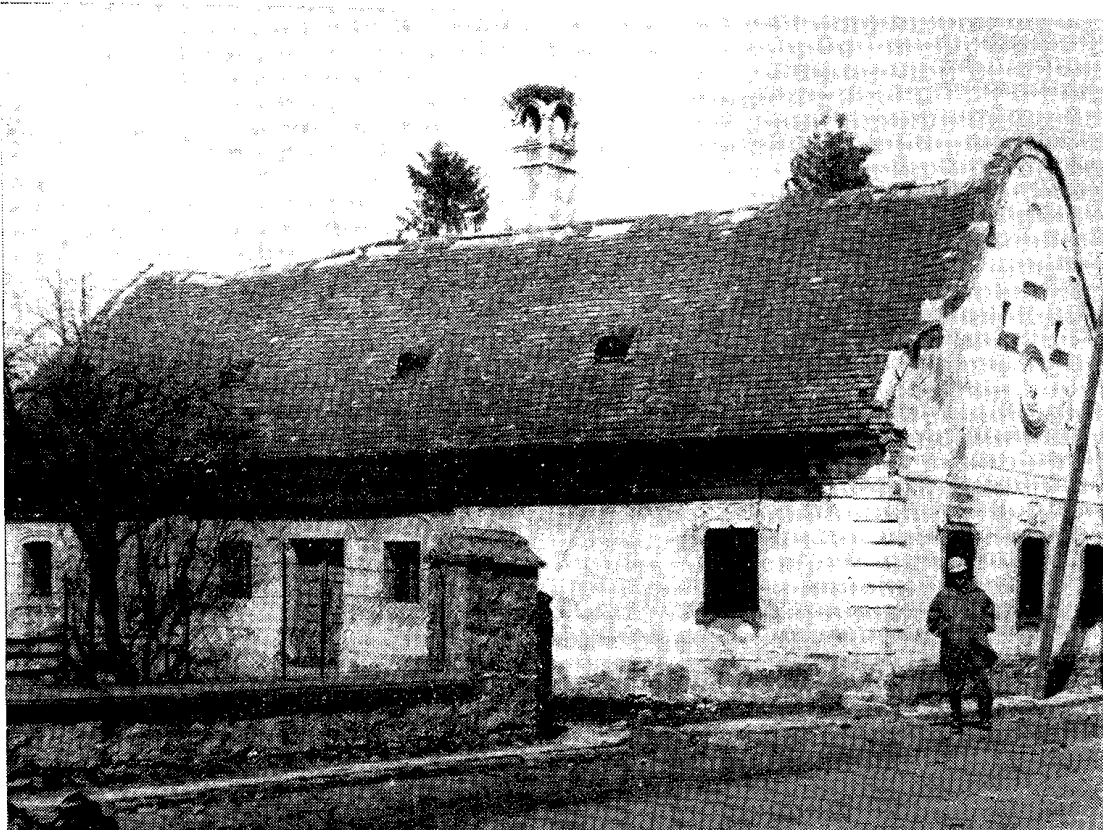
1938). 1941-ben Tihanynál V. 3-án láttuk az elsőket és IX. 9-én az utolsókat. A nyár folyamán rendszertelenül mutatkoztak, de pl. VII. 6-án 80—100 cikázott az apátság felett. 1942. IX. 15-én is látott egyet **Keve** vegyes fecskesapatban. **Máry Fűzfőn**, 1940. V. 16-án elhullásukat tapasztalta. Az északi Balaton-parton **Sámuel, Schmidt** és **Keve** későbbben is megfigyelt kisebb-nagyobb mérvű nyári mozgást, a legerősebbet 1965. V. 26-án, amikor Balatonfüredtől Fűzfőig, de főleg Paloznak és Alsóörs közt a hegyek mentén ezrével húztak DNy-i irányba, Balatonakarattyánál pedig a löszfalak előtt cikáztak, de berepülni nem látták őket. 1968. VII. 18-án a tihanyi nagyszálló körül is esős időben 200—250 repkedett. 1956. VII. 17-én beljebb, a hegyek közt a Kornyi-tó felett 30—40 volt látható.

115. Jégmadár (*Alcedo atthis*) — **Gaal** (1897) 1895 nyarán Révfülöp-Császta partján rendszeresen találkozott vele. **Ten Kate** (1931) is említi Tihanyból (1930. VIII. 13.), ahol 1936. V. 31-én **Homonnay** (1938), 1949-ben **Konok**, 1954-ben **Koronki** is megtalálta fészkelve a Szarkádi-erdő alatti partban. 1941-ben nem fészkelte, bár III. 30—XI. 7. közt rendszertelenül mutatkozott. **Szijj** 1955. III. 18—20 közt a Biológiai Kutató Intézetnél figyelte meg (2). A Káli-medencében Kisörspusztánál a Burnót-patak átörésénél 1951. IX. 9-én és 19-én figyelte meg **Keve**, 1970. X. 10-én pedig a Tálodi-erdő Kinizsi-forrásánál látta.

116. Gyurgyalag (*Merops apiaster*) — A gyurgyalagról **Gaal** (1897) ad hírt: Révfülöp, 1896. IV. 29., majd **Schenk** (1921): Balatonrendes 1919. és 1920. IX. 4., **Máry** (1929) Fűzfőnéi egyik szakadéokban 1927-ben talált egy kisebb telepet, mely azonban 1928-ban lakatlan maradt (lásd: **Homonnay**, 1940). Tihanyban 1941-ben sem fészkeltek, de V. 7—VI. 18. közt 20-as csapatokban vonultak át. **Keve** 1943. VIII. 1-én találta meg a műút mellett a rév felett kisebb telepüket. A madarak főleg *Xylocopával* és nagy szitakötőkkel etettek. **Keve** 1963-ban, **Tapfer** 1964-ben és 1965-ben találta meg a nagyszálló feletti enyhe (20 fokos) lejtésű legelőn kisebb telepét. **Windirsch** 1966-ban az első ponton látta, **Sági** 1967-ben (3—4 pár), de 1972. VIII. 22—23-án is a félsziget több pontján mozogtak a gyurgyalagok. **Nagy István** 1952-ben és 1954-ben 4 pár fészkelését állapította meg Ábrahámhegynél. **Tapfer** 1955—1969 közötti években Nagyvázsöny előtt, 1958-ban Alsóörsön a szőlők mélyútjában figyelte meg. **Keve** 1967, 1969—1971-ben Badacsonyörsnél háztól nem messze mélyútban látta. Salföld felett kavicsfejtőben 4 pár (1967. V. 27.) mozgott. Felsődörgicsénél közvetlen házak mellett agyagfejtőben 1970. V. 20-án 19 lyukból álló lakott telep, 1970. VI. 7-én Ságpuszta felett a Balázs-tető szőleinek mélyútjában kisebb telep volt, VI. 8-án a Balatonhenye feletti szurdokban és Nemesvámos alatti homokbányában, Vigántpetendnél a műút melletti homokfejtőben 8—10 lyuk. 1971. V. 23-án ismét a balatonhenyei szurdokban voltak megfigyelhetők. A közeli fészkelésekre mutatnak sokféle élénk mozgásai, pl. Alsóörs (1964. VII. 17.), Mindszentkállya és a Sabar-hegy (1969. VI. 15.), Balatonfüred: Lóczy-barlang (1970. V. 8.), Dörgicse: Kú-völgy (1970. VI. 6.), Hidegkút és a Dobogó-patak szurdoka felett (1971. VI. 26.) stb. **Sterbetz** 1957. VII. 18—20. közt Balatonalmádinál és Káptalanfürednél azt tapasztalta, hogy a gyurgyalagok mindig Balatonaliga felől érkeztek és arrafelé is távoztak.

117. Szalakóta (*Coracias garrulus*) — Vörösberényből 1909. IV. 25-én jelentik érkezését. **Homonnay** (1938) 1935. és 1936. VIII-ban a tihanyi Külső-tó boglyáin néha 20—30 db-ot is számlált, de költését nem tapasztalta. 1941-ben V. 4-én mutatkoztak az első és VIII. 11-én az utolsó. Az erdőszlak körül 1 pár költött. 1963. VI. 15-én az Aszófői-réten 1, 1965. V. 27-én a „gejzirkúpoknál” 2 mutatkozott. **Tapfer** 1958, valamint 1968—1971 közötti években Balatonarács gyümölcsöseiben, valamint Balatonakali erdőszélén zöldküllő-odúban találta fészkelve. **Keve** a Salföld alatti réteken (1950. VII. 2., 2 db és 1951. 9., 1 db), Kékkútnál (1961. IX. 3., 1 ad., 2 juv.) találkozott szalakótával.

118. Búbos banka (*Upupa epops*) — Az 1899—1925 közötti évekből 7 érkezési adat áll rendelkezésünkre, legkorábbi: Révfülöp, 1899. III. 24. (**Gaal**). 1938-ban **Homonnay** (1939) a Balaton körül censusvizsgálatot végzett, melyből a Balaton-felvidékre a következő adatok esnek: Badacsonyörs (almafaodú), Aszófő (fűzben 2), Tihany (gazdasági épület falában), Csopak és Balatonkenese közt (parti fűzben, de a fészken kí-

6. ábra: Gólyafészek Vöröstó községben (Fotó: Papp Sándor)

Abb. 6.: Storchnest in Vöröstó

vül 15 madarat észlelt a szőlők közt). A Tihanyi-félsziget bankáiról megemlékeznek **Ten Kate** (1931) és **Grössler** (1963) is. 1941-ben IV. 1-én mutatkozott az első, IX. 4-én az utolsó. **Pátkai** (1942) 8 párra becsülte az állományt. 1942-ben erősen megcsappant az állomány, a félszigeten egy sem maradt, de azért újra megtelepedett, pl. 1948, 1963, 1965, 1972 (**Keve**), 1961 (**Grössler**), 1966 (**Windirsch**). **Tapfer** szerint 1955—1971 között rendszeresen fészkelte Balatonakalitól Balatonkeneséig a kertekben, faszorokban és rétek fűzfáiban, így **Sámuel** is megtalálta Káptalanfürednél (1961), **Keve** Balatonudvarinál (1948, 1970), Alsóörsnél (1949), Révfülöpnél (szőlők, 1950, Fülöp-hegy, 1953), Balatonakalin (gyümölcsösben 1970. VI. 8-án etet), Ábrahámhegy (1968), továbbá Salföld (tölgyes, 1950, 1967), Kővágóörs (Kötenger, 1956), Kornyi-tó (1961), Szentantalfa (szőlők, 1962), Diszel (Hódkút, 1966), Badacsonyörs (kertek, 1969), Nagy-hegyestű (1970). Ságpusztán egy család, benne egy szembeteg fiatal (1970) volt megfigyelhető. Szentbenedek-rom (1970), Vászoly (nedves rét és bükkös alatti Babvölgy, 1970, 1971.). Balatonudvari (tölgyes gerinc, 1970), Lovas feletti bokros (1971), a Kálomis- és Kettős-tó (1971, 1972 **Bankovics** is látta), Sátorma (1971), Alsódörgicse (rom, 1971).

119. Nyaktekercs (*Jynx torquilla*) — 1899—1917 közötti évekből 3 érkezési adat van, a legkorábbi: Balatonrendes 1917. IV. 11. (**Schenk**). **Homonnay** (1938) és **Grössler** (1963) említik Tihanyból, ahol 1941-ben IV. 4-én észleltük az elsőt és VIII. 18-án az utolsót. **Pátkai** szerint (1942) az állomány 5 párból állott. Gyűrűzési adatunk (**Schenk**, 1931):

puszta, 1961, Balatonfűzfő, 1961, Monostorapáti, Szentbékkálla, Szentantalfa, Salföld, 1962, Csopak, Köveskál, Badacsonyörs, 1963, Hajagos szőlei, 1966, Aszófő (vasútállomás), 1969, Vászoly alatti vizenyős rét fűzfáján, Lovas (szőlők), Szentkirályszabadja, Vöröshévíz és a Kornyi-tó melletti remízben, 1970, Diszel, 1971, Szepezd, 1972. Megjelenése óta a mandulások tulajdonosai részéről több a panasz a harkályok ellen, amit **Keve** is tapasztalhatott pl. 1963. X. 22-én a csopaki Növényvédő Állomáson.

125. Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) — 1941-ben csak Balatonfüreden IV—VII. közt és a Vászoly alatti bükkösben (V. 16.) találkoztunk vele. Még **Udvardy** (1947) is azt írja, hogy a Tihanyi-félsziget közelében kell észkelnie, mivel időnként belátogat. **Tapfer** meg is találta a Nosztori-völgyben 1958-ban. **Keve** megfigyelései: Pula: Tálodi-erdő bükkösének alja, 1970. X. 10., Köveskál (mandulás), 1971. XI. 15.

126. Kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*) — 1941-ben többször találkoztunk vele a Tihanyi-félszigeten VIII. 5—XII. 13. közt, 1942. I. 13-án. **Tapfer** megfigyelte Balatonarácson, 1955. VI. és a Koloska-völgyben, 1970. VII. **Keve** megfigyelései: Nagyhegyestű, 1970. IV. 19., Sátorma, 1971. IV. 18.

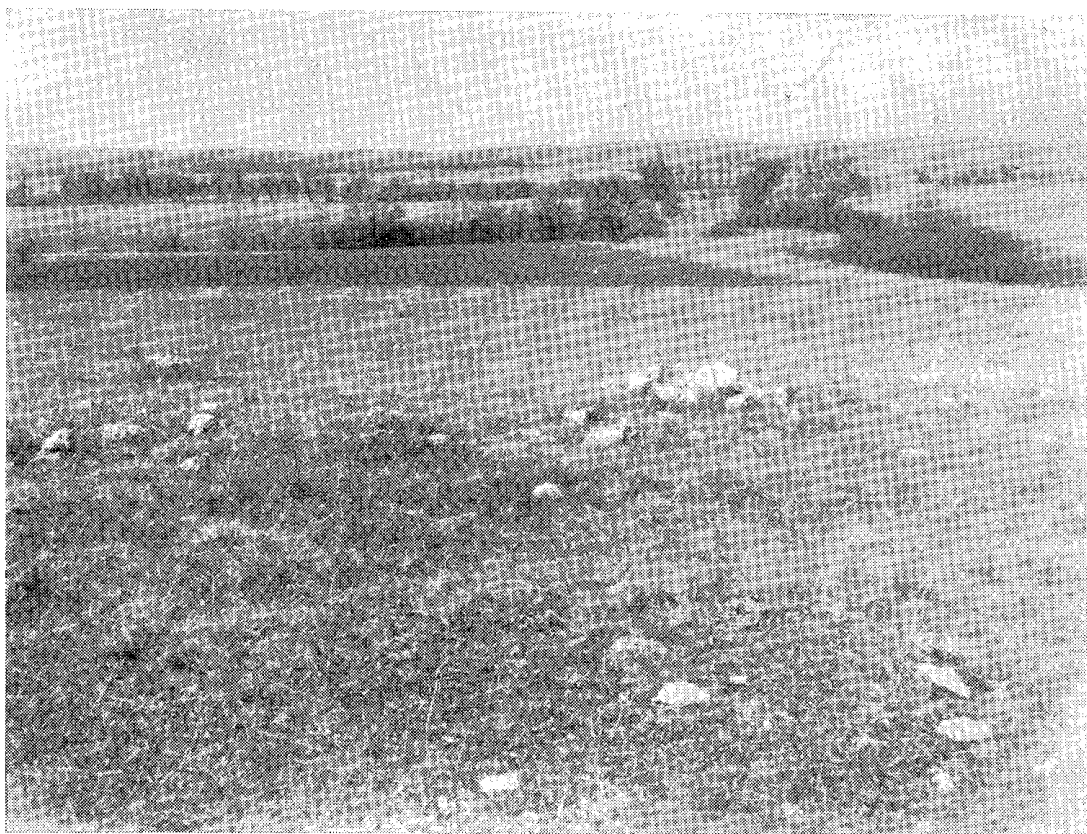
127. Búbospacsirta (*Galerida cristata*) — A Tihanyi-félszigeten észlelték **Ten Kate** (1931), **Homonnay** (1938) és **Pátkai** (1942 — szerinte 1941-ben 5 pár észkelte, **Udvardy** (1947) — 1946-ban 6—8 pár, **Grössler** (1963), továbbá **Sziji**. **Tapfer** szerint is mindenfelé él, főleg a csendesebb székérutak mentén. **Keve** úgyszólván minden község határában megtalálta mind a Balaton közelében, mind a hegyek között, de ki kell emelni, hogy az eredeti habitatjában is megmaradt, így a Kővágóörs melletti kőtengeren (1950, 1952, 1959), a tihanyi Óvár-tetőn (rét, 1948), köves-bokros legelőkön, pl. Balatonfüred felett (1963), Aszófő felett (1965), Vászoly felett (1969). A Kornyi-tó közelében (1959, 1961, 1966, 1970, 1971, 1972), a ritkás borókásokban: Zánka (1965, 1969, 1970), Óbudavár (1969) stb.

128. Erdei pacsirta (*Lullua arborea*) — **Csörgy** és **Schenk** egyhangú véleménye, hogy a Balatonra néző köves-bokros oldalak és szőlők jellemző madara. **Schenk** (1924) írja: „...hosszantartó nagy hőség és szárazság után augusztus közepén végre megjött az eső és annak elmúltával újra megszólalat...” 1923-ban. **Schenk** szerint érkezési adatai a következők: Balatonrendes, 1921. II. 24., 1922. III. 1., 1926. II. 26. A Tihanyi-félszigeten 1941-ben átvonuló fajként ismertük meg, főleg a gejzirkúpokat keresték fel, az elsők II. 19-én, az utolsók XI. 9-én, de Udvarinál is észleltük erős vonulásukat. XI. 26-án, Zánkánál IX. 29-én. **Schenk** szerint Balatonrendesen X. 20-án is állandóan énekelt 6. **Udvardy** (1947) is csak átvonulónak vélte Tihanyban. **Pátkai** (1947) gyakran találta 1942. VI. 16-án az Akali és Zánka közti köves-bokros-borókás réteken. **Tapfer** véleménye, hogy csak a ritkás-ligetes erdőben hatol mélyebben a hegyek közé. **Keve** további megfigyelései: Tihany, 1948, Balatonfüred (bokros plató), 1971, Balatonszőlős (elhagyott szőlők), 1971, Vöröstó (tölgyes), 1969, Dörgicse (Kü-völgy), 1972, Balatoncsicsó (irtás), 1971, Szentantalfa (Szent Balázs-rom melletti ritkás), 1970, Zánka (borókás), 1970 (etet), Révfülöp (Küszöb orra alatti földek), 1961, Nagyhegyestű, 1970, Kishegyestű, 1968, Kővágóörs (kőtenger és gerince, ritkás tölgyes), 1952, Salföld (szőlők), 1950, Szentbékkálla (szőlők), 1962, 1971, Fekete-hegyek platója (beleértve a Cserkás-, a Monostori- és az erdei tavakat), 1962, 1971. Legkorábbi megfigyelés: Dörgicse, 1972. III. 17., legkésőbbi: Révfülöp, 1961. X. 8.

129. Mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) — Az 1907—1922 közti 7 érkezési adat II—III-i, 1941-ben az elsők I. 20-án, az utolsó vonulók XI. 26-án mentek, de akadtak áttelelők is, 1940—1942 telén a Tihanyi-félszigeten (41, mint 1941-ben), ahol **Pátkai** (1942) 57 párban, **Sziji** viszont 1953-ban 90—100 párban állapította meg az állományt. **Udvardy** szerint (1947) az 1946-os dominanciaértékük 1,2%. **Keve** 1948—1972, **Tapfer** 1955—1972 közt réteken, szántókon, nagyobb tisztásokon mindenütt megtalálta. **Keve** megfigyeléseinek száma 138, melyek közül kiemelhető, hogy a Vöröstó község alatti meredek réten 1969. VI. 17-én 20—25 éneklő példányt számolt. Még a gyümölcsösrel telepített köves területen is kitart (pl. Akali), ugyanígy szőlőkben (Dörgicse, Ságpuszta, Balatoncsicsó) vagy fenyőültetvényen (Vigántpetend és Leányfalu között), sze-

reti a vizenyős réteket is, pl. a Káli-medencében vagy Monoszló alatt. A Fekete-hegyek tavainál is megtalálható a Kálomis-tótól végig Szentbékállá felé vagy a Tar-Óra-hegy tavainál. A Köveskál alatti legelők felett 1971. XI. 15-én is vonultak.

130. Füstifecske (*Hirundo rustica*) — Az 1896—1924 közti évekből 83 tavaszi érkezési és 14 őszi elvonulási adat áll rendelkezésünkre, a legtöbb érkezési adat IV. első feléből. Legkorábbi adat: Monostorapáti, 1898. III. 2. (fészken III. 29.), az őszi adatok közül legtöbb IX-i, de szép számmal akad X-i is. Legkésőbbi adat: Révfülöp-Császtá, 1896. XI. 5. (2 db, **Gaal**). **Homonnay** (1938) gyakoribbnak találta Tihanyban a molnárfecskénél, de ezt az adatot mi már 1941-ben nem támaszthattuk alá. Az elsők II. 26-án mutatkoztak, az utolsók XI. 8-án, de az augusztusi nagy gyülekezésük után már nem láttuk őket rendszeresen. **Pátkai** (1942) állományukat 42 párra becsülte. IX. 25-én Tihanynál (**Pátkai**) és Ábrahámhegyen (**Csörgey**) százas tömegek vonultak át. **Homonnay** (1944) 1936. VIII-ban a Belső-tónál azt figyelte meg, hogy a víz felett járó kabák miatt nagy magasságban keringtek, s ha a kabák rövid időre távoztak, zuhanórepüléssel vetették magukat a nádba. **Keve** a Kornyi-tó nádasában is megfigyelt ilyen éjszakázást (100—200, 1960. V. 14.). **Keve** és **Tapfer** a Balaton-felvidék összes községében megtalálta. Legkorábbi adat: Alsóörs, 1970. IV. 10., a legkésőbbi: Balatonkenese, 1968. X. 18. (5). 100 egyednél nagyobb csapatokat IV., illetve VIII—IX-ben észleltünk.

7. ábra: Vöröstó (köves, meredek hegyoldal, lábánál patak, vizenyős réttel).
Jellemző madárfajai: sárga billegető, rozsdás csuk, parlagi pityer, fűrj stb.
(Fotó: Papp Sándor)

Abb. 7.: Vöröstó (eine stelle Lehne mit Kalksteine, am Fusse fließt ein Bach,
die mit feuchter Wiese umgrenzt ist). Charakteristische Vogelarten:
Schafstelze, Braunkelchen, Brachpiper, Wachtel, usw.

131. Molnárfecske (*Delichon urbica*) — Az 1899—1908 között 9 tavaszi adatunk van (legkorábbi: Révfülp, 1899. III. 31., Gaal). Schenk 1922. X. 3-án, Csörgy Ábrahámhegyen 1941. X. 20-án (22 db) is látta őket. Tihanyban Ten Kate (1931) a Biológiai Kutató Intézet árkádjai alatt találta fészkelve, Homonnay (1939) 80—100 párt a gazdasági épületekben talált, de 1938-ban számuk lecsökkent. 1941-ben az elsők IV. 2-án, az utolsók IX. 23-án mutatkoztak. Pátkai (1942) szerint 156 pár költött. Keve, Tapfer, Sámuel és Sterbetz a következő községekben találták: Balatonalmádi, Káptalanfüred, Balatonfüred, Hidegkút, Nagyvázsony, Vöröstó, Barnag, Pécsely, Aszófő, Örvényes, Udvari, Akali, Dörgicse, Szentjakabfa, Balatoncsicsó, Szentantalfa, Tegyön, Révfülp, Kővágóörs, Kékkút, Salföld, Monostorapáti, Diszel. Beretzk 1959. IX. 26-án Balatonarácsonál ezres tömegekben látta átvonulni. Mióta a Balaton környéki vasútállomások világítását neonsövekekkel oldják meg, a molnárfecskék előszeretettel telepsznek ezekre, pl. Balatonfüreden 1964-ben Keve 13 ilyen fészket számlált meg. Tapfer szerint így könnyebb tavaszi hűvös-esős időkben bekövetkezett pusztulásait ellenőrizni (pl. 1954, 1970).

132. Parti fecske (*Riparia riparia*) — Már Eissl 1808-ban Balatonkenesén a löszfalban ezres telepét találta. Nyilván ezekre utal Lovassy (1897) is. Ten Kate (1931) Tihany és Balatonfüred közt 1930. VII-ban kisebb telepükre bukkant egy gödörben. Homonnay (1938) 1936-ban Tihanyban a „Fehér-falban” találta telepüket, 1938-ban pedig 12 fészket számlált a Szarkádi-erdő löszfalán. Borsos 1937-ben Akarattyánál a löszfalban nagyobb telepet állapított meg (Vertse, 1939). 1941-ben nem költött a félszigeten, az elsők IV. 27-én, az utolsók IX. 21-én mutatkoztak, de közben gyakrabban meg-megjelentek. Homonnay 1931. IX. 30-án is látta, Grössler (1963) 1961-ben néhány pár fészkelését állapította meg. Tapfer 1955-ben Csopak és Balatonarács közt találta fészkelve. Keve 1949-ben Balatonkenesénél, 1951-ben pedig Kisörspuszta kvarchomokfejtőjében (8—10 lyuk) látta. Legkésőbbi adata: Balatonudvari, 1962. X. 9. (1), a Kornyi-tónál 1960. V. 14-én 4—5 db, 1952. IX. 25-én 30—40 db.

133. Sárgarigó (*Oriolus oriolus*) — 1899—1926 közti évekből 11 adatunk van érkezéséről (IV. hó vége—V. hó eleje). Homonnay (1938) és Grössler (1963) gyakorinak tartják a Tihanyi-félszigeten, ahol 1941-ben IV. 26-án mutatkoztak az elsők, IX. 20-án az utolsók. Pátkai (1942) az állományt 92 párra becsülte. VIII—IX-ben gyakran lehetett látni, amint a bodzát csipegették. Tapfer szerint előszeretettel fészkel akácon és nyárfán az északi részeken, míg beljebb a tölgyesben, gyertyánosban, bükkösben, valamint szőlőkben és kertekben egyaránt mindenfelé megtalálható. Szívesen mozog a hegyi tavak körül: Kálomis-, Kettős-, Füzed-tó. Ábrahámhegyen 1925. VIII-ban Csörgy (1926) megfigyelte, amint esőben az ágon hanyattfekve és szárnyait kitergetve „zuhanyozott”. Pátkai (1942) viszont 1941 júniusában látta, amint Tihanyban a parti fákról le-lerebbsenve becsapott az ívó kuszók közé, és egy-egy halacskával csőrében az erdőbe repült. Keve legkorábbi megfigyelése 1950—1972 között. 1960. V. 14. Kapolcs, Balatonhenye és Köveskál között sok ponton.

134. Holló (*Corvus corax*) — Sági 1962. VII-ban a salföldi rom ásatásai közben több alkalommal látta.

135. Kormos varjú (*Corvus corone*) — 1971. IV. 17-én a Monostori-tó alatti földeken egy nyolcas dolmányosvarjú-csapatban egy hibrid. A madár ülve feketének tűnt, csak néhány szürke toll volt a hátában, felrepülve azonban testalja szürkéséset mutatott. Egy dolmányos varjú udvarolt neki (Keve megfigyelése). Bécsy 1971. X. 20-án Tihanyban az apátság tornya körül kavargó dolmányosvarjú-csapatban ismét látott egyet.

136. Dolmányos varjú (*Corvus cornix*) — Valamennyi szerző és saját vizsgálataink alapján is a Balaton-felvidék minden pontján és mindenfelé megtalálható. Állománya az utóbbi 30 évben erősen megnövekedett, bár 1941-ben Pátkai (1942) a Tihanyi-félszigeten azt még csak 27 párra becsülte. Homonnay 1936-ban, majd mi is 1941. VIII—IX-ben gyülekezésüket figyeltük meg a Külső-tavon. Innen a kukoricásokat látogatták. Ugyanekkor azt is megállapíthattuk, hogy szívesen fogyasztja a hullámverés által a parti kövek közé kisodort rákokat (*Astacus leptodactylus*). Kovács

Antal Balatonfüreden 1963. VI. 5-én a mólón halászni látta — fél óra alatt három halat fogott. 1941 őszén mi is megfigyelhettük, hogy a halászhajókat kísérte és a visszadobott halakat elkapta. 1966. V. 25-én a Belső-tavon láttam egyet, mely ismételten becsapott a tó közepére. **Sterbetz** Tihanynál 1952. XI. 3-án lőtt példány gyomrában a következőt találta: 6 *Hydrous piceus*, 6 *Opatrum sabulosum* és 12 kavics. Gyakran találkozni vele a hegyi tavaknál (Kálomis-, Kettős-, Monostori-, Cserkás-, Füzed- és Füzés-tó), vagy a halastavaknál (Pécsely, Balatonhenye, Monostorapáti). Gyülekezéseikről néhány adat: Kővágóórs alatti földeken 1951. IX. 25. (70—75), Szentjakabfa határában frissen kaszált réten, 1969. VI. 17. (50—60) stb. 1941. X—1942. IV. közt esténként rendszeresen húztak csapatai a füredi part hosszában. **Tapfer** szerint elhagyott fészkeik a vörös vércsének és az erdei fülesbagolynak biztosítanak otthont.

137. Vetési varjú (*Corvus frugilegus*) — A vetési varjú nem volt fészkelő madara a Balaton-felvidéknek (**Homonnay**, 1938., **Keve—Pátkai—Vertse**, 1942.). Első kis telepüket **Keve** 1960. VI. 13-án találta meg Ábrahámhegy strandjának nyárfáin (2—3 fészek), 1964-ben már 34 fészket számlált — de éppen akkor folyt a fészkek levevése —, 1966-ban csak 5—6 lakott fészek volt, viszont 1968-ban 50—60, 1970-ben ismét ugyanennyi, 1971-ben 10—15, 1972-ben 14 fészek. A második telep létesüléséről Balatonalmádiban 1963 júniusában adott hírt **Zerkovitz**, ami **Tapfer** szerint ma is megvan, sőt Fűzfőnél öreg akácokban is megkísérelt megtelepedni. **Homonnay** (1938) 1935. VIII-ban a Csúcs-hegyen figyelte meg nagy csapat éjszakázását. 1938 januárjában sok behúzódott Tihany házai közé is. 1941-ben áprilisban már csak egyesével mutatkoztak, X. 21-én jelentek meg ismét (20). Az előbb említett téli húzáson vetési varjak és csókák is részt vettek, télen részben a Remete-barlangok erdejében, részben Balatonfüred előtt a jégen éjszakáztak. 1943-ban szeptemberben is hasonló húzást észleltünk. 1953. III-ban **Sziji** 80—100-as csapatát látta Aszófőnél az út mentén. Ahogy az ábrahámhegyi telep gyarapodott, egyre több vetési varjú kereste fel táplálkozás céljából a Káli-medencét, túl a Kornyi-tavon Szentbékálláig, valamint a Balaton-part vonalában Szepezdig, nem hagyva ki a kukoricásokat (pl. Salföld és Kékút közt, 1962. X. 7.). De a parton és a Káli-medencén kívül még ma sem minden napos jelenség — leszámítva a Monostorapáti melletti halastó környékét, ahonnan az előző tanulmányomban említett diszeli telepről vetődnek el —, pl. Tótvázsony és Nemesvámos körül csak 1971. II. 19. (10—15 szarkákkal együtt), VI. 27-én egy kis fekete-fenyő-csoport felett kavarog 40—50 db.

138. Csóka (*Corvus monedula*) — **Homonnay** (1938, 1940) szerint több pár költ Tihanyban, valamint a Balatonkenese és Balatonakarattya közti löszfalban. Téli éjszakázó helyeinek említi Balatonkenesét, Balatonfűzfőt és a tihanyi Szarkádi-erdőt. **Pátkai** (1942) szerint 1941-ben 17 pár fészkelte a félszigeten a Remete-barlangok feletti bazalttufafalban, a Nyerges-hegy kőfejtőjében és talán az erdészlak körüli tölgyek odvaiban. A nyár elején rövid időre eltűntek a csókák a félszigetről, de augusztusban ismét ott voltak a kukoricásokban. Télen — mint a vetési varjúnál említettük — a jégen éjszakáztak. Az 1941. évi és azt követő rendszertani revízió (1942) néhány ilyen értelmű adatot is szolgáltatott, pl. 1941. I. 19-én a Külső-tavon tartózkodó csapatból kivált egy feltűnő széles fehér örvű példány, amiben *C. m. soemmeringi* (**Fischer**, 1811) alfajt sejtettük, s feltételezésünket alátámasztotta a közeli Hajmáskéren gyűjtött több példány. A **Homonnay** által 1936. VIII. 27-én Tihanyban gyűjtött példány pedig *C. m. spermologus* (**Vieillot**, 1817), azaz a nyugati alfajnak bizonyult, a többi 3 tihanyi példány pedig a közép-európai *C. m. turrium* (**Brehm**, 1831) alfajnak. **Udvardy** (1947) a félsziget 1946-os állományát 30—40 párra becsülte. **Keve** megtalálta Tihanyban (**Keve** 1948, 1958, 1961, 1965, 1969-ben, **Sziji** 1955-ben). A Balaton-felvidéken **Kevének** 1950—1972 között mindössze 25 megfigyelése volt a csókáról, ezekből is költési időben csak Kapolcsnál a Kecse-hegyen (1966), a Vöröstó község feletti tölgyesben (1969, 1971), a Veszprémfajsz feletti legelőerdőben (1970, 1971), a Balatonhenye feletti földeken (táplálkoztak, 1966), ugyanígy a közelből kellett jönniük azoknak a csókáknak, melyeket a Monostorapáti melletti halastónál látott (1969, 1970). Talán fészkelte Balatonfüreden a parkban is (1972), **Tapfer** viszont a Balatonfűzfőtől Balatonakarattyaig húzódó löszfalnál találta (1969). A többi megfigyelés kóborlóról beszél (Káli-medence különböző pontjai a Kornyi-tóval együtt, Balatonszepezd, Badacsonyörs, szőlők, **Keve**), Balatonfűzfő (**Tapfer**).

139. Szarka (*Pica pica*) — A szarkáról ugyanazt mondhatnánk el, mint a dolmányos varjúról, ennek is növekedőben van az állománya. **Homonnay** (1938, 1939, 1940) a Tihanyi-félsziget állományát 1938-ban 70—80 párra becsülte. Örvényesnél a nádasban is fészkel. 1941-ben **Pátkai** (1942) 54 párra becsülte. **Ten Kate** (1931) 1930. VII—VIII-ban néha húszat is látott egy csapatban. **Pátkai** lövésére 1942. XII. 20-án 60 rebent fel éjszakázó helyéről a nádasból. Hasonló gyülekezést (30—40) észlelt **Keve** 1950. IX. 19-én Badacsonyörsnél. Táplálkozására vonatkozólag **Csiki** (1920) a Révfülöpnél 1900 márciusában elejtett példány gyomrában csak kukoricát talált, **Schenk** (1931) szerint 1930-ban Balatonrendesen érzékeny károkat okozott a szarka a szőlőkben, a lőtt példányok gyomrából mindig szőlőmag került elő. Ma már nemcsak erdőszéleken, bokrosokban, remízekben fészkel, hanem behatolt a kertekbe, szőlőkbe, parkokba is. **Tapfer** szerint az északi Balaton-parton a fiatalos akácokat, nyárfákat, fűzeteket részesíti előnyben fészkelésnél, enyhe teleken (1971) már januárban kezdi a fészekrakást, s ha kirepített, vércsék, fülesbaglyok, esetleg kabák költését könnyíti meg.

140. Fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*) — Megfigyelési adatok: Ábrahámhegy, 1954. X. (**Csörgey**, 3 db), Tihany, 1967. IX. 28. (Dr. J. S. **Ash**, 2 db).

141. Szajkó (*Garrulus glandarius*) — A Tihanyi-félszigeten **Homonnay** (1938) szerint néhány pár költ. **Pátkai** (1942) az 1941-es állományt 19 párban állapította meg. **Keve** 1946—1972 közt költési időben megtalálta: Tihany (különböző erdőkben), Balatonudvari (tölgyes), Kiliántelep (fenyves), Balatonszepezd (erdőbe rejtett nyaralók körül és a Hegy-tó erdejében), Révfülöp (szőlők), Ábrahámhegy (Burnót-patak szurdoka), Badacsonyörs (szőlők), Mindszentkállya (szőlők), Boncsos-tető, Hajagos és Köveshegy (főleg tölgyes), Kapolcs (Kecske-hegy platója), Vigántpetend (bükkös), Balatonhenye (szőlők), Monoszló és Nagyhegyestű (vegyes lomberdő), Szentantalfa (Füzed-tó körüli tölgyes), Mencshely (szőlők), Dörgicse (Kú-völgy és tölgyes), Vászoly (bükkös), Balatonszőlős (elhagyott szőlők), Hidegkút (Hegyesmál tölgyese), Veszprémfajsz (legelőerdő). Természetesen a gyakori esetben előforduló szőlők csak azt bizonyítják, hogy a közeli lomberdőkből itt találja meg legkönnyebben táplálékát. **Sterbetz** bromatológiai vizsgálatának eredménye: Kővágóörs, 1962. XII. 24.: 1 Scarabeida, kitin részek, kavics; Monostorapáti, 1963. I. 19.: makk. **Tapfer** szerint is tölgyesekben, feketeenyő-állományban gyakori, fészke néha az út közelében (Balatonarács, 1955), néha az erdő belsejében található. Természetesen a kóborlásán, mely 1941-es tihanyi vizsgálatunk során már V. 26-án megindult 10—15-ös csapatokban (**Pátkai**) mindenfelé gyakori, szívesen látogat meg olyan kerteket és szőlőket, ahonnan diót vagy gesztenyét hordhat. De látta **Keve** nádszélben (Balatonalmádi, 1957. IX. 13., 2). 1971. X. 7-én kettő a Kornyi-tó nádasába repült be. A hegyi tavak kiváló ivóhelyei (Füzed-tó, Hegy-tó, Nyálas-tó). **Tapfer** 1971. XII-ben 2—3 óra alatt Csupakon 60 ízben látott átrepülő szajkókat. Az 1962/63-as tél rendszertanilag is érdekes eredményeket hozott, ti. **Tál József** (Pula) szíves segítsége folytán nagyobb sorozat szajkóhoz jutottunk, és ezekből a következők a nyugati alfajnak *G. gl. albipectus* (**Kleinschmidt**, 1920) bizonyultak: Pula, 1962. XII. 27., 1963. I. 6., 1963. I. 18. (2 db), 1963. II. 6., Monostorapáti, 1963. I. 19.

142. Széncinege (*Parus maior*) — Az erdőkben, parkokban, kertekben egyaránt gyakori. **Schenk** (1921) írja, hogy 1920. VIII—IX-ben nagyon rákaptak Balatonrendesen a „cinegehéjú dióra”, mivel molygradáció volt. **Pátkai** (1942) a Tihanyi-félsziget 1941-es állományát 35 párra becsülte, **Udvardy** (1947) a ritkás erdőkre 7.3%, a zárt erdőkre 7.6% dominanciaértékeket ad. **Keve** megtalálta a bükkösökben is (Kapolcs-Királykú, Vigántpetend, Vászoly stb.), és kedveli a hegyi tavak környékét (Balatonszepezd: Hegy- és Nyálas-tó, Monostori-tó, Füzed-tó), a Kornyi-tavon a nádasban is mozog (pl. 1970. XII. 17.).

143. Kék cinege (*Parus caeruleus*) — **Schenk** (1921) szerint az imént említett diómoly-gradáció leküzdésében részt vett a kék cinege. **Homonnay** (1938) a Tihanyi-félszigeten csak kóborló példányokkal találkozott, s ugyanígy mi is 1941-ben, valamint **Udvardy** (1947) 1946-ban. **Szijj** a Bozsai-öböl nádasában látta (1953. II. 18—20., 5—6 db). **Tapfer** rendkívül ritkán észlelte (pl. Koloska-völgy, 1955. VII., Balatonal-

8. ábra: A vászolyi bükkös (Fotó: Papp Sándor).
Jellemző madárfajai: fekete harkály, kékgalamb, örvös légykapó stb.

Abb. 8.: Buchenwald bei Vászoly. Charakteristische Vogelarten: Schwarzspecht, Hohtaube, Halsbandfliegenschnäpper, usw.

mádi: Szabadság-kilátó, 1956. VII.). **Sámuel** szerint 1961. VI. 17—25. közt gyakorinak bizonyult Káptalanfüreden. 1946—1972 között **Keve** a Tihanyi-félszigeten VIII—X. hónapokban gyakrabban látta (1961, 1968, 1971, 1972), de májusban csak egyszer, a Szarkádi-erdőben (1965). Más területekről is kevés az áprilisi, májusi adat (Füzed-tó, 1962, fürdik), Nagyhegyestű, 1970, Tálodi-erdő alsó széle, 1971, Sátorma és szentbékállai szőlők, 1971, Szepezd: Hegy-tó, 1972. Kaposcs, plató, 1972). Kóborlókat ellenben igen sok helyen és terepen látni, ezekből csak a Kornyitó (1952, 1968, 1969, 1970, 1971) és Pécselyen a halastó (1962) nádasát emeljük ki.

144. Fenyvescinege (*Parus ater*) — 1941-ben Tihanyban főleg a Biológiai Kutató Intézet körüli parkban gyakran mutatkozott télen. Az utolsókat IV. 2-án, az elsőket X. 15-én láttuk. 1943-ban IX. 17-én mutatkoztak az elsőek. **Keve** látta még Badacsony-örs felett 1962. X. 7. (2—3), Révfülöpon, 1969. X. 16., a Nosztori-völgy felső felénél, 1971. X. 9. (5—6), **Bankovics** a Koloska-völgyben 1972. II. 5. (3), de fenyőkön mindentől előfordul.

145. Búbos cinege (*Parus cristatus*) — **Sebestyén** figyelt meg egy 10—12 fónyi csapatot 1933. II. 23-án Tihanyban (**Homonnay**, 1940).

146. Barátcinege (*Parus palustris*) — **Vasvári** (1955) említ egy, Balatonrendesen 1928. III. 25-én gyűjtött példányt. **Pátkai** (1942) Tihanyban csak 1 pár fészkelését ál-

lapította meg 1941-ben, **Udvardy** (1947) szerint 1946-ban 2—3 pár költött. **Keve** 1948—1972 között is találkozott a fajjal költési időben Tihanynál (1948, 1965). A félszigeten kívül: Boncsos-tető és Eötvös-kilátó, 1962, Balatonfüred feletti kiserdő, 1965, Kapolcs (Eger-patak), 1969, 1972, Tálodi-erdő, 1970, Vigántpetend (bükkös), 1971, Balatonszepezd: Hegy-tó, 1972. **Sámuel** Káptalanfürednél (1961), **Tapfer** a Koloska- és Nosztori-völgyben (1955, 1956) látta. Kóborlásán vegyes cinegecsapatokkal sokfelé megfigyeltük (**Bankovics**, **Homonnay**, **Keve**, **Sziji**). Ilyenkor szívesen szedeget bojtóránon.

147. Őszapó (*Aegithalos caudatus*) — **Homonnay** (1938, 1940) költve találta 1938-ban a Tihanyi-félszigeten, 1941-ben nem fészkel, bár egész éven át mutatkozott, 1946-ban 8 pár költött (**Udvardy**, 1947). **Tapfer** 1954—1972 között rendszeresen látta fészkelési időben Balatonarács, Csopak és Lovas környékén. A fehér fejű példányok jóval gyakoribbak, mint a csíkos fejűek. **Sámuel** szerint 1961-ben Káptalanfürednél is gyakori volt. **Keve** megfigyelései költési időben: Tihany: Szarkádi-erdő, 1948, Balatonhenye, Dobogó-szurdok és Magyar-tető, valamint Tar-Óra-hegy tavainál 1960, Monostorapáti: Szentkúti romok, 1962; Szentbékállá (szőlők), 1967, Vöröstó (tölgyes), 1969, Koloska-völgy, 1970, Kővágóörs (község), Szepezd: Hegy-tó, Kálomis-tó, Vigántpetend (tölgyes), 1972, Kapolcs-plató, 1972 (**Bankovics**). Költési időn kívül a legtöbb ponton, gyakran vegyes cinegecsapatban látta.

148. Függecinege (*Remiz pendulinus*) — **Ten Kate** (1931), a tihanyi Belső-tónál találkozott vele 1930. VIII. 10-én, majd **Tapfer** költési időben (1955, 1962, Aszófői-öböl, hajógyár), **Keve** 1965 a Szarkádi-erdő alatt látta. A félszigeten kívül Ábrahámhegynél (1964), **Sámuel** Káptalanfüreden (1961) figyelte meg. Kóborlásán mutatkozott a Kornyi-tavon is, pl. 1959. IX. 30. (5—6), 1968. X. 13., 1970. X. 12., több ízben Tihanynál.

149. Barkóscinege (*Panurus biarmicus*) **Csörgey** (ex **Vasvári**, 1942) szerint 1939/40 szigorú telén sok pusztult el belőlük Ábrahámhegynél. **Haller** 1936/37 telén a Belső-tavon észlelte (**Homonnay**, 1938), **Sziji** a Bozsai-öbölben (12—13 db, 1953. III. 18—20.), **Tapfer** az Aszófői-öbölben (1962. VII.), **Keve** a Kornyi-tavon: 1970. X. 12-én látta.

150. Csuszka (*Sitta europaea*) — **Homonnay** (1938, 1940) a Tihanyi-félszigetről említi, ahol 1941-ben nem fészkel (**Pátkai**, 1942), viszont 1946-ban fészkel 1—2 pár (**Udvardy**, 1947). 1946—1972 közt **Keve** nemcsak kóborlási időben, de költési időben is gyakran látta a félszigeten. **Tapfer** Balatonkenesétől Révfülöpig sok helyen észlelte. Káptalanfüreden **Sterbetz** (1957) és **Sámuel** (1961) látta. **Keve** a kertektől (Balatonakali) és szőlőktől (Révfülöp) a bükkösökig (Vászoly, Monostorapáti, Kapolcs, Vigántpetend) mindenfelé megtalálta a Balaton-felvidéken. Szívesebben tartózkodik a hegyi tavaknál (Fekete-hegyek tósorozata, Füzed-tó), sőt belátogat a Balaton nádasába is Tihany, 1943. IX.).

151. Erdei fakusz (*Certhia familiaris*) — Salföld (tölgyes), 1950. IX. 19-én (1 db), **Keve** látta.

152. Rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactyla*) — Az esetek többségében az irodalom adatai erre, s nem az előző fajra vonatkoznak, amit bizonyít **Sziji László** (1957) revíziója a Tihanyban gyűjtött példányokat illetően is, bár **Homonnay** (1938, 1940), **Keve**, **Pátkai** és **Vertse** (1942), **Udvardy** (1947) csak költési időn kívül látták a félszigeten. **Keve** 1947—1972 közti észlelései: Monostorapáti (bükkös), 1962. IV. 14. (2), Vöröstó (tölgyes), 1969. VI. 17. (1), Veszprémfajs (legelőerdő), 1971. V. 25. (ének), Óbudavár (Csicsói-erdő szegélye), 1971. VI. 24. (1). **Tapfer** megfigyelése: Recsek-hegy, 1955. VI.

153. Hajnalmadár (*Tichodroma muraria*) — Tihany, Biológiai Kutató Intézet, 1931. III. 2. és IV. 1. (**Entz**), Remetelakások sziklafala, 1938. I. 12. (**Homonnay**, 1938, 1940).

154. Ökörszem (*Troglodytes troglodytes*) — **Homonnay** (1938) a Tihanyi-félszigeten csak decemberben és januárban találkozott ökörszemmel, **Pátkai** (1942) szerint 1 pár költött 1941-ben a Csúcs-hegyen. **Sziji** is még III. hó végén látta (1953). **Keve**

1948. IV. 11-én a Szarkádi-erdőben, **Tapfer** 1955-ben és 1968—1970 közt a Recsek-hegyen és a Nagy-Gella erdeiben figyelte meg. **Keve** 1946—1972 között III-ban a Köves-hegyen (1972), áprilisban a Fekete-hegyeken (1967), a Nagyhegyestűn (1970) látta. X-ből 7 megfigyelés (Salföld: romok, aszófői nádas, Tálodi-erdő, Balatonakali, Folly arborétum, Nosztori-völgy fejeánél a legelőerdőnél), XII-ből 3 adat (Révfülöp és a Kornyi-tó nádasa).

155. Léprigó (*Turdus viscivorus*) — **Homonnay** (1938) a Tihanyi-félszigeten téli vendégnek tartja. 1941-ben III. 7-én mutatkoztak az utolsók, IX. 27-én az elsők. 1942. IV. 2—7. között erős vonulásuk volt megfigyelhető. **Sterbetz** vizsgálata alapján táplálkozásuk a következő képet adja: Tihany, 1952. XI. 3.: 1 Zabrus tenebrioides, 1 Scarabeida, 1 bogár. Tihany, 1952. XI. 3.: 1 Polygonum-mag, 2 mag, kitinrészek. **Tapfer** a Lovas melletti Királykúti-völgyben 1970. V-ban fészekroncsot és tojásbéjat talált. **Keve** megfigyelései költési időben: Tihany: Szarkádi-erdő, 1948. IV. 13. (2), Monoszló (legelőerdő), 1970. IV. 19. (1), Alsódörgicse (rom feletti borókás platón 1, seregélyekkel), 1971. IV. 20., Mencshely: Lázföld, 1971. VI. 24. (1). Mint téli vendég sokfelé látható, közülük a legkorábbiak: Szepezd: Hegy-tó, 1961. X. 8-án (1), Pécsely, 1962. X. 9-én (3—5), Tálodi-erdő nyílt plató, 1970. X. 10-én (1), Balatonszőlős, 1971. X. 9-én (1) voltak megfigyelhetők.

156. Fenyőrigó (*Turdus pilaris*) — Mindenfelé téli vendég (**Homonnay**, 1938, 1940, **Keve—Pátkai—Vertse**, 1942, **Udvardy**, 1947, valamint **Bankovics** és **Tapfer** figyelte meg). 1941-ben az utolsókat Tihanyban III. 28-án (50—60), az elsőket X. 27-én (4) láttuk. A legtekintélyesebb számú csapatait **Warvasovszky** Balatonakarattyanál 1966. XI. 29-én (több száz) látta, **Keve** a Kornyi-tó melletti remízben, 1971. XII. 15-én (200—300) észlelte. Gyakran keresgél vizenyős réteken seregélyekkel együtt, vagy díszbokrok begyóin csonttollúakkal (**Udvardy**). **Sterbetz** által vizsgált gyomortartalmak: Tihany, 1952. XI. 1.: Valvata, Gryllus, 1 Hydrous piceus, 1 Calosoma, 1 Helophorus, 1 Zabrus tenebrioides, kitin. Tihany, 1952. XI. 3.: Berosus- és kitintörmelék. **Keve** 1948—1972 közti megfigyeléseinek havi megoszlása: X: 1, XI: 3, XII: 6, II: 2, III: 1, IV: 1. Legkorábbi adat: Vászoly (borókás), 1970. X. 13. (30—35), legkésőbbi: Köveskál (Burnót-patak felső részének rétején), 1969. IV. 20. (szól).

157. Énekes rigó (*Turdus philomelos*) — Se **Homonnay** (1938), se **Pátkai** (1942) nem találták fészkelve a Tihanyi-félszigeten, de **Udvardy** (1947) 1946-ban már 2 párba becsülte állományát, **Tapfer** is megtalálta fészket 1970-ben. **Tapfer** szerint főleg a Balaton-felvidék nedves talajú erdeiben költ. **Sámuel** is hallotta énekét 1961. VI-ban Káptalanfürednél. 1941-ben III. 16—IV. 6. közt zajlott le vonulása, az utolsók XI. 24-én voltak megfigyelhetők. Erősen vonultak 1942. IV. 2—7. közt Tihanyban, ahol 1948. V. 25-én is találkozott velük **Keve**, aki V—VI-ban megtalálta még Kapolcson (Kecske-hegy), Szentantalfán (Füzed-tó), Ságpusztán (szőlők feletti bozótos), és a Csicsói-erdőben (gyertyános). Erősebb vonulása: Boncsos-tető, 1962. IV. 14., Köveskál (rét fasora), Kishegyestű és kötenger, 1968. X. 13. Legkésőbbi adata: Nosztori-völgy fejeánél a legelőerdőben, 1963. X. 22.

158. Szőlőrigó (*Turdus iliacus*) — A Tihanyi-félszigeten 1941-ben III. végén, illetve IX. 27—XI. 26. közt, 1942-ben IV. 2—7. közt vonult át. **Kötél** 1952. XI. 2-án lőtt egy példányt, melynek gyomrában **Sterbetz** a következőket találta: 1 Helophorus, 1 Zabrus tenebrioides, lárvaradadvány, 1 kis Dreissena törmeléke. **Keve** 1968. X. 13-án látott egyet a Kővágóörs melletti kötenger bokrosainál.

159. Örvös rigó (*Turdus torquatus*) — Jablonkay 3 db-ot látott (Alsóörs, kertek), 1968. III. 28-án.

160. Fekete rigó (*Turdus merula*) — A fekete rigó a Balaton-felvidéken nem oszlik meg egyenletesen, pl. **Tapfer** Balatonfüred körül a kertek sövényeitől az erdő-kig gyakorinak találta, ellenben a Tihanyi-félszigeten **Homonnay** (1939) 1938-ban csak két fészkealjat állapított meg, 1941-ben **Pátkai** (1942) egyet sem, bár egész éven át mutatkozott. 1946-ban **Udvardy** (1947) 30—40 párba becsülte a félsziget állományát. s ugyancsak jó állományt talált **Keve** 1948, 1963, 1965-ben, **Grössler** (1963) 1961-ben.

A régebbi irodalomban akadnak adatok tavaszi érkezéséről, melyek azonban az áttelelők miatt nem érdemlegesek, ellenben érdekes, hogy a szőlőkben tett kártételéről csak **Schenk** (1922) beszél 1920. VIII—IX. havából. Költési időben **Sterbetz** is megtalálta Balatonalmádinál (1957), **Sámuel** Káptalanfürednél (1961). Annál több adat van költésen kívül (**Bankovics**, **Szija** stb.). **Keve** megfigyeléseinek zöme (63) V—VI. hóból származik a legkülönbözőbb terepről, pl. legelőerdőből (Monoszló, Veszprémfajsz, Káposzta-tető a Nosztori-völgy fejeánél, Mencshely: Lázföld), bükkösből és gyertyánosból (Vászoly, Pécsely, Csicsói-erdő, Vigántpetend), a hegyi tavak mellől (Cserkás-, Monostori-, Füzed-, Hegy-tó), Balatonszőlős melletti dagonyásból, de legtöbb vegyes lomberdőből.

9. ábra: Macskabagoly-fiókák (Fotó: Dr. Tapfer Dezső)

Abb. 9.: Junge Waldkäuze

161. Kövirigó (*Monticola saxatilis*) — Az erdészet 1908. IV. 19-ről jelzi érkezését Tihanyból, ahol a gejírkúpoknál **Homonnay** (1938) 1936. V. 21-én találkozott vele. **Keve** megtalálta a Hajagos elhagyott bazaltfejtőjében (1966. IV. 20.), a Nagyhegyestűn pedig a bazaltbánya szállítószalagja tetején énekelt a hím, de a tojó is körülötte mozgott, 1970. IV. 19-én. **Tapfer** 1955. VI-ban Balatonfüred felett a Tamás-hegy karsztos részének sziklahasadékában találta fészket és a préházak körül is megfigyelte, 1970 májusában pedig a Királykúti-völgy szikláin. **Homonnay** Zsombor egy kisebb kőfejtőjében 1971 májusában figyelt meg egy hímet Balatonrendesnél.

162. Hantmadár (*Oenanthe oenanthe*) — Tavaszi érkezéséről 1900—1925 közt 10 adat van, főleg IV. elejéről. Legkorábbi adat: Révfülöp, 1900. III. 29. (**Csörgy**) és Balatonrendes, 1919. III. 30. (**Schenk**). 1941-ben a Tihanyi-félszigeten III. 27-én jelentek meg, és IX. 17-én tűntek el. **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1938) nyár végén látták. 1941-ben 6 pár költött főleg a gejírkúpokon, részben az Óvár és az Apáti-

hegy köves rétjein (**Pátkai**, 1942), de megtalálták itt 1955—1972 közt **Tapfer**, 1948—1965 közt **Keve**, 1961-ben **Grössler** (1963) is. **Pátkai** (1947) szerint 1942. VI. 16-án több család mozgott, illetve az öregek etettek Balatonakali és Zánka között, amikor a területet még nem törték fel, sőt kitarított a hantmadár a mandulás-levendulásban is Balatonakalinál, pl. 1971. V. 25-én 3 etető, Zánkánál még a borókásban is látta **Keve** 1970-ben. **Tapfer** Balatonakalin kívül fészkelve találta Aszófőnél, Balatonarács felett, s valószínűleg a Királykúti-völgyben. Borókásokban megtalálta **Keve** Szentbékállán (1967), Óbudavár (1969), Dörgicse (1970, 1971) határában. Kővágóörsnél a kötengeren (1950), Mindszentkálán: Kopasz-hegy platóján (1969) és a plató köves rétjein (1953, 1961), a Salföld melletti homokbányáknál és földeken (1951, 1968), a Kornyi-tó körüli köves réteken (1961, 1968), ahol **Berg** és **Hermann** (1962) is észlelték. **Keve** legkésőbbi megfigyelése is innen származik (1971. X. 7.), de **Sziij László** is látta még a kötengeren 1956. IX. 28-án. A Balatonhenye feletti szurdokban 1972. IV. 23-án 3 db mozgott. Kimondott kultúrterületen, szőlőkben láttuk: Révfülöpnél (1950, 1953, 1970, 1972), volt, hogy a kőfalba hordták a fészekanyagot, Badacsonyörsnél (1969), Monostorapátnál (1971), végül Nagyvázsöny várában (1965, 1966).

163. Cigánycsuk (*Saxicola torquata*) — A Balaton-felvidék bokros hegyi rétjeinek jellegzetes madara, de még a vonatról is rendszeresen látható, így Balatonarácsnál (1955—1963, **Tapfer**), Balatonszepezdnél (1970, 1971), Révfülöpnél (1970), Balatonrendesnél (1970), Ábrahámhegyen (1956—1970), Badacsonyörsnél (1966—1970), vagy autóból a műút mentén Diszel és Nemesvámos között (1969, 1971, 1972). Az 1900—1925 közötti évekből 5 adatunk szól márciusi érkezéséről. Legkorábbi adat: Balatonrendes, 1925. III. 4-én (**Schenk**). 1941-ben a Tihanyi-félszigeten szintén III. 4-én mutatkoztak az elsők és XI. 20-án az utolsók. Fészkelését észlelték **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1939, 1940) is. **Pátkai** (1942) az 1941-es állományt 16 párba becsülte, 1946-ban a bokros legelők dominanciaértékét **Udvardy** (1947) 10,9⁰/₀-ban állapította meg. A jellegzetes borókás réteken **Keve** megtalálta: Nagyhegyestű (1960), Balatonhenye (1970), Köveskál (1960, 1969, 1972), Tagyon (1969), Mindszentkálán (plató, 1969), Óbudavár (1969), Vöröstó (1970), Zánka (1972) stb. De vizenyős rétek mellett is előfordul, pl. Kékkút és Salföld közt (1971), szőlőkben: Badacsonyörs (1950, 1967), Diszel (1972), Balatonakalin gyümölcsösben (1960, 1970, 1971). Legkorábbi megfigyelése: Köveskál, 1972. III. 16., legkésőbbi: Balatonszepezd, 1971. X. 9. **Hermann** és **Berg** 1962. VIII. 5-én jellegzetes őszi mozgását figyelték meg Balatonfürednél a kukoricásban, **Sziij László** pedig népesebb csapatát (20—25) 1956. IX. 28-án a kötengeren.

164. Rozsdás csuk (*Saxicola rubetra*) — **Schenk** 1921. IV. 25-én Balatonrendesnél észlelte. 1941-ben IV. 18-án mutatkoztak az utolsók. **Pátkai** (1942) 10 párban vette fel állományát. 1955—1963 közt **Tapfer** is látta itt a párokat költési időben. **Keve** leggyakrabban a Káli-medence különböző vizenyős rétjein találta (1950, 1951, 1961, 1969, 1971), illetve az ahhoz csatlakozó Sabár-hegy alatti réten (1969). Legkésőbbi megfigyelése itt: 1950. IX. 19.

165. Kerti rozsdafarkú (*Phoenicurus phoenicurus*) — Tavaszai érkezése az irodalom szerint: Révfülöp, 1899. III. 21. (**Gaal**), Balatonrendes, 1920. IV. 11. (**Schenk**). 1941-ben már költése közben találta meg **Pátkai** (1942) Tihanyban V. 5-én, az utolsó XI. 26-án mutatkozott. De már **Homonnay** (1938) is fészkelve találta itt 1936-ban, megfigyelték továbbá Tihanyban **Windirsch** (1966) és **Keve** (1948, 1968). Balatonfüreden **Tapfer** találta fészkelve a parti sétányon 1957-ben, ritkábban költ szerinte a kertekben, s elvétve az itteni erdőkben. **Grössler** (1963) is megtalálta Balatonfüreden 1961-ben, a szőlőkben **Keve** 1963-ban, és 1965-ben, **Sámuel** pedig Káptalanfüreden (1961). A rendelkezésünkre álló gyűrzési adat:

Paris	Gabes, Tunis	1959. IV. 16.
JF 5407 +	Révfülöp	1959. VII. 2.

Keve megfigyelte Salföldön (1950. IX. 19.), Révfülöpnél (szőlőkben, 1953. IV. 22-én, 1970. IV. 20-án), Ábrahámhegyen (szőlőkben, 1960. VI. 13-án), Szentbékállán (1971. IV. 18-án).

166. Házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*) — **Csörgy** szerint Révfülöpre 1900. III. 30-án érkezett. 1940/41 telén Tihanyban áttelelt és **Pátkai** (1942) szerint 4

pár költött, fészkelését 1936-ban és 1938-ban **Homonnay** (1938, 1940) Tihanyban és Balatonfüreden is megállapította. Tihanyban megtalálták **Grössler** (1963) 1961-ben, **Berg** és **Hermann** 1962-ben. **Tapfer** vizsgálata szerint Balatonalmádi és Balatonfüred közt mindenütt fészkel épületek zugaiban. **Keve** 1963. VI. 15-én megtalálta fészket Nagyvázsönyban a Kinizsi-vár földszinti termének lámpaernyőjén, és 1965-ben is találkozott itt a fajjal költés idején. Kővágóörsön (1950, 1953, 1970) főleg a templomon látta. Ugyancsak költési időben szőlők közt találkozott vele: Révfülöpön (1953, 1962), Ábrahámhegyen (1960), Szentantalfán (1962), borókásban: Óbudaváron (1970). Legkorábbi megfigyelése: Köveskál, 1972. III. 15-én. Vonuló példányok még a Kornyi-tó partját is felkeresik (1966. III. 17.), ősszel kisebb csapatainak kedvelt tartózkodási helye a romok, pl. Alsődörgicse, 1970. X. 13.

167. Fülemlüle (*Luscinia megarhynchos*) — A Balaton-felvidék bokrosainak gyakori fészkelő madara. Az 1899—1925 közti évekből 16 adatunk van tavaszi érkezéséről, közülük a legkorábbi 1924. IV. 8., Balatonrendes (**Schenk**). Szerinte 1922. VII. hó közepén itt a nagy szárazság után ismét énekeltek a fülemlülék. **Ten Kate** (1931) is hallotta az énekét 1930. VII. 29-én Tihanyban, ahol 1942. VIII. 15—16-án is énekeltek, majd a bodzást keresték fel. **Homonnay** (1937, 1938, 1939) 1938. V—VI-ban két fészke-re bukkant tojásokkal, 1941-ben III. 30-án mutatkoztak az elsők, VII. 7. után észrevétlenül eltűntek. **Pátkai** (1942) a félsziget ez évi állományát 133 párra becsülte, melyek főleg a Cyprián-forrás körüli erdőben költöttek. **Sámuel** Káptalanfüreden 1961. VI. 25-én is hallotta éneküket. **Tapfer** szerint a Balatonra merőlegesen lefutó paradus völgyekben IV. hó végétől szorgalmasan csattognak, de még a balatonfüredi parkban is (1957), ahol **Grössler** (1963) szintén megtalálta, 1961-ben. **Keve** 1947—1972 között a Balaton-felvidék belsejében is mindenfelé megtalálta, főleg V—VI-ban. Legkorábbi adata Ábrahámhegy, 1964. IV. 13., vagy a Monostori-tónál 1971. IV. 17. stb. Feltűnően aktívak voltak 1971. IV. 18-án a Szentbékálla feletti terelelőút bokrai közt (9). Legkésőbbi adata: Badacsonyörs, 1950. VII. 2.

168. Kékbegy (*Luscinia svecica*) — **Homonnay** (1938) a Belső-tavon 1936. VIII. 27-én figyelt meg két fiatal példányt, látta VIII. 29-én a Külső-tavon. 1941. III. 25-én a Belső-tónál egy csillag nélküli hímét, a Diósi-réten IV. 14-én (2), 19-én (1).

169. Vörösbegy (*Erithacus rubecula*) — A vörösbegy a Balaton-felvidéken nagyobb számban téli madár, így a régebbi érkezési adatok, pl. Révfülöp, 1896. III. 16. (**Gaal**), idejétmúltak. Ezt vallja **Homonnay** (1938), **Bankovics** stb. Ilyenkor egészen a házak közelébe húzódnak. Tihanyban 1941-ben se télen, se költési időben nem volt gyakori, hanem az átvonulás idején. 1941-ben 1 pár (**Pátkai**, 1942), 1946-ban 4 pár (**Udvardy**, 1947) volt a félsziget állományát. A félszigeten 1948. IV-ban **Keve**, 1966. VII-ban **Windirsch** is megtalálták. **Tapfer** a Balatonalmádi körüli erdőkben gyakori fészkelőnek minősíti. V—VI-i éneküket **Keve** igen sok ponton hallotta: Hidegkút (Dobogó-patak szurdoka), Koloska-völgy, Monoszló (legelőerdő), Vigántpetend (bükös), Óbudavár, Vászoly (bükös), Dörgicse (Kú-völgy), Badacsonyörs, Pécsely (bükös), Balatonszepezd (tölgyes), Kálomis-tó, Kapolcs (bükös, **Bankovics**). III-ban (1972) a balatonhenyei halastó mellett is énekel.

170. Réti tücsökmadár (*Locustella naevia*) — Az Aszófői-réten 1942. VI. 11—12-én (**Pátkai**, 1947), 1955. VI. hóban (**Tapfer**), 1966. VII. 1-én (2, **Windirsch**) mozgott.

171. Berki tücsökmadár (*Locustella fluviatilis*) — Megfigyelési adatai: Tihany (Apátság-domb, Cyprián-forrás), 1941. V. 1—16., 1942. VI. 11—21. (**Pátkai**, 1942, 1947).

172. Nádi tücsökmadár (*Locustella luscinoides*) — Érkezési adata: Balatonrendes, 1920. IV. 11. (**Schenk**). A Belső-tavon 1930-ban talán költött (**Nagy**, 1931), 1936. IV. 10—13. (**Keve**, 1938), VI. 5—10. (**Homonnay**, 1938). 1941-ben IV. 17-én érkezett meg az aszófői sarokba, ahol 2 pár fészkel, majd 1942. IV. 2—7. közt is mutatkoztak (**Pátkai**, 1942, 1947), a hajógyár körül, 1963. IV. 21—23. (3). Ábrahámhegynél 1962. V. 9-én (1), 1964. IV. 13-án, 1967. IV. 21-én (1), Badacsonyörsnél, 1969. V. 17-én, 1972. IV. 22-én (1), Köveskál (mocsár), 1967. IV. 21-én, Kornyi-tó, 1972. IV. 21-én (2), Monostorapáti-halastó, 1971. V. 23-án (1) volt észlelhető.

173. Fülemlüsitke (*Luscinola melanopogon*) — Érkezési adatok: Balatonrendes, 1919. III. 30., 1920. IV. 6., 1921. IV. 5. (**Schenk**). Ábrahámhegynél 1 km-es partszakaszon **Csörgy** 1917. VI. 19—VII. 4. közt kettőt hallott énekelni. **Homonnay** megtalálta a Belső-tavon (1938) 1936. IV. 10—13., (5). Tihanyban 1941-ben III. 21-én érkeztek az első és IX. 25-én mutatkoztak az utolsók. Az aszófői sarokban 2 pár költött (**Pátkai**, 1942). **Schenk** III. 23-án észlelte ebben az évben Balatonrendesnél az elsőket. **Keve** Tihanyban a partok mentén találkozott még a fajjal: 1965. V. 25-én és 1968. IV. 21-én. Ábrahámhegynél 1962. V. 9-én (2), 1964. IV. 13-án, 1968. IV. 2-án (1), a Kornyi-tó nádasában 1969. IV. 20-án, 1971. IV. 16-án, 1972. IV. 21-én (1), ugyan-ezen a napon és 1970. IV. 20-án a Köveskál alatti mocsárban.

174. Nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*) — 1908—1921 közti évekből 7 érkezési adat van, legkorábbi: Balatonfüred, 1908. III. 31. A Belső-tavon 1938-ban 3, a parti nádasban 2, Ábrahámhegynél 1, Balatonkenesénél 1 fészekaljat találtunk. **Homonnay** (1939), a Belső-tó állományát 1938-ban 5—6 párba becsülte. Tihanyban 1941-ben IV. 14-én mozogtak az első, Ábrahámhegyen IV. 17-én (**Csörgy**) és X. 4-én az utolsók. A félsziget állományát **Pátkai** (1942) ekkor 106 párban állapította meg. **Keve** még 1963. VII. 4-én is találkozott vele a Belső-tavon a nád teljes kipusztulása előtt (1—2), de a tihanyi part mentén azután is gyakran látta vagy hallotta (1962, 1963, 1964, 1968, 1969). 1964. V. 26-án a nagyszálló körül még 20.30-kor is 2—3 énekelt. A parti nádasokban Káptalanfürednél **Sterbetz** (1957) és **Sámuel** (1961), Balatonfürednél **Tapfer** (1955—1972), **Keve** pedig Badacsonyörs, Ábrahámhegy, Balatonrendes és

10. ábra: Kornyi-tó (Fotó: Papp Sándor)

Abb. 10.: Kornyi-Teich bei Kővágóörs und Köveskál

Balatonakali előtt észlelte (1948—1972). A Kornyitavon legkorábban 1971. IV. 16-án (1), legnagyobb számban (12—15) 1960. V. 14-én, de IV—VII között még 1956, 1968, 1970, 1971, 1972. években is láttuk, a Monostorapáti melletti halastavon pedig 1971. V. 23-án (15—20).

175. Cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*) — A Belső-tóról **Nagy** (1931) és **Homonnay** (1938) említik költését 1930, illetve 1935-ből. 1941-ben az elsők V. 4-én érkeztek, a félszigeten 9 pár költött, VIII. hó első felében igen erősen mozogtak, ez évi legkésőbbi adat: Ábrahámhegy, IX. 25. (**Csörgy**). **Tapfer** az aszófői sarok mögötti nádasban 1955, 1956 és 1967 tavaszán találta, **Keve** Ábrahámhegynél 1962. V. 9-én (2).

176. Énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*) — **Schenk** (1929) észlelte Balatonrendesnél 1926. V. 1-én, **Pátkai** (1947) Tihanynál 1942. VI. 11—21. közt, **Tapfer** a Koloska-völgyben a csárda mögötti buja növényzetű patak mentén 1970. és 1971. VI—VII-ban. **Keve** 1971. V. 23-án Monostorapátinál a búzában, 1971. V. 24-én Kékkút fölött a gabonában látta.

177. Foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*) — **Schenk** két érkezési adatot közöl Balatonrendesről: 1920. IV. 11., 1925. IV. 7. 1941-ben Tihanyban IV. 14-én mutatkoztak az elsők és X. 4-én az utolsók. A félszigeten ekkor 9 pár költött (**Pátkai**, 1942), de már 1930-ban a Belső-tónál megtalálta **Ten Kate** (1931), majd 1935 és 1936-ban **Homonnay** (1938, 1940). A Külső-tavon 1965. V. 27-én **Keve** (2—3), az aszófői réten **Tapfer** 1955—1967 között látta. A part mentén **Csörgy** észlelte 1941. IX. 25-én Ábrahámhegynél, **Sterbetz** pedig Káptalanfürednél 1961. VII. 16-án. A Köveskál alatti mocsárban 1953. IV. 22-én 20—25 kergetőzött (**Keve**), a Kornyitavon 1961. IX. 3-án (1, **Keve**), 1962. VIII. 8-án (gyakori, **Berg** és **Hermann**) látták. További adatok: 1968. IV. 21. (6), 1969. IX. 3. (3), 1971. VI. 25. (1), Monostorapáti-halastavon 1971. V. 23. (5—6, **Keve**).

178. Csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*) — Belső-tó, 1930. VIII. 10-én (1, **Ten Kate**, 1931), a Külső-tó árkaiban, 1936. VIII. 27-én (néhány, **Homonnay**, 1938).

179. Geze (*Hippolais icterina*) — Tihanyba 1941-ben V. 6-án érkeztek és VI. 25-én hallgattak el. A félszigeten 3 pár fészkelte (**Pátkai**, 1942). 1965. V. 25-én ismét találkozott vele **Keve** a Csúcs-hegy alatti parti fán, ahol hosszan énekelt, a legkülönbözőbb madárhangokat (füsti-, molnárfecske, töviszúró gébics stb.) szöve abba. Ugyanezen a napon a Balatonfüred feletti kis erdőben is hallotta, 1970. VI. 7-én pedig Vászoly alatt a vizenyős rét egyik fűzfáján. **Tapfer** Balatonalmádiban az Öreg-hegy és a Szabadság-kilátó ligetes erdeiben 1956 és 1958. VII-ban észlelte.

180. Barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) — 1941-ben Tihanyban III. 31-én mutatkoztak az elsők és X. 6-án az utolsók, bár egyesek 1940/41 és 1941/42 telén is átteleltek az Apátság-dombon. **Pátkai** (1942) 17 párban állapította meg a faj állományát. **Tapfer** Balatonfüred és Balatonalmádi körül az erdőkben és a belterületen egyaránt gyakorinak találta, ugyanígy **Sámuel** Káptalanfüreden. A Balaton-felvidék erdőszélein, erdeiben, bozótosaiban, a szőlők közt, de még bükkösökben is (Vászoly, Vigántpetend, Tálodi-erdő, Kapolcs), a hegyi tavaknál (Kálomis-, Kettős-, Füzed-, Hegy-tó) és a patakok szurdokaiban, bozótosaiban (Hidegkút, Balatonhenye) **Keve** 1948—1972 közt általánosan elterjedt fajnak találta. Legkorábbi megfigyelése: Ábrahámhegy, 1964. IV. 13., legkésőbbi: Folly-arborétum, 1971. X. 8.

181. Dalos poszáta (*Sylvia hortensis*) — A faj Magyarországról bizonyítva nincs, de **Csörgy** jól ismerte Dalmáciából és 1924 körül nyáron Balatonrendesen észlelte.

182. Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) — Tihany, Hármashegy, 1936. VI. 6. (3, **Homonnay**, 1938), 1941-ben IV. 24-én érkezett a félszigetre, és VII. 7. után eltűnt. **Pátkai** (1942) 25 párban állapította meg a félsziget állományát. Tihanyban 1961. V. végén **Grössler** (1963) is találkozott velük (4) laza akácosban. **Keve** a Csúcs-hegynél

1963. VI. 15-én, a gejzirkúpoknál 1965. V. 25-én (4), a Csúcs-hegynél 1965. V. 25-én találkozott karvalyposzátával. **Sterbetz** megtalálta Balatonalmádinál 1957. VII. 19-én. **Tapfer** szerint Balatonfüred felett (és a közeli pontoknál) galagonyás-kökényesekben fészkel az erdők aljában és a kertek felett (1955—1972). **Keve** megtalálta még Balatonkenesén, 1948. V. 16-án (1), Balatonfüreden (szőlők), 1963. VI. 15-én (1), Szentantalfa-Szentbalázs-romnál, 1970. VI. 7-én (1) és Monostorapátiban a halastó melletti bozótban, 1971. V. 23-án (1).

183. Kerti poszáta (*Sylvia borin*) — **Keve** (1938) megfigyelte 1936. VII. 7—14. közt Tihanyban a Biológiai Kutató Intézet körüli parkban. 1941-ben IV. 29—V. 9., illetve VIII. 21—IX. 21. közt vonult át, nem költött, de 1946-ban **Udvardy** (1947) már 7 pár fészkeléséről beszél. **Tapfer** szerint Csupak és Balatonalmádi között 1955—1972 közötti években a sűrű bozotos patakvölgyekben és az erdőszegélyek bozótosában költött. **Keve** 1961. IX. 3-án egyet látott Kisörsposztánál.

184. Mezei poszáta (*Sylvia communis*) — **Schenk** 1920. IV. 10-én jelzi érkezését Balatonrendesen. **Homonnay** (1938, 1940) átvonulónak tartja a félszigeten, ahová 1941-ben IV. 13-án érkezett és IX. 17-én tűnt el. **Pátkai** (1942) 24 párra becsülte állományát, főleg a gejzirkúpok körül. Megtalálták még itt **Grössler** (1963) 1961-ben, **Keve** 1963-ban és 1965-ben. **Tapfer** a hajógyár mögötti füzes és tüskés bozótban találta 1955—1972 között. **Keve** szerint, ahol nyíltabb borókéval és bokrokkal tarkált terepet talál, szívesen megtelepszik a Balaton-felvidéken, és még ha fel is törik azt (Akali), helyben marad. A szőlők is jól megfelelnek igényeinek. **Keve** legkorábbi adatai: Révfülöp és Kővágóörs, 1953. IV. 22., Vöröstó, 1970. IV. 23., Köveskál, 1972. IV. 21., legkésőbbi: Ábrahámhegy, 1951. IX. 19., erős mozgás (15) 1951. IX. 9-én Salföldnél, az akkor még ki nem irtott hangásban.

185. Kis poszáta (*Sylvia curruca*) — Tavasz érkezési adatok: Révfülöp, 1900. III. 28. (**Csörgey**), Balatonrendes, 1917. IV. 11., 1920. IV. 11. (**Schenk**). **Dabassy** (1911) leírja, hogy Balatonarácson rózsatőre rakta fészket az ebédlőasztaltól 1,5 m-re, és még lámpagyújtáskor is csak rövid időre hagyta el fészket. **Schenk** (1925) az 1922-es nagy szárazság után július közepén újra énekelni hallotta Balatonrendesen. Tihanyba 1941. III. 30-án érkeztek, de még IV. 14-én is erősen vonultak, X. 13-án tűntek el. **Pátkai** a költő állományt 54 párba becsülte. A házakat övező líceumsűrűben is költött, de Tihany belterületén **Keve** több éven át megtalálta (1936, 1941, 1968). 1942. VIII. 14—16. közt már erős vonulásban voltak. **Tapfer** belterületi fészkelését észlelte Balatonkenesén, Balatonfűzfőn, Balatonalmádban, Káptalanfüreden, Csupakon, Balatonfüreden, Balatonakaliban és Révfülöpön is. **Keve** a Balaton-felvidék különféle habitattípusában találkozott IV—VI. között kis poszátával, a fontosabbak: borókás (Zánka, Balatonhenye: Magyar-tető), bokros (Kővágóörs, Köveskál, Köves-hegy, Kornyi-tó), ritkás platók (Balatonfüred: Tamás-hegy, Kopasz-hegy, Salföld, Halom-hegy, Óbudavár, Balatonudvari), szurdok (Balatonhenye), szőlők (Ábrahámhegy, Révfülöp, Szentbékáll, Köveskál, Badacsonyörs, Balatonfüred, Balatonakali), patakparti égeres (Vöröstó), hegyi tó (Tar-Óra-hegy), belterületen: Köveskál, Kapolcs, Balatonszepezd) stb.

186. Fitiszfűzike (*Phylloscopus trochilus*) — Érkezése: Balatonrendes, 1920. IV. 11-én, 1921. IV. 25-én, 1925. IV. 6-án (**Schenk**). 1941-ben Tihanyban IV. 2-án mutatkozott az első és IX. 24-én az utolsó. Bár 1941. VII. 16-án egy családot is látott **Pátkai**, de szerinte (1942) és **Udvardy** szerint (1947) is a félszigeten nem fészkel. 1965. V. 27-én is mutatkozott a faj, ugyanígy május második felében **Tapfer** a Koloska-völgyben, a Recsek-hegyen és a Nosztori-völgyben is megtalálta. **Keve** megfigyelései: Kővágóörs (tölgyes), 1953. IV. 22. (1), Hajagos, 1966. IV. 20. (7 erős ének), Boncsos-tető, 1967. IV. 6. (1), Fekete-hegyek, 1967. V. 28. (1), Nagyhegyestű, 1970. IV. 19. (1), Balatonfüred-Tamás-hegy, 1970. V. 18. (ének), Sátorma, 1971. IV. 18. (4), Pécsely (bükkös), 1972. IV. 20. (2).

187. Csilpcsalpűzike (*Phylloscopus collybita*) — Érkezése: Révfülöp, 1899. IV. 5-én (**Gaal**), Balatonrendes, 1916. III. 22-én, 1919. III. 30-án. Tihanyba 1941. III. 7-én érkeztek az elsők és XI. 23-án mutatkozott az utolsó. Vegyes madár csapatokkal ősz-

11. ábra: Búbos banka (Fotó: Dr. Tapfer Dezső)

Abb. 11.: Wiedehopf

szel szívesen jár, októberben még a nádasban is látható. **Tapfer** szerint az északi részekben nedvesebb talajú tölgyesekben és réti füzesekben fészkel. **Keve** megfigyeléseinek havi megoszlása: III: 3, IV: 19, V: 14, VI: 18, VIII: 1, IX: 4, X: 16. A kertektől a bükkösökig mindenfelé látható. Legkorábbi észlelés: Vászoly (bükkös), 1972. III. 17-én, legkésőbbi: Balatonakali, 1968. X. 18-án. A hegyi tavak (Káломis-, Kettős-, Hegy-, Nyálas, Cserkás-, Monostori-, Füzed- és Füzés-tó) környékét nagyon kedvelik. Vonuláson még a tavak nádasaiban is megtaláljuk (Pécsely-halastó, 1962. X. 9., Kornyitó, 1971. X. 7.).

188. Sisegő füzike (*Phylloscopus sibilatrix*) — Érkezés: Balatonrendes, 1920. IV. 13. (**Schenk**). 1941-ben Tihanyban III. 30—V. 11., illetve VIII. 28—IX. 16. közt zajlott le átvonulása, csapatban (8—10) csak IV. 24-én mutatkozott. Költési időben csak Vászoly bükkösében láttuk (V. 16.). A félszigeten **Hermann** és **Berg** 1962. VIII. 7-én látták, csapatban cinegékkel együtt (8—10) 1972. VIII. 22-én látta **Keve** a Szarkádi-erdőben, de észlelte 1965. V. 25—27. közt is. **Tapfer** az északi részekben 20 helyen is valószínűsíti fészkelését szárazságtűrő tölgyesekben és a bükkösökben. Ilyenekben találta **Keve** Vászolynál 1970. V. 20-án, VI. 7-én, Sátormán, 1971. IV. 18-án, Vigántpetenden, 1972. VI. 2-án, tölgyesekben vagy vegyes lomberdőben: Kővágóórsön, 1953. IV. 22-én. Szentantalfa: Füzed-tó, 1962. V. 29-én („rendkívül sok”). További adatok: Feketehegyek, 1967. V. 28., Vöröstó, 1969. VI. 17., Balatonszepezd, 1972. IV. 22-én.

189. Királyka (*Regulus regulus*) — **Homonnay** (1938) is mint téli vendéget említi. 1941-ben Tihanyban IX. 9-én az elsők, IV. 1-én az utolsók. 1942-ben még IV. 7-én, 1943-ban már IX. 4-én láttuk. **Tapfer** 1942. XII-ben találkozott királykával a füredi parkban. 1955—1972 között **Keve** elsősorban túlevelűeken látta (Badacsonyórs, Noszori-völgy feje, a Káposzta-tetőn, Sátorma — utóbbin 1971. IV. 18-án), de tölgyesekben (Kővágóórs), sőt szőlőkben (Révfülöp, Kishegyes-tű, Révfülöp: Kűszöb-orra) is előfordultak.

190. Tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*) — **Homonnay** (1938, 1940) 1938. I. 10-én látta Tihanyban a Biológiai Kutató Intézetnél, **Pátkai** (1942) adatai: 1941. X. 15., X. 17., XI. 7., XII. 7. (2—3).

191. Szürke légykapó (*Muscicapa striata*) — **Homonnay** (1938) költési időben találkozott vele Tihanyban 1935-ben és 1936-ban, ahová 1941-ben V. 3-án érkezett és IX. 27-én távozott. Különösen erős volt a mozgása VIII. 9-én, de nem költött (**Pátkai**, 1942), ellenben 1946-ban 1 pár költött (**Udvary**, 1947). **Tapfer** itt akácokban látta költési időben, ugyancsak a Koloska-völgy szikláinak alatti erdőben, a Noszori-völgy tölgyesében, Balatonalmádiban a kilátó körül. Káptalanfüreden **Sterbetz** (1957) és **Sámuel** (1961) találták meg. Gyűrzési adatunk:

Budapest	o Balatonrendes	1931. VII. 15.
51533	+ Sehous, Marokkó	1934. II. 2. 3100 km

1950—1972 között **Keve** a tihanyi Biológiai Kutató Intézet körül két ízben észlelte (1958. IX. 4-én, 1963. VI. 15-én), a Balatonfüred feletti kis erdőben 1965. V. 27-én, a Füzed-tónál, 1962. V. 9-én, Vigántpetenden (bükkös), 1972. VI. 2-án, továbbá Ábrahámhegyen, 1950. IX. 19-én, Kisórspusztán, 1951. IX. 9-én (4—5) és Kővágóórsön, 1951. IX. 25-én.

192. Kormos légykapó (*Muscicapa hypoleuca*) — **Keve** adatai: Tihany, 1936. IV. 10—15., 1941. IV. 22—26., VIII. 23—IX. 23., 1958. IX. 4. **Jablonkay** adata: Alsóórs, 1970. V. 1—4.

193. Örvös légykapó (*Muscicapa albicollis*) — **Homonnay** (1938, 1940) Balatonfüreden (park), 1936. VI. 1-én, Tihanyban (kert), 1936. VI. 6-án észlelte. 1941. IV. 9—19. és VIII. végén (**Keve—Pátkai—Vertse**, 1942). A Recsek-hegy bükkösében 1969. VI—VII. (**Tapfer**), Füzed-tó, 1962. V. 9-én, 1970. VI. 7-én, Vigántpetenden (bükkös), 1971. VI. 24-én, Szentbékállán az Eötvös-kilátónál, 1967. IV. 16-án mutatkozott.

194. Kis légykapó (*Muscicapa parva*) — 1839-ben „böjti időben” **Hartlaub** egy hétig tartózkodott Tihanyban, de nem tisztázható, vajon itt gyűjtötte-e a Balaton

melléki példányát (**Hermann**, 1901, **Leverkühn**, 1901). **Lübcke** 1961. VI. 12-én a tihanyi Szarkádi-erdő platóján találkozott egy párral, **Tapfer** pedig 1969. VI—VII-ban a Recsek-hegy bükkösében.

195. Szürkebegy (*Prunella modularis*) — Révfülöp, 1900. III. 30. (**Csörgey**), Tihany, 1938. I. 12. (2), **Homonnay**, 1938). 1940—1941 és 1941/42 telén a bozótosokban gyakori (**Pátkai**, 1942), az első IX. 9-én, 1942. IV. 2—7-én, Révfülöp: Küszöb-orra, 1961. X. 8-án, az utolsó III. 31-én (**Keve**) mutatkozott.

196. Réti pityer (*Anthus pratensis*) — Révfülöp, 1900. III. 30. (**Csörgey**), Balatonarács, 1907. IV. 4., Balatonrendes, 1925. IV. 13. (**Schenk**), Tihany: Külső-tó, 1936. IV. 10—13. Az 1938. I. 10-én a Balaton jegén lőtt két példány is réti és nem parlagi pityernek bizonyult a későbbi vizsgálat során (**Homonnay**, 1938, 1940). 1941-ben III. 10—IV. 18-án, illetve IX. 6—XI. 19-én mozgott. Legnépesebb csapata (50—60) III. 23. és XI. 1-én a Diósi-réten volt látható. **Szijj** 1953. III. 19-én a rév felett látott 5-öt át-húzni. **Keve** két megfigyelésén kívül (Tihany: Belső-tó, 1948. IV. 11., Révfülöp, 1952. IX. 25.) valamennyi többi megfigyelése a Káli-medencéből származik, a következő havi megoszlásban: IV: 4, IX: 3, X: 11, legnépesebb csapatai (szól + 20—25 + 10—15 + 2 × 1 + 2—3) 1962. X. 7-én, Salföld, a megfigyelések helyi megoszlása: Kornyi-tó 8, Kővágóórs (Burnót-patak rétje) 6, Salföld 2, Mindszentkállya 1, Szentbékállya 1.

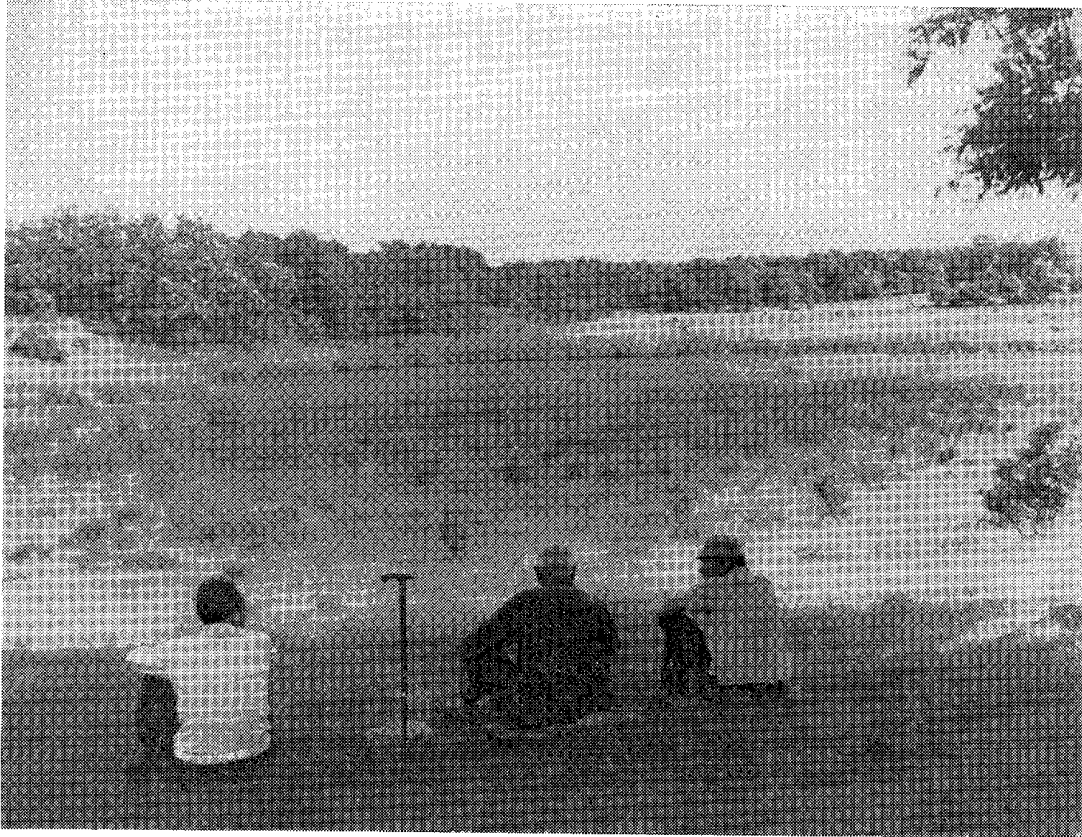
197. Parlagi pityer (*Anthus campestris*) — Balatonrendes, 1916. IV. 9. (**Schenk**). 1941-ben a Tihanyi-félszigeten a Nyársas- és Hármass-hegy között költött 1 pár (**Pátkai**, 1942). V. 6-án érkezett az első, VII-ben eltűntek. 1946-ban 2 pár költött (**Udvardy**, 1947). **Pátkai** (1947) 1942. VI. 16-án Balatonakalinal figyelt meg egy etető példányt. **Keve** megfigyelései: Kisörspuszta (homokbánya), 1968. IV. 21. (1), Badacsony-örs (márgás földek), 1969. V. 17. (nászrepülés), Vöröstó (Eger-patak menti földek), 1970. IV. 23. (1).

198. Erdei pityer (*Anthus trivialis*) — Révfülöp, 1900. IV. 2. (**Csörgey**), **Schenk** (1921) szerint 1920. VIII-ban az erdei pityer is „...nagy szőlőkedvelőnek mutatkozott...”. 1941-ben Tihanyba III. 31-én érkeztek az elsők, X. 28-án mutatkoztak az utolsók, de nem költöttek, csak 1946-ban 2 pár (**Udvardy**, 1947). Itt 1948-ban és 1972-ben **Keve**, 1963-ban **Windirsch** is megfigyelték. **Tapfer** szerint erdőszéleken, erdei utak mentén, tisztásokon mindenfelé fészkel a Balaton-felvidék északi részén. **Keve** 1948—1972 közötti megfigyeléseinek havi megoszlása: IV: 8, V: 4, VI: 10, VII: 1, VIII: 1, IX: 1, X: 1. A legkorábbi megfigyelési adat: Boncsos-tető és Szentbékállya, 1967. IV. 16., a legkésőbbi: Badacsony-örs (szőlők), 1971. X. 8. **Keve** a fent leírt körülmények közt, vagy legelőerdőben megtalálta: Koloska-völgy, Hidegkút: Hegyes-mál, Vöröstó, Balatoncsicsó, Ságpuszta, Szent Balázs-rom, Mencshely, Tálodi-erdő, Monoszló, Nagy-hegyes-tű, Boncsos-tető, Füzes-tó, Sátorma, Balatonszőlős, Kapolcs, Füzed-tó, Borókásban (Alsódörgicse), szőlőkben (Balatonszőlős, Szentbékállya, Badacsony-örs), bükkösben (Vigántpetend), hangásban (Salföld).

199. Rozsdástorkú pityer (*Anthus cervinus*) — Mindössze egy megfigyelési adatunk van róla: Tihany (rév), 1941. V. 7-én (2), **Pátkai**, 1942).

200. Havasi pityer (*Anthus spinoletta*) — Tihanyban (part), 1941. X. 16—XI. 26., 1942. XII. 19-én, a Kornyi-tónál, 1970. X. 12-én látta **Keve**.

201. Barázdabillegető (*Motacilla alba*) — 1899—1922 közti évekből 16, főleg márciusi érkezési adattal rendelkezünk, közülük a legkorábbi: Balatonrendes, 1922. III. 1. (**Schenk**). 1941-ben Tihanyban II. 22-én mutatkoztak az elsők, és X. 26-án az utolsók. A késeiek havasi pityerekkel és elkésett füstifecskékkel is keveredtek. **Pátkai** szerint 1941-ben 9 pár költött a félszigeten, egyik a Biológiai Kutató Intézet árkádjai alatt füstifecskéfészkekben. Különösen erős vonulását figyelte meg (100—150) **Homonnay** 1935. VIII. 11-én és **Keve** 1941. X. 20-án. Láttuk itt 1942. XII. 19-én is. Az irodalom gyakran említi a fajt Tihanyból és Balatonfüredről (**Chernel**, 1918, **Ten Kate**, 1931, **Homonnay**, 1933, 1940, **Keve**, 1938, **Grössler**, 1963), de kaptunk adatokat is (**Szijj**, **Ban-kovics**). **Tapfer** szerint a faluszéli kőkerítések réseiben, romokban szeret fészkelni

12. ábra: Kálomis-tó (Fotó: Papp Sándor)

Abb. 12.: Kálomis-Teich bei Kapolcs

(Tihany, Balatonfüred, Balatonarács, Csupak). 1948—1972 között **Keve** is leggyakrabban ilyen pontokon találkozott vele, de megtalálta bazaltfejtőkben (Nagyhegyestű), patakok mentén vagy szurdokban (Monostorapáti, Pula, Kóvágóörs, Nagyvázsony, Vászoly, illetve Balatonhenye), halastónál (Pécsely, Monostorapáti), legelőerdőben (Veszprémfajszt) stb. Talán ki lehet emelni a Kornyi-tavat, ahol megfigyeléseinek havi megoszlása: IV: 2, V: 1, VI: 1, VII: 1, IX: 7, X: 3, XI: 2.

202. Hegyi billegető (*Motacilla cinerea*) — 1941-ben Tihanynál III. 5—20. közt, majd IX. 21. (15—20) és XII. 10. közt mutatkoztak rendszerint egyesével. **Sziji** a Bozsai-öbölben találta (1953. III. 18.), **Keve** 1951. IX. 19-én (1) Ábrahámhegynél a Burnót-patak áttörésében, 1953. IX. 13-án ismét Tihanynál (2).

203. Sárga billegető (*Motacilla flava*) — 1907—1922 közt 3 érkezési jelentés van, főleg IV. elejéről. 1941-ben Tihanyban IV. 4-én érkeztek az első, és IX. 22-én mozogtak az utolsó. **Pátkai** (1942) 4 párra becsülte a költő állományt. IV. és IX. hónapokban rendszerint a legelő marhák között keresgélnek, ezt figyelte meg **Koronki** is (1954). Megemlíti a fajt a félszigetről **Ten Kate** (1931), **Homonnay** (1938), majd **Keve** (1948) és **Tapfer** is, aki mindig költési időben látta az Aszófői-réten (1955, 1958, 1968, 1969). **Keve** 1948—1972 között elsősorban a Káli-medence különböző pontjain észlelte. Még a Kornyi-tó nádasába is beszálltak (vö. **Homonnay**, 1938, Belső-tó). Az észlelések havi megoszlása: IV: 6, VI: 1, VII: 1, IX: 4. **Keve** látta a Burnót-patak áttörésében (1968. IV. 21.), a Sabár-hegy alatti vizenyős réten (1969. VI. 15.), Vöröstó mellett a

meredek köves lejtőn (1969. VI. 17., 1970. IV. 23.), Monostorapáti határában az Almádiromok alatt (1971. IV. 17.) és a halastónál is (1970. IV. 23.).

204. Csonttollú (*Bombycilla garullus*) — Az 1932/33-as invázió alkalmából észlelték: Balatonfűzfő, Vörösberény, Balatonalmádi, Balatonfüred, Tihany, Zánka, Ábrahámhegy (**Warga**, 1939), Balatonarács (**Kalmár**, 1933), 1941/42 telén: Tihany, Balatonkenese (**Tapfer**), 1943/44 telén: Tihany, 1946/47 telén: Tihany, Balatonfőkajár, 1948/49-ben: Alsóörs. További, még nem közölt adatok: Balatonfüred, 1950. III. végén és 1965. I—IV-ban is (**Tapfer**), Balatonakarattya, 1966. XI. 25. (20—30, **Warvasowszky**), Alsóörs 1970/71 telén (**Jablonkay**), Tihany (60—70), Balatonfüred (80), Balatonarács (150—160), Hidegkút (60), 1972. II. 5. (**Bankovics**).

205. Nagy őrgébics (*Lanius excubitor*) — 1839-ben „böjti időben” **Hartlaub** lőtt Tihanynál egyet (**Herman**, 1901). **Haller** 1936. III. 6-án (**Homonnay**, 1938), **Kötél** 1952. XI. 3-án figyelte meg. 1941-ben II. 21-én láttuk az utolsót, X. 17-én az elsőt. Télen gyakori volt egyesével. **Szijj** is megfigyelte itt 1953. III. 18—20. között. **Keve** Kővágóörsnél 1951. IX. 25-én és 1968. X. 13-án (1) látta.

206. Kis őrgébics (*Lanius minor*) — Érkezési adatok: Tihany, 1909. IV. 30., Balatonrendes, 1922. V. 1. (**Schenk**). **Homonnay** (1938, 1939) 1936-ban és 1938-ban az Aszófői-rét fasorában találta fészkelve, ugyanígy **Grössler** (1963) 1961-ben, **Hermann és Berg** 1962-ben, **Windirsch** 1966-ban. **Tapfer** is észlelte 1955—1972 között, de közülük többen a rév körül is mutatkoztak. 1941-ben V. 7-én az első, VIII. 16-án az utolsó megfigyelés. **Pátkai** (1942) 26 párba becsülte a félsziget állományát. **Tapfer** sokfelé találta fészkelve fasorokban, kisebb facsoportokban Balatonkenese és Révfülöp között 1955—1972 közt. **Sterbetz** is említi Káptalanfüredről, 1957-ben. **Keve** megfigyelései: Tihany (1962, 1963, 1964, 1965, 1969), Kékkút (4, 1950), Badacsonyörs (szőlők, 1950), Ábrahámhegy (1960), Tótvázsony (1963), Nagyvázsony (1963), Köveskál (1971). Ezek havi megoszlása: V: 2, VI: 7, VII: 2, VIII: 1.

207. Töviszúró gébics (*Lanius collurio*) — 1899—1923 közti három érkezési adat közül a legkorábbi: Balatonfőkajár, 1899. IV. 25. (**Tóth Ede**). Tihanyban **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1938, 1939, 1940) gyakorinak találták. A Csúcs-hegy bozótosában **Homonnay** 4 fészkaljat gyűjtött. **Pátkai** (1942) 44 párban állapította meg az 1941-es állományt. Az első V. 2-án mutatkoztak, az utolsó X. 19-én. **Tapfer** Balatonakarattyatól Révfülöpig 40 ponton találkozott vele. 1958. VIII. hóban Balatonalmádiban egy 3-as fészkaljat is talált, miután abból a fészekből az első költés fiókái kirepültek. **Sterbetz** és **Sámuel** Káptalanfüredről és Csupokról említik 1957-, illetve 1961-ből. Területünkkel közvetlen határos, sőt talán még ide sorolható pontról van gyűrzési adatunk is:

Bruxelles	o Veerle, Anvers	1939. VI. 18.
12 B 8118	+ Veszprém	1939. IX. 7. 1100 km

1946—1972 között **Keve** is mindenütt találkozott töviszúró gébiccsel. A megfigyelések havi megoszlása: V: 17, VI: 8, VII: 11, VIII: 2, IX: 18. A hegyi tavaknál csak a Kettős-tónál figyelte meg (1960. V. 14.).

208. Seregély (*Sturnus vulgaris*) — Három érkezési adata III. eleji. **Schenk** (1935) úgy véli, hogy a szőlőkben mesterséges odúba csak 1933 óta telepedett meg (Balatonrendes). VIII—IX-i tömeges éjszakázását a Belső-tó vagy a part nádasaiban **Homonnay** (1940) és **Tapfer** is megfigyelték. Tihanyban 1941-ben I. 28-án mozogtak az első, XII. 16-án az utolsó, de csak 1 párban költött. 1946-ban 8—10 pár (**Udvardy**, 1947) költése volt megfigyelhető. A VI—VII-i kártételei cseresznyésben, az őszi szőlőben közismertek, tavasszal és késő ősszel fenyőrigókkal vegyes csapatokban szokott a nedves réteken keresgélni. 1941. IX. 25-én a Belső-tó felett dankasirályokkal és fecskékkel együtt gomolyogtak. Főleg kedvezőtlen időjárás esetében a szokottnál több fészkel a tölgyesekben, s csaknem minden odút kisajátítanak maguknak, pl. 1965-ben (**Tapfer**), amit **Grössler** (1963) is észlelt Balatonfüred felett 1961-ben. **Keve** megfigyelte Nagyvázsonyban, hogy a várfal réseiben etettek (1963. VI. 15., 1965. V. 24.). Az egész Balaton-felvidék igen kedvez a seregély költésének. **Keve** 1946—1972 közti megfigyelései alapján is, a legelőerdőkben (Veszprémfajsz), a hegyi tavak ligetes ré-

szeiben (Kálomis-tó, Füzed-tó, Hegy-tó), de még a bükkösökben is költ (Vászoly, Vigántpetend, Kapolcs). Nem is beszélve a táplálékot nyújtó szőlők és az éjszakázó-helyet biztosító nádasok szomszédságáról. A nedves réteken is szeret gyűjtögetni, így a Káli-medence különböző pontjain, gyakran más madarakkal közös csapatban is, pl. IV-ban vetési és dolmányos varjakkal, csókákkal. V-ban még bíbicekkel is, IX-ben csókákkal, bíbicekkel, lilével (arany?) stb. és innen ezres csapatai vágódnak be a Kornyi-tó nádasába. 1971. VI. 25-é a Köveskál alatti bokros-köves legelőn egy 80—100-as csapatban egy fehér farkú példány mozgott. Révfülöp gyümölcsöseiben 1971. XII. 15-én még egy 10—15-ös csapat tartózkodott.

209. Házi veréb (*Passer domesticus*) — A Balaton-felvidék a faj ökológiai terjeszkedését biztosítja a szőlők préházaiával vagy a kőfejtőkkel (pl. Hajagos, Óbudavár: Halom-hegy, Aszófó, Pécsely). A Kornyi-tó partján is megtelepült, mióta ott kacsafarmot létesítettek. Nyáron a gabonatóblákat (Kékkút), ősszel a kukoricásokat (Köveskál) szívesen látogatják nagy csapatai. Balatonkenesén **Tapfer** megfigyelése szerint a gyurgyalagok lyukait foglalták el, amiről több ízben jelzés érkezett Tihanyból is. Salföld határában 1962. X. 7-én egy kisebb csapatban olyan példány volt, amelynek evezőinek egy része fehér. **Bankovics** 1972. II. 5-én Hidegkúton 50—60-as éjszakázásra beszállt csapatát észlelte.

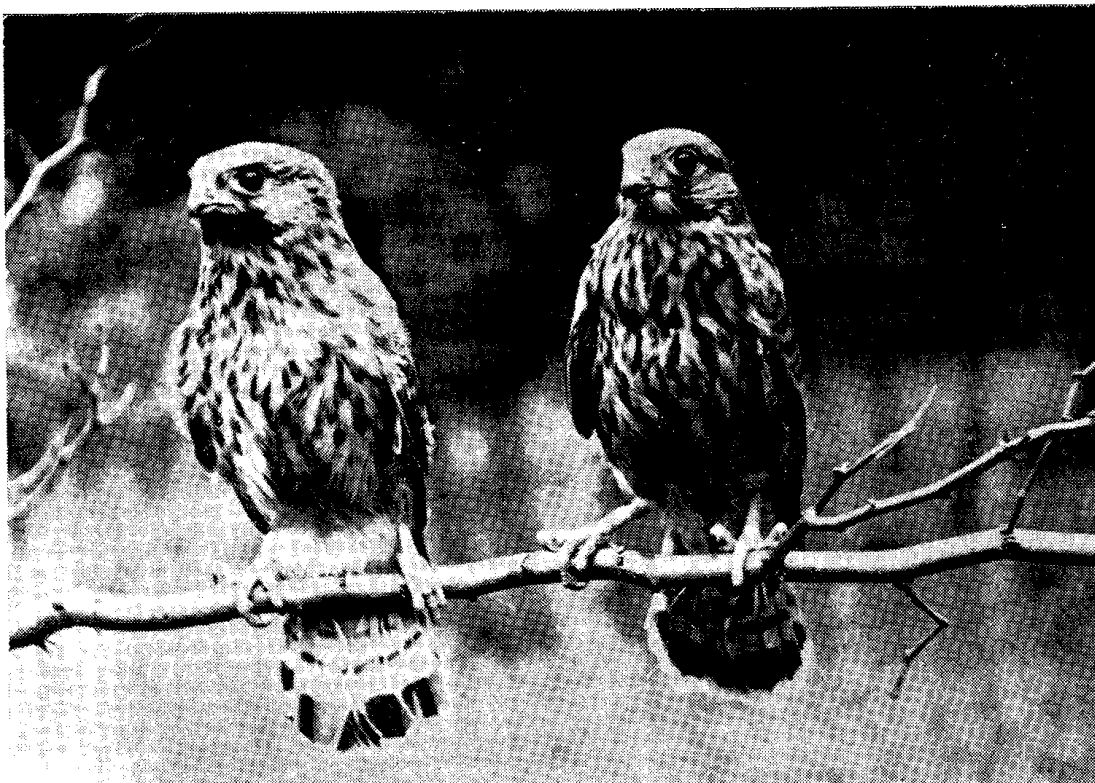
210. Mezei veréb (*Passer montanus*) — A mezei verebet minden szerző mindenfelől említi, 1941-ben **Pátkai** (1942) 134 párra becsülte állományát. **Homonnay** (1938) gém- és gólyafészkek oldalában, **Tapfer** a partifecskek lyukaiban találta fészkelve.

211. Meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*) — **Máry** Balatonfűzfőnél gyűjtötte 1938. I. 10-én. 1941-ben a Tihanyi-félszigeten tavasszal (pl. Akasztódomb, III. 11., 50—60) és nyáron ritkán mutatkozott. IX. 15-től főleg az *Elaeagnus*-fákat lepték el, de **Pátkai** (1942) és **Udvardy** (1947) egyaránt vallják, hogy a félszigeten nem fészkel a faj. **Tapfer** 1955—1972 közt Balatonfüred körzetében nagyobb kertben diófán, bozotos legelőn, magános szilfán találta fészket. **Bankovics** 1972. II. 5-én Tihanyban több helyen és a Koloska-völgy több pontján is találkozott kisebb csapataival. **Keve** 1946—1972 közt 11 ízben találkozott meggyvágóval, és ebből 9-szer költési időben: tölgyesben (Balatonfüred, Vöröstó, Szepezd: Hegy-tó, Monostorapáti), bükkösben és gyertyánosban (Vászoly, Csicsói-erdő), Salföldnél az itatókút ligetében, XI-ben Révfülöpön a szőlőkben (2), 1972. III. 17-én a Dörgicse melletti Kú-völgyben (4).

212. Zöldike (*Chloris chloris*) — **Ten Kate** (1931) 1930. VIII. 10-én Tihanyban a nádasban látta. 1936-ban költési időben **Homonnay** és **Keve** is észlelték. **Pátkai** (1942) szerint 36 pár költött 1941-ben a félszigeten. **Sziji** és **Grössler** (1963) is megtalálták itt. **Tapfer** Balatonalmádiban *Buxus*-ban találta fészket, Arácson fasorokban, parkokban és temetőben. **Keve** 1946—1972 közt költési időben (IV—VII) találta — Tihanyon kívül — községekben (Monostorapáti, Mindszentkál, Balatonudvari, Dörgicse, Hidegkút, Tótvázsony, Balatonakarattya), parkban (Nagyvázsony), szőlőkben vagy gyümölcsösökben (Ábrahámhegy, Badacsonyörs, Szentbékáll, Köveskál, Nagyhegyestű, Balatonakali, Dörgicse, Vászoly, Balatonszőlős), bányában (Hajagos), nyiladékokban, ritkásokban, erdőszélen (Sátorma, Kapolcs, Balatonhenye, Balatoncsicsó, Diszel: Hód-tó), hegyi tavak körül (Füzes-, Monostori-, Kálomis-, Füzed-tó), legelőerdőben (Monoszló, Veszprémfajs, Nosztori-völgy-Káposzta-tető), tölgyesben vagy vegyes lomb-erdőben (Nagyhegyestű, Óbudavár, Vöröstó, Aszófó), bükkösben vagy gyertyánosban (Vászoly, Vigántpetend, Csicsói-erdő), borókásban (Zánka), fenyvesben (Balatonfüred), a Kú-völgyben és halastónál (Monostorapáti). IX—XI közt: Kornyi-tó körül, Kővágó-örs (bokros), Mindszentkál, Révfülöp (szőlők), Nagyvázsony (erdőszél).

213. Tengelic (*Carduelis carduelis*) — Az egész Balaton-felvidéken minden terepen megtalálható a községektől a bükkösökig az év minden szakában. **Pátkai** (1942) szerint a Tihanyi-félszigeten 1941-ben 36 pár költött. Természetesen leggyakoribb a bokrosban. **Angyal** 1972. VIII. 17-én a nagy vihar után Balatonfüreden elhullott példányt talált. **Tapfer** szerint olykor még VIII-ban is találni fészekalját.

214. Csíz (*Carduelis spinus*) — **Homonnay** (1938) Tihanyban a Belső-tó partján álló diófán 4-et látott 1938. I. 11-én. 1941-ben mi az utolsókat IV. 22-én, az elsőket IX. 19-én figyeltük meg. Különösen erős volt a mozgásuk XI. 6-án. **Tapfer** még 1958 áprilisában is találkozott csízzel Balatonfűzfőnél. **Warvasovszky** 1966. XI. 29-én százas csapatait észlelte Balatonakarattyanál. **Keve** 1947—1971 közti megfigyeléseinek havi megoszlása: X: 7, XI: 2 Révfülöp, Kővágóórs, Kornyi-tó, Salföld, Balatonszepezd, Vászoly (bükkös), Nosztori-völgy-Káposzta-tető (fenyőn tornáznak), Tálodi-romok. Közülük a legkorábbi adat: Salföldi-romok, 1962. X. 7.

13. ábra: Fiatal vörös vércsék (Fotó: Dr. Tapfer Dezső)

Abb. 13.: Junge Turmfalke

215. Kenderike (*Carduelis cannabina*) — **Keve** és **Tapfer** a kenderikét a Balatonfelvidék bokros-borókás arid területeinek jellegzetes madarának tartják, de szívesen rakja fészket szőlőtökre is. Így **Schenk** becslése szerint Balatonrendesen 1920-ban 10 ha szőlőben 5 pár fészelt. **Pátkai** (1942) szerint a Tihanyi-félszigeten 1941-ben 14 pár fészelt, főleg a kultúrterületen és gejzirkúpok körül. Számuk megfogyott Salföldön, mióta a hangást kiirtották, de Balatonakaliban nem, bár ott gyümölcsöst telepítettek. Említik a fajt Tihanyból **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1933) is. **Szűj László** a kőtengeren (Kővágóórs) 1956. IX. 28-án 60—80-as csapatát látta. A fent jelzett terepre példák: Balatonfüred (Tamás-hegy platója), Aszófő, Vászoly (borókás), Balatonakali, Dörgicse, Óbudavár, Tótvázsony, Vöröstó (meredek terepút), Vigántpetend (szerpentin), Kapolcs (Kecske-hegy), Szentbékáll, Mindszentkál, Kornyi-tó, Kővágóórs (kőtenger), Zánka, Balatonhenye (Dobogó-szurdok) stb. Előfordult a Tar-Óra-hegy tavainál is.

216. Zsezse (*Carduelis flammea*) — Csörgey 30—40-es csapatát figyelte meg Ábrahámhegynél 1941. I. 15-én.

217. Csicsörke (*Serinus serinus*) — Petényi „Zalát” említi előfordulási helyének és lehetséges, hogy ezt a tapasztalatát 1839-ben szerezte, amikor Tihany és Szigliget közt járt. Schenk a faj tavaszi érkezésének a következő dátumokat tartja: Balatonrendes, 1917. IV. 11., 1921. IV. 6., 1925. IV. 11. Keve a tihanyi Biológiai Kutató Intézetnél 1936. IV. 10-én látta, de Homonnay 1938. I. 12-én is gyűjtötte. Sem 1941-ben, sem 1946-ban nem észlelt a félszigeten. 1941-ben II. 13—V. 16. és VIII. 15—XII. 12. között néha mutatkozott. Pátkai is látta 1942. XII. 19-én a révnél. Keve 1946—1972 közti megfigyeléseinek havi megoszlása: IV: 6, V: 7, VI: 1, VII: 3, X: 2, XI: 2. A part mentén megtalálták Keve és Tapfer Balatonakarattyán, Balatonalmádiban, Balatonfüreden, Révfülöpn, Ábrahámhegyen és Tihanyban is. Továbbá: Felsőörs, Nagyvázszy, Kapolcs, Balatonhenye és Köveskál községekben. Tapfer Balatonalmádiban forgalmas autótúti menti gömbakácban találta fészket, közel egy tengelicfészkekhez (1956, 1958) és a temetőben tuján vagy fenyőn. Keve Kővágóörsön magas orgonán találta meg a csicsörke fészket (1971). Lakott helyektől és kultúrterületektől távoli előfordulása: Tihany (Aranyház), 1948. IV. 13-án, Kapolcs (Kecske-hegy, kőrises oldal), 1960. V. 14-én. Keve legkésőbbi megfigyelése: Révfülöp és a Kis-hegyestű szőlőiben, 1952. XI. 2-án.

218. Süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*) — Tihanyban Homonnay (1938, 1940) és Szijj figyelték meg (1953. III. 20.). 1941-ben az utolsók IV. 12-én, az elsők XI. 2-án mutatkoztak. Tapfer 1958. április elején látta Balatonfüreden. Warvasovszky 1966. XI. 25-én (4—5) és 29-én (15—20) észlelte. Keve észlelései: Balatonszepezd (Küszöb-orra), 1961. X. 8., Kis-hegyestű, 1968. X. 13., Dörgicse (Kú-völgy), 1972. III. 17. Bankovics 1972. II. 5-én Tihanyban, a Koloska-völgyben és a Recsek-hegyen látta.

219. Keresztesőrű (*Loxia curvirostra*) — Schenk megfigyelései: Balatonrendes, 1910. IX. 3. (1), Balatonfüred, 1943. XII. 9. (20). További adatok: 1941. VII. 20. (6, Pátkai), Tihany, 1943. VIII. 26. (5 — napraforgótányérok szécinegékkel dolgoznak, Keve), 1959. VIII. (Balát) és ugyanekkor Balatonalmádiban is mozgott, Vászoly, 1970. X. 13. (a bükkös felett 5—6, Keve).

220. Erdei pinty (*Fringilla coelebs*) — Homonnay (1938) a tihanyi állományt (Szarkádi-erdő) 1936-ban 6 párra, Pátkai (1942) az egész félszigetét 1941-ben 44 párra becsülte. Ez évben III. hó közepén és X. hó elején vonultak legerősebben. Tapfer Balatonalmádi körül 20—25 ponton állapította meg fészkelését. Keve 1946—1972 között IV—VII. hónapokban megtalálta tölgyesekben vagy vegyes lombdőkben (Koloska-völgy, Balatonfüred, Balatonszőlős, Dörgicse, Balatonudvari, Füzed-tó, Balatonszepezd, Tar-Óra-hegy, Monoszló, Nagy-hegyestű, Kővágóörs, Salföld, Sátorma, Monostori-, Kettős-, Kálomis-tó, Kapolcs, Csicsói-erdő), továbbá bükkösben: Vászoly, Vigántpetend, Kapolcs, Tálodi-erdő környékén, legelőerdőben (Veszprémfajszy) és a balatonhenyei szurdokban. Figyelembe kell venni azonban, hogy míg sok pár már elfoglalta revierjét, ugyanakkor 10—12-es csapatokban még húz pl. Tihany, 1948. IV. 12—13. Legnépesebb csapata: Révfülöpn, 1961. X. 8-án (400—500) volt megfigyelhető.

221. Fenyőpinty (*Fringilla montifringilla*) — Homonnay (1938) Tihanynál látta (1938. I. 10—12.) 1940/41 telén különösen népes csapatok látogatták a félszigetet, mind a diósi oldal gazosait és tarlót, mind az Apáti-hegy földjeit. Az utolsók IV. 3-án mutatkoztak, az első magános X. 9-én. 1942. I. 12—18., valamint 1943. XII. 27—1944. I. 2. között csak kevés mozgott. Keve az Ecséri-romoknál (Révfülöp) 1966. III. 17-én látta (3 hím, 1 tojó).

222. Citromsármány (*Emberiza citrinella*) — A korán érő csemegeszőlőt Balatonrendesen a citromsármány is fogyasztotta 1920 augusztusában (Schenk). A Tihanyi-félszigeten Homonnay, Pátkai és Szijj szerint nagyon gyakori fészkelő, 1941-ben 61 párból állott az állománya. Tapfer ugyanezt állapította meg a Balatonalmádi és Balatonfüred közti erdőszélekről és tisztásokról. Télen behúzódik a falvakba, vagy a karsztosok gazosaiba. 1946—1972 közt Tihanyon kívül Keve is mindenfelé megtalálta a

nyiladékokban vagy a hegyi tavaknál (Kálomis-, Kettős-, Hegy-tó), a borókásokban (Vászoly, Óbudavár, Zánka, Magyal-tető), az irtásokban (Balatoncsicsó, Vigántpetend), sőt gyakran a szőlőkben is, kivételesen bükkösben (Kapolcs, **Bankovics**).

223. Sordély (*Emberiza calandra*) — A Tihanyi-félszigeten **Haller** 1936. III. 6-án gyűjtötte. **Homonnay** 1936. IV. 10—13. közt gyülekezését észlelte a Külső-tavon. **Pátkai** szerint 1941-ben 14 pár költött a Diósi-réten. A fióka gyűrűzése közben a tojó bénának tettette magát. X. 16—XI. 22. közt a félsziget legjellemzőbb faja volt. 1953. III. 18—20. között **Sziji** a rév és a Belső-tó környékén 40—45 éneklő hímet számolt. 1961-ben **Grössler** a kopáros oldalokról ismerteti. Tihanyon kívül **Tapfer** költési időben találta mintegy 15 ponton a Koloska-völgy, a Nosztori-völgy rétjein, Alsóörsön, valamint Káptalanfüreden. 1946—1972 közt **Keve** a part mentén Balatonfüred, Balatonudvari, Balatonakali, Zánka, Balatonrendes és Ábrahámhegy körül, a Káli-medence különböző pontjain (Kővágóörs, Köveskál, Kornyi-tó, Szentbékálla, Salföld), vízenyős rétek körül. Ugyanígy **Dörgicse**, **Vászoly**, **Monoszló**, **Balatonhenye**, **Vigántpetend**, **Nagyvázsony** határában, valamint a monostorapáti és balatonhenyei halastavak mellett észlelte. VIII—III. közt a szárazabb domboldalakra is felhúzódik (Csopak, Ecsériromok). Legnépesebb csapatát (200—300) 1951. IX. 9-én látta Kővágóörs és Kékkút között. Legkésőbbi adata: Kornyi-tó, 1970. XI. 23., de olykor át is telet (Tihany, 1940/41 stb.).

224. Kerti sármány (*Emberiza hortulana*) — Tihanyban Gubacsi-tetőn, 1936. VI. elején és VIII. 27-én mutatkozott. (**Homonnay**, 1938, 1940.)

225. Nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*) — **Nagy** (1931), **Ten Kate** (1931) és **Homonnay** (1938) szerint költ a Belső-tavon. A Tihanynál 1938. I. 11-én és 1941. II. 19-én gyűjtött példányok *E. s. schoeniclus* L. alfajnak bizonyultak, míg az 1938. IV. 1-én és 1941. III. 27-én lőttek *E. s. stresemanni* **Steinbacher**-nek (**Beretzki—Keve—Marián**, 1963). 1941. január második felében tomboló viharok és havazások idején a nádi sármányok felhúzódtak a gyümölcsösökbe, és a fákon keresgéltek (**Keve**). Ez évben csak 1 pár költött a Diósi-réten (**Pátkai**). 1941/42 és 1943/44 telén is átteleltek (**Keve—Pátkai—Udvardy—Vertse**, 1942, 1947). Az Aszófő és Balatonfüred közti nádasos réten **Tapfer** költési időben találta (1955, 1958, 1970). **Keve** 1946—1972 közt a Kornyi-tavon és a mellette elterülő köveskáli mocsárban a következő havi megoszlásban figyelt meg nádi sármányt: III: 2, IV: 4, VI: 1, IX: 4, X: 4, XI: 2, XII: 2. Legnagyobb számban (7—8) 1971. XII. 15-én és 1970. X. 12-én mozgott, amikor közülük egyet karvaly kapott el. A Monostorapáti melletti halastavon 1971. V. 23-án (♂) mutatkozott. A parti nádasban csak Balatonalmádinál észlelte (1968. X. 18.). Ugyanígy **Rékási** 1969. IX. 24-én egy 8-as csapatban egy albinót figyelt meg.

226. Hósármány (*Plectrophenax nivalis*) — Tihany (Külső-tó szántásán), 1938. I. 11-én (3, **Homonnay**, 1938, 1939, 1940) volt megfigyelhető.

DIE VOGELWELT DES BALATON-HOCHLANDES

Die Berge des NW-Balatonufers bilden eigentlich einen Ausläufer des Bakony-Gebirges, sie sind von diesem durch ein Bachtal getrennt. Wie Keve in seiner ersten Studie über das Keszthelyer Gebirge schrieb, ist dieser Teil das abschliessende Kapitel der aus 4 Studien bestehenden Serie. Die Berge sind auch hier nicht sehr hoch (höchste Spitze 450 m), sie sind auch schwer von den benachbarten Gebieten zu trennen. Von den Bergen bei Keszthely gibt es aber schon Unterschiede, denn der Boden ist teils permer Sandstein, es gibt dort auch mehr Kalk- und Dolomitboden, weniger Basaltgestein und darum ist auch die Pflanzenwelt ein wenig verschieden, z. B. gibt es bedeutend weniger Buchenwald. Die mosaikartige Zusammenstellung von Wäldern, kahle Abhänge, Wiesen und Kulturlandschaften (Weinberge, Äcker) ist noch bunter. Es sind hier auch viele kleine Teiche auf den Bergen, unabhängig davon, aus welchem Gestein die Berge aufgebaut sind. Ein bedeutender Unterschied besteht aber darin, dass man hier 2 richtige Teiche (etwa 25 ha) finden kann: bei Tihany den „Belső-tó“ und zwischen den Ortschaften Köveskál und Kővágóórs den „Kornyi-tó“, die viele Wasservögel an sich locken, im Becken von Kál wie auch in anderen Tälern gibt es ausgebreitete feuchte Wiesen. An den Bergrändern gibt es zwar Felsen aus Kalkstein wie im Tal von Nosztor oder Koloska, bei Dörgicse oder bei Pula und Kapolcs; aus Basalt, wie zwischen Balatonhenye und Szentbékakál; oder aus permer Sandstein wie bei Badacsonyörs, jedoch sind alle für die Vogelbrut nicht so geeignet wie die bei Keszthely. Die Basaltberge sind auch mit Ausnahme von 2 (Nagy- und Kis-Hegyestű) nicht so spitz wie die im Becken von Tapolca. Die Ausdehnung dieser Berge beträgt etwa 40 km, die höchste Breite etwa 12 km. Seit dem 18. Jahrhundert gibt es schon ornithologische Angaben von den Bergen, doch die regelmässige Forschung begann erst im Jahre 1930 und aus der Mitte des Gebirges erst nach 1950. Im Gebiet sind insgesamt 226 Vogelarten vorgekommen, doch es ist nicht leicht zu sagen, wie viele davon Brutvögel sind. Es gibt Arten, die in der Brutzeit öfters beobachtet wurden, doch ihr Nest konnte nicht gefunden werden; es gibt auch grosse Schwankungen, da z. B. durch das Aussterben des Schilfes im Teich „Belső-tó“ bei Tihany viele Wasservögel ihren Brutplatz verloren haben; es gibt aber Arten, die zwar in der Brutzeit beobachtet wurden sind, jedoch nach Erfahrungen aus anderen Gebieten können einige von ihnen übersommern und es gibt auch Arten wie die Türkentaube und den Blutspecht, die erst nach dem Jahre 1941 im Gebiet erschienen sind. So ist es in manchen Fällen zweifelhaft, welche wir als Brutvögel halten dürfen. Mit wenig Fehlerquellen können wir etwa 125 Arten für Brutvögel halten, wenigstens als solche, die noch vor einigen Jahrzehnten im Gebiet brüteten. Die Graugans fehlt z. B. heute schon sicher als Brutvogel. Aber die Eigentümlichkeit des Gebietes geben nicht die Wasservögel sondern die Bewohner der steinigen, mit wenig Büschen und Wacholder bewachsenen Wiesen und Abhänge, wo die Baumlerche, das Schwarzkelchen, Bluthänfling, Haubenlerche, evtl. auch Ziegenmelker usw. brüten sowie die Bewohner der wenig alten Buchenbestände wie Schwarzspecht, Hohltaube, Zwergfliegenschnäpper usw., zwar ist das Vorhandensein des letzteren nicht so eindeutig und allgemein bewiesen wie bei Keszthely. Die Wiesenkuschelgelände mit Wiedehopf, Star, Dohle usw. usw., die Eichenwälder, die Abhänge mit Blumenesche, Perückensträucher usw. haben dieselbe Vogelwelt wie die bei Keszthely. Weniger bedeutend sind die Erlenbestände, da eigentlich nur zwei grössere Bäche durch das Gebiet fliessen. An Stellen, an denen Steinbrüche geöffnet und später eingestellt wurden, lässt sich die Steinrötel nieder. Der Würgfalk ist als Brutvogel nur aus den nordöstlichen Tälern bekannt, aber auch hier ist wie im Allgemeinen der Greifvogel-Bestand im Abnehmen. Im Grossen und Ganzen stimmt nämlich, was wir in der vorhergehenden Studie (1970) sagten, dass hier mehr Arten zu beobachten sind, ist den zwei grösseren und den vielen kleinen Bergteichen zu zusprechen.

IRODALOM — LITERATUR

Bástyai, L. (1957): Adatok a kabasólyom táplálkozásához — Data on the food of the Hobby (Aquila, LXIII—LXIV., 1956—57, p. 275, 336).

Beretz, P.—Keve, A. (1957): Zum zuge des Sanderlings... (Orn. Mitteil., IX., p. 208—210).

Beretz, P.—Keve, A. (1958): Zum zuge des Knutts (*Calidris canutus*) und Pfluschnepe (*Limosa lapponica*) in Ungarn (Orn. Mitteil., X., p. 81—83).

Beretz, P.—Keve, A. (1964): Von Zug des Steinwälzers... (Beitr. z. Vogelk., IX., p. 391—396).

Beretz, P.—Keve, A.—Marián, M. (1963): Jahreszeitliche Veränderungen im Bestand der Rohrammer-Population in Ungarn (Acta Zool., VIII., p. 251—271).

Chernel, I. (1899): Magyarország madarai... (Budapest, pp. 830).

Chernel, I. (1919, 1920): Őszi megfigyelések a Balaton vidékéről... — Herbstbeobachtungen... (Aquila, XXV., 1918, p. 115—126; XXVI., 1920, p. 41—45).

Chernel, I. (1921): Adatok a Balaton és a Velencei-tó madárfaunájához — Beiträge zur Vogelfauna des Balaton- und Velenceer-See (Aquila, XXVII., 1920, p. 244—245, 264—266).

Chernel, I. (1922): Jegyzetek a Balaton mellékéről 1921. őszén — Herbstnotizen (1921) vom Balaton-See (Aquila, XIIVIII., 1921, p. 127—130).

Creutz, G. (1966): Ornithologische Reiseindrücke in der Volksrepublik Ungarn (Falke, 13., p. 6—15).

Császár, F. (1942): Madárvonulási hírek. (Nimród, XXX., p. 140).

Csiki, E. (1920): Biztos adatok madaraink táplálkozásáról, X. — Positive Daten über die Nahrung unserer Vögel, X. (Aquila, XXVI., 1919, p. 76—104).

Csörgy, T. (1926): Az aranymálkó különös zuhanyfürdője — Eigentümliches Duschbad des Pirols (Aquila, XXXII—XXXIII., 1925—26, p. 269, 297).

Csörgy, T. (1954): Szürkeküllő fészkel a Balaton mellett — *Picus canus* — Grey Headed Woodpecker — nesting near Lake-Balaton (Aquila, LV—LVIII., 1948—51, p. 245, 289).

Dabassy (Fromm), G. (1911): A kis poszáta — *Sylvia curruca* L. — családi életéről — Aus dem Familienleben der Zaungrasmücke... (Aquila, XVIII., p. 379—380).

Darnay (Dornyay), B. (1926): Rómer Flóris madártani adatai a Bakonyból — Die ornithologische Daten von Fl. Rómer... (Aquila, XXXII—XXXIII., 1925—26, p. 160—163).

Darnay-Dornyay, B. (1950): Néhány régi madártani adat a Balatonról — Some old ornithological Data from the Balaton (Aquila, LI—LIV., 1944—47, p. 177, 201).

Dupond, Ch. (1940): Oeuvre du Baguage des Oiseaux en Belgique (Le Gerfaut, 30., p. 145—168).

Entz, B. (1940): Madárnyomok a Balaton jegén (Term. Tud. Közl., 72., p. 104—105).

Entz, G. (1935): Fák keselyű Tihanyban — Gänsegeiger in Tihany (Aquila, XXXVIII—XLI., 1931—34, p. 367, 430—431).

Frivaldszky, J. (1891): Aves Hungariae (Budapest, pp. 197). Fromm vide Dabassy.

Gaal, G. (1897): Herbst-Excursion an das südliche Balaton-See Ufer (Orn. Jb., 3., p., 10—20).

Gaal, G. (1897, 1898): A madárvonulás Magyarországon... — Der Vogelzug in Ungarn... (Aquila, IV., p. 44—104; V., p. 226—279).

Gaal, G. (1900): Adalékok a madárvonulás kutatásához a füsti fecske 1898. évi magyarországi nagy tavaszi megfigyelése alapján — Beiträge zur Erforschung des Vogelzuges... (Aquila, VII., p. 8—379).

- Gaal, G.** (1901): *Phalaropus lobatus* ... (Aquila, VIII., p. 295—296).
- Gaal, G.** (1903): Adatok a Balaton madárfaunájához — Beiträge zur Vogelfauna des Balaton-See's (Aquila, X., p. 215—218).
- Greschik, J.** (1910): A madárvonulás Magyarországon... — Der Vogelzug in Ungarn... (Aquila, XVII., p. 1—127).
- Greschik, J.** (1911): Hazai ragadozómadaraink gyomor- és köpöttartalom-vizsgálata, II. — Magen- und Gewöllenuntersuchungen unserer einheimischen Raubvögel, II. (Aquila, XVIII., p. 141—177).
- Grossinger, J. B.** (1973): *Universa Historica Physica Regni Hungariae*, II. Ornithologia (Posonii et Comaromii, pp. 472).
- Grössler, K.** (1963): Ornithologische Notizen vom Balaton (Falke, 10., p. 46—51).
- Haller, L.** (1937): A búbosvöcsökről és különös fészkeléséről (A Természet, XXXIII., p. 8—83).
- Haller, L.** (1937): A tihanyi szürkegémtelep (A Természet, XXXIII., p. 153—158).
- Haller, L.** (1938): A szürkegém (*Ardea c. cinerea* L.) tihanyi telepéről — Beobachtungen an der Tihanyer Kolonie des Fischereihers... (M. Biol. Kut. Munk., X., p. 45—51).
- Herman, O.** (1901): Két halott — Zwei Todte (Aquila, VIII., p. 311—316).
- Homonnay, N.** (1937): A tihanyi szürkegémtelep (Term. Tud. Közl., 49., p. 672—676).
- Homonnay, N.** (1938): A búbos banka, *Upupa epops* L. fészkelési viszonyai a Balaton mellékén — Die Nistverhältnisse des Wiedehopfes... (Kócsag, IX—XI., 1936—36, p. 72—79).
- Homonnay, N.** (1938): A Tihanyi-félsziget madarai... — Die Vögel der Halbinsel Tihany... (M. Biol. Kut. Munk., X., p. 52—83).
- Homonnay, N.** (1938): A Balaton dankasirályainak költőhelye (Búvár, IV., p. 205—208).
- Homonnay, N.** (1939): A Balaton költő madarai... — Die Brutvögel des Balaton-Sees... (M. Biol. Kut. Munk., XI., p. 194—232).
- Homonnay, N.** (1939): A Balaton-melléki biotópok kialakulásának jelentősége... — Über die Bedeutung der Ausbildung der Biotope... (Állatt. Közl., XXXVI., p. 38—53).
- Homonnay, N.** (1939): Beobachtungen an brütenden Vögel auf der Halbinsel von Tihany im Jahre 1938. (Fragm. Faun. Hung., II., p. 28—31).
- Homonnay, N.** (1940): A Balaton és környékének madarai — Die Vögel des Balaton... (M. Biol. Kut. Munk., XII., p. 245—276).
- Homonnay, N.** (1941): Die ornithologische Einheit des „Belső-tó" von Tihany (Fragm. Faun. Hung., IV., p. 43—48).
- Homonnay, N.** (1941): A fehérgólya fészkelési viszonyai... — Nistgewohnheiten und ökologische Eigenheiten des weissen Storches in der Umgebung des Balaton-Sees (M. Biol. Kut. Munk., XIII., p. 74—101).
- Homonnay, N.** (1944): Füstifecske zuhanórepülése — Sturzflug bei Rauchschwalbe (Kócsag, XII—XVI., 1939—43, p. 88., 93—94).
- Homonnay, N.** (1960): Vörösnyakú vöcsök fészkelési adatai — Contributions to the Nesting of the Red-Necked Grebe (Aquila, LXVI., 1959, p. 259, 304).
- Jaczó, I.** (1940): Túzok a Balaton jegén (Term. Tud. Közl., 72., p. 190).
- Kalmár, Z.** (1933): *Bombycilla garrulus*... (Kócsag, VI., p. 46—51).
- Kasza, L.** (1968): Vándorló bütykös hattyúk... (Acta Kittenberger Zoo, I., p. 7).
- Kate, Ten C. B. G.** (1931): Néhány ornithológiai megfigyelés a Tihanyi-félszigeten — Einige ornithologische Beobachtungen an der Halbinsel Tihany (M. Biol. Kut. Munk., IV., p. 84—88).
- Kenessey, L.** (1882): Vorläufige Übersicht der Ornithologie des Weissenburger Comitats in Ungarn... (Schwalbe, XV—XVI., Separatum, pp. 39).
- Keve (Kleiner), A.** (1938): Die Bedeutung der Biotope in der Leitlinie des Vogelzuges (Festschr. Strand, Riga, IV., p. 634—642).
- Keve (Kleiner), A.** (1939): A biotópok jelentősége a madarak vonulásánál — On the Importance of Biotops in the Bird-Migration (M. Biol. Kut. Munk., X., p. 84—92).
- Keve (Kleiner), A.** (1940): Mauersegler-Katastrophe in Ungarn (Vogelzug, XI., p. 127).

Keve (Kleiner), A. (1942): Rendszertani tanulmányok a Kárpátok medencéjének varjúféléin... III. — Systematische Studien über Corviden... III. (Aquila, XLVI—XLIX., 1939—42, p. 146—224).

Keve, A. (1950): Zehnjährige Erfahrung über Seidenschwanz-Invasionen in Ungarn... (Larus, III., p. 55—62).

Keve, A. (1952): Zwei Jahre Seidenschwanz-Invasionen (Larus, IV—V., 1950—51, p. 74—83).

Keve, A. (1960): XXI. Gyűrűzési jelentés — 21th. Bird-Banding Report (Aquila, LXVI., 1959., p. 201—210).

Keve, A. (1961): Der Blutspecht (*Dendrocopos syriacus* Hempr. et. Ehr.) in Ungarn (Vertebr. Hung., II., p. 243—260).

Keve, A. (1962, 1966): Külföldi gyűrűs madarak kézrekerülései... — Records of Birds ringed abroad... (Aquila, LXVII—LXVIII., 1960—61, p. 121—124; LXXI—LXXII., 1964—65, p. 149—163).

Keve, A. (1967): A délnyugati szajkó a magyar faunában — Einige Daten über Winterbewegung des westeuropäischen Eichelhähers (Aquila, LXXIII—LXXIV., 1966—67, p. 75—79).

Keve, A. (1967): Neuere Daten über die ökologische Ausbreitung der Türkentaube... (Orn. Mitteil., 19., p. 181—182).

Keve, A. (1970): Über die Limikolen der Umgebung des Balaton-Sees. (Beitr. z. Vogelk., 16., p. 219—231).

Keve, A.—Pátkai, I.—Udvardy, M.—Vertse, A. (1947): Bericht der ornitologischen Balaton-Forschung in den Jahren 1942 und 1943. (Arch. Biol., Hung., Ser., II., Vol. 17., p. 51—60).

Keve (Kleiner), A.—Pátkai, I.—Vertse, A. (1942): Az 1941. évi madártani Balaton-kutatás főjelentése (M. Biol. Kut. Munk., XIV., p. 95—131).

Keve, A.—Pátkai, I.—Vertse, A. (1943): Hauptmeldung der ornithologischen Balaton-Forschung im Jahre 1941. (M. Biol. Kut. Munk., XV., p. 153—211).

Keve (Kleiner), A.—Vasvári, M. (1942): Synchrone ornithologische Beobachtungen an den Gewässern Pannoniens... (M. Biol. Kut. Munk., XIV., p. 132—146).

Keve vide Beretzka

Királyi, I. (1957): Adatok a halászsas hazai fészkeléséhez — Data concerning the nesting of the Osprey in Hungary (Aquila, LXIII—LXIV., 1956—57, p. 270, 334).

Kleiner vide Keve

Konok, I. (1949): A jégmadár (Élet és Tud., 4., p. 222—223).

Kováts, E. (1929): Fakókeselyű Aszófőn — Gänsegeer bei Aszófő (Aquila, XXXIV—XXXV., 1927—28, p. 386, 429).

Kováts, E. (1929): Öt darab örvösgalamb... (Nimród, XVII., p. 155).

Lambrecht, K. (1911, 1912, 1913): A madárvonulás Magyarországon... — Der Vogelzug in Ungarn... (Aquila, XVIII., p. 9—134; XIX., p. 43—150; XX., p. 16—145).

Leverkühn, P. (1901): Zur Erinnerung an Dr. Gustav Hartlaub (Journ. f. Orn., XLIX., p. 337—359).

Lovassy, S. (1897): A Balaton faunája. Madarak (Bal. Tud. Tanulm. Eredm., II., 1, 13, p. 219—250).

Lovassy, S. (1897): Vögel (Aves). [Result. Wiss. Erf. Balaton, II. (1) XIV., pp. 23].

Lukács, K. (1942): Geographia Regionalis Balatoniensis ante Ducentos Annos... (M. Biol. Kut. Munk., XIV., p. 147—191).

Marián, M. (1962): A fehér gólya Magyarországon 1956—58. években — Der Weissstorch in Ungarn in den Jahren 1956—58. (Móra F. Múz. Évk., 1960—62, p. 231—269).

Marián, M.—Marián, M. jr. (1968): Bestandveränderungen beim Weissstorch... — A gólyaállomány változása... (Móra F. Múz. Évk., 1968, p. 283—314).

Marián vide Beretzka

Máry, Gy. (1929): A gyurgyalag fészkelése Fűzfőn — Nisten des Bienenfressers in Fűzfő (Aquila, XXXIV—XXXV., 1927—28, p. 375, 417).

Murkly, A. (1931): Erdei szalonkák (Nimród, XIX., p. 116).

Nagy, J. (1931): A Tihanyi-félsziget mint „Nemzeti Park” — Die Halbinsel Tihany als „National Park” (M. Biol. Kut. Munk., IV., p. 397—400).

Pátkai, I. (1942): A Tihanyi-félsziget fészkelő madarainak állománybecslése. — Bestandschätzung der Brutvögel der Tihanyer-Halbinsel (M. Biol. Kut. Munk., XIV., p. 251—258).

- Pátkai, I.** (1962): A Madártani Intézet 1958—1959. évi madárjelölései, XXI. — Bird-Banding of the Hungarian Ornithological Institute... XXII. (Aquila, LXVII—LXVIII., 1960—61, p. 91—120).
- Pátkai** vide **Keve**
- Pungur, Gy.** (1904): A füstí fecske őszi vonulásáról... — Der Herbstzug der Rauchschnalbe... (Aquila, XI., p. 1—249).
- Radetzky, D.** (1929): Beszélgetésem egy öreg természettudóssal... (A Természet, XXV., p. 147—148).
- Sárkány, J. F.** (1888): Vadtenyésztéseink és vadászatok (Vadász-Lap, IX., p. 325—326).
- Sas, J.** (1947): Balkáni gerlek Balatonfőkajáron (Nimród, XXXIV., p. 78).
- Sas, J.** (1947): Csonttollú madarak Balatonfőkajáron (Nimród, XXXIV., p. 78).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1899, 1901, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909): A madárvonulás Magyarországon... — Der Vogelzug in Ungarn... (Aquila, VI., p. 168—251; VIII., p. 50—122; XII., p. 83—202; XIII., p. 9—66; XIV., p. 1—119; XV., p. 1—141; XVI., p. 1—128).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1911): A Nucifraga caryocatactes macrorhyncha Brehm magyarországi inváziója 1911 őszén — Die Invasion von Nucifraga... (Aquila, XVIII., p. 394—399).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1917, 1918, 1920, 1921): A madárvonulás Magyarországon... — Der Vogelzug in Ungarn... (Aquila, XXIII., 1916, p. 13—19, 438—444; XXIV., 1917, p. 241—261; XXVI., 1919, p. 46—75; XXVII., 1920, p. 39—55).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1917): Fauna Regni Hungariae. Aves (Budapest, pp. 114).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1921): Cinegehéjú dió — Meisenschalige Nüsse (Aquila, XXVII., 1920, p. 278—279).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1921): Madarak kártétele eredő szőlőben — Vogelschaden im Weingarten (Aquila, XXVII., 1920, p. 261—262, 280—281).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1922): Madárvonulási adatok Magyarországból... — Vogelzugsdaten aus Ungarn... (Aquila, XXVIII., 1921, p. 97—126).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1924): A fülemile késői éneke — Später Gesang der Nachtigall (Aquila, XXX—XXXI., 1923—24, p. 313—314, 336).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1926): A csicsörke elterjedési viszonyai Magyarországon (Aquila, XXXII—XXXIII., 1925—26, p. 128—139).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1926): Die Verbreitung des Girlitz in Ungarn (Journ. f. Orn., LXXIV., p. 106—121).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1931): Szarka kártétele a szőlőben — Schaden der Elster im Weingarten (Aquila, XXXVI—XXXVII., 1929—30, p. 314, 346).
- Schenk (Vönöczky), J.** (1931): A m. kir. Madártani Intézet 1928—30 évi madárjelölései — Die Vogelberingungen... (Aquila, XXXVI—XXXVII., 1929—30, p. 170—209.)
- Schenk-Vönöczky, J.** (1944): Az erdei szalonka fészkelő területei... — Das Nistareal von Scolopax... (Aquila, L., 1943, p. 310—316).
- Schenk-Vönöczky, J.** (1944): A balkáni kacagógerle előfordulása Balatonfüreden — Die orientalische Lachtaube in Balatonfüred (Aquila, L., 1943, p. 404, 413).
- Sebestyén, Gy.** (1959): Kőforgató a Balaton partján — Turnstone on the shores of Lake Balaton (Aquila, LXV., 1958, p. 281, 343).
- Steinfatt, O.** (1935): Beobachtungen und Betrachtungen am Nest der Zwergrohrdommel (Beitr. Fortpfl. Biol. Vogel, XI., p. 14—22; 51—58).
- Sterbetz, I.** (in print): Madártáplálkozási adatok a Balaton vidékéről.
- Szabó, E.** (1928): Madárvonulási hírek... (Nimród, XVI., p. 160).
- Szabó, E.** (1930, 1931): Szalonkahírek (Nimród, XVIII., p. 153; XIX., p. 167).
- Szemere, L.** (1923): Gyűjtemények — Sammlungen (Aquila, XXIX., 1922, p. 220).
- Tantzen, R.** (1962): Der weisse Storch Ciconia ciconia (L.) im Lande Oldenburg (Oldenb. Jb., 61., p. 105—213).
- Udvardy, M. D. F.** (1947): Methods of Bird Sociological Survey... (Arch. Biol. Hung., 17., p. 61—89).
- Udvardy** vide **Keve**
- Vasvári, M.** (1930): A szakállas saskeselyű balatonvidéki előfordulása (A Természet, XXVI., p. 42—43).

Vasvári, M. (1942): Az 1939/40-es tél és a madárvilág — Der Winter 1939/40 und die Vogelwelt (Aquila, XLVI—XLIX., 1939—42, p. 340—365).

Vasvári, M. (1955): Magyarországi madarak méretei — Measurements of Hungarian Birds (Aquila, LIX—LXII., 1952—55, p. 167—184).

Vasvári vide **Keve**

Vertse, A. (1939): Újabb adatok a sarlósfecske fészkeléséhez — Neuere Daten über das Nisten von *Apus apus*... (Aquila, XLII—XLV., 1935—38, p. 674, 697).

Vertse vide **Keve**

Vezényi, A. (1902, 1903, 1905): A madárvonulás Magyarországon... — Der Vogelzug in Ungarn... (Aquila, IX., p. 81—155; X., p. 104—187; XII., p. 1—77).

Vönöczky vide **Schenk**

Warga, K. (1923, 1924, 1926, 1929): Madárvonulási adatok Magyarországból... — Vogelzugsdaten aus Ungarn... (Aquila, XXIX., 1922, p. 91—131; XXX—XXXI., 1923—24, p. 179—237; XXXII—XXXIII., 1925—26, p. 66—127; XXXIV—XXXV., 1927—28, p. 257—305).

Warga, K. (1939): A *Bombycilla g. garrulus* 1931/32 és 1932/33 évi inváziója... — Die *Bombycilla g. garrulus*-Invasion... (Aquila, XLII—XLV., 1935—38, p. 410—528).

Zsoldos, J. (1942): Szalonkahírek (Nimród, XXX., p. 173).

TÁRGYMUTATÓ — SACHREGISTER

INDEX

- Accipiter gentilis 16
Accipiter nisus 16, 53
Acrocephalus arundinaceus 42, 43
Acrocephalus paludicola 43
Acrocephalus palustris 43
Acrocephalus schoenobaenus 43
Acrocephalus scirpaceus 43
Aegithalos caudatus 37
Aegypius monachus 17
Alauda arvensis 31—32
Alcedo atthis 28
Anas acuta 14
Anas clypeata 15
Anas crecca 14
Anas penelope 14
Anas platyrhynchos 13—14
Anas querquedula 14
Anas strepera 14
Anser albifrons 13
Anser anser 7, 13
Anser fabalis 13
Anthus campestris 32, 47
Anthus cervinus 47
Anthus pratensis 47
Anthus spinoletta 47
Anthus trivialis 47
Apus apus 27—28
Aquila pomarina 17
Ardea cinerea 11—12
Ardea purpurea 12
Ardeola ralloides 12
Arenaria interpres 23
Asio flammeus 27
Asio otus 27, 34, 35
Athene noctua 27
Aythya ferina 15
Aythya fuligula 15
Aythya nyroca 15—16
- Bombycilla garrulus 38, 49
Botaurus stellaris 12
Bucephala clangula 16
Burhinus oediconemus 24
Buteo buteo 16
Buteo lagopus 17
Buteo rufinus 16
- Calidris alpina 24
Calidris canutus 24
Calidris minuta 24
Caprimulgus europaeus 27
Carduelis cannabina 15, 23, 51
Carduelis carduelis 50, 52
Carduelis flammea 52
Carduelis spinus 51
Certhia brachydactyla 37
Certhia familiaris 37
Charadrius alexandrinus 22
Charadrius dubius 22
Charadrius hiaticula 21
Chlidonias leucopterus 24
Chlidonias niger 24
Chloris chloris 50
Ciconia ciconia 12—13, 29
Ciconia nigra 13
Circaetus gallicus 17
Circus aeruginosus 17
Circus cyaneus 17
Circus macrourus 17
Circus pygargus 17
Coccothraustes coccothraustes 50
Columba oenas 25
Columba palumbus 25
Coracias garrulus 28
Corvus corax 33
Corvus cornix 33—34, 35, 50
Corvus corone 33
Corvus frugilegus 34, 50
Corvus monedula 34, 50
Corvus monedula soemmeringi 34
Corvus monedula spermologus 34
Corvus monedula turrium 34
Coturnix coturnix 19—20, 32
Crex crex 20
Crocethia alba 24
Cuculus canorus 26—27
Cygnus olor 13
- Delichon urbica 33
Dendrocopos maior 30
Dendrocopos medius 31
Dendrocopos minor 31
Dendrocopos syriacus 30—31
Dryocopus martius 30

Egretta alba 12
 Egretta garzetta 12
 Emberiza calandra 53
 Emberiza citrinella 52, 53
 Emberiza hortulana 53
 Emberiza schoeniclus 53
 Emberiza s. stresemanni Steinbacher 53
 Erithacus rubecula 41

 Falco cherrug 17
 Falco columbarius 18
 Falco naumanni 18
 Falco peregrinus 18
 Falco subbuteo 18, 26, 32, 35
 Falco tinnunculus 18, 34, 35
 Falco vespertinus 18
 Fringilla coelebs 52
 Fringilla montifringilla 52
 Fulica atra 21

 Galerida cristata 31
 Gallinago gallinago 23
 Gallinula chloropus 20—21
 Garrulus glandarius 9, 35
 Garrulus glandarius albipectus 35
 Gavia arctica 11
 Grus grus 20
 Gyps fulvus 17

 Haliaeetus albicilla 17
 Hippolais icterina 43
 Hirundo rustica 32, 47

 Ixobrychus minutus 12

 Jynx torquilla 29—30

 Lanius collurio 15, 23, 49
 Lanius excubitor 49
 Lanius minor 49
 Larus argentatus 24
 Larus minutus 24
 Larus ridibundus 7, 11, 12, 24, 49
 Limosa limosa 22
 Locustella fluviatilis 41
 Locustella luscinioides 41
 Locustella naevia 41
 Loxia curvirostra 52
 Luscinia megarhynchos 41
 Luscinia svecica 41
 Luscinia melanopogon 42
 Lullula arborea 15, 23, 31
 Lymnocyptes minimus 24

 Mergus albellus 16
 Merops apiaster 19, 28, 50
 Milvus migrans 16
 Milvus milvus 16
 Monticola saxatilis 39
 Motacilla alba 47, 48
 Motacilla cinerea 48
 Motacilla flava 32, 47, 48
 Muscicapa albicollis 46
 Muscicapa hypoleuca 46
 Muscicapa parva 46, 47
 Muscicapa striata 46

 Nucifraga caryocatactes 35
 Numenius arquata 22
 Nycticorax nycticorax 12

 Oenanthe oenanthe 39—40
 Oriolus oriolus 33
 Otis tarda 21
 Otus scops 27

 Pandion haliaetus 17
 Panurus biarmicus 37
 Parus ater 36
 Parus coerulaeus 35
 Parus cristatus 36
 Parus maior 35
 Parus palustris 36
 Passer domesticus 50
 Passer montanus 50
 Perdix perdix 18—19
 Pernis apivorus 16
 Phalaropus lobatus 24
 Phasianus colchicus 20
 Philomachus pugnax 24
 Phoenicurus ochrurus 40
 Phoenicurus phoenicurus 40
 Phylloscopus collybita 44
 Phylloscopus sibilatrix 46
 Phylloscopus trochilus 44
 Pica pica 34, 35
 Picus canus 30
 Picus viridis 30
 Platalea leucorodia 13
 Plectrophenax nivalis 53
 Plegadis falcinellus 13
 Pluvialis apricarius 21
 Podiceps cristatus 11
 Podiceps griseigena 11
 Podiceps nigricollis 11
 Podiceps ruficollis 11
 Porzana parva 20
 Porzana porzana 20
 Porzana pusilla 20
 Prunella modularis 47
 Pyrrhula pyrrhula 52

 Rallus aquaticus 20
 Regulus ignicapillus 46
 Regulus regulus 46
 Remiz pendulinus 37
 Riparia riparia 8, 33, 50

 Saxicola rubetra 32, 40
 Saxicola torquata 15, 23, 40

Scolopax rusticola 23—24
Serinus serinus 52
Squatarola squatarola 21
Sterna hirundo 24
Streptopelia decaocto 25—26
Streptopelia turtur 25
Strix aluco 27
Sturnus vulgaris 49—50
Sylvia atricapilla 43
Sylvia borin 44
Sylvia communis 44
Sylvia curruca 44
Sylvia hortensis 43
Sylvia nisoria 43—44

Tringa erythropus 22
Tringa glareola 22
Tringa hypoleucos 22
Tringa nebularia 22
Tringa ochropus 22
Tringa totanus 22
Turdus iliacus 38
Turdus merula 38—39
Turdus philomelos 38
Turdus pilaris 38
Turdus viscivorus 38
Tyto alba 27

Upupa epops 28—29

Vanellus vanellus 21—50

TARTALOMJEGYZÉK — INHALTSVERZEICHNIS

Bevezetés	5
A megfigyelt fajok	11
Die Vogelwelt des Balaton-Hochlandes	54
Irodalom — Literatur	55
Tárgymutató	60

A BAKONY TERMÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI
SOROZAT MEGJELENT FÜZETEI

I. Dr. Fekete Gábor: A Bakony növénytakarója, 1964	7,— Ft
II. Papp József: A Bakony növényteni bibliográfiája, 1965	12,— Ft
III. Dr. Tapfer Dezső: A Keleti-Bakony madárvilága, 1966	6,— Ft
IV. Dr. Bendefy László: A Bakony hegység geokinetikai viszonyainak földkéregszerkezeti vonatkozásai, 1967	14,— Ft
V. M. Buczkó Emmi: Geomorfológiai kutatás és térképezés Balatonfüred környékén, 1968	8,— Ft
VI. Dr. Keve András: A Keszthelyi-hegység és a Kisbakony madárvilága, 1970	18,— Ft
VII. Dr. Keve András—Sági Károly Jenő: Keszthely és környékének madárvilága, 1970	11,— Ft
VIII. Papp József: A Bakony állattani bibliográfiája, 1971	25,— Ft
IX. Dr. Bayerné Károlyi Gabriella—dr. Kaplayné Schey Ilona dr.: A Bakony földtani-öslénytani bibliográfiája, 1975	13,— Ft
X. Bubics István: A Balaton-felvidék metamorf képződményeinek földtani-kőzettani felépítése, 1977	12,— Ft

IN DER SERIE
RESULTATIONES INVESTIGATIONUM RERUM NATURALIUM MONTIUM
BAKONY ERSCHIENEN:

- I. Dr. G. Fekete: Die Pflanzendecke des Bakony-Gebirges, 1964.
- II. J. Papp: Botanische Bibliographie des Bakony-Gebirges, 1965.
- III. Dr. D. Tapfer: Die Vogelwelt aus dem Ost-Bakony Gebirge, 1966.
- IV. Dr. L. Bendefy: Die Rolle des Geokinetik bei der Erforschung der Erdkrustenstruktur im Bakony-Gebirge, 1967.
- V. M. E. Buczkó: Geomorphologische Erforschung und Kartierung in der Umgebung von Balatonfüred, 1968.
- VI. Dr. A. Keve: Das Vogelleben der Keszthelyer Gebirges und des Kleinen Bakony, 1970.
- VII. Dr. A. Keve—K. J. Sági: Die Vogelwelt von Keszthely und ihre Umgebung, 1970.
- VIII. J. Papp: Zoologische Bibliographie des Bakony-Gebirges, 1971.
- IX. Dr. G. Bayer-Károlyi—dr. I. Kaplay-Schey: Geologisch-paläontologische Bibliographie des Bakony-Gebirges, 1975.
- X. I. Bubits: Geologie und Petrographie der metamorphen Schiefer-Zone des Balaton-Hochlandes, 1977.

A BAKONY TERMÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÁSÁNAK EREDMÉNYEI
SOROZAT KÉSZÜLŐ FÜZETEI

Dr. Tóth Sándor: A Bakony hegység szitakötő faunájának alapvetése
(Insecta, Odonata)

Bankovics Attila: Az Északi-Bakony madárvilága

Dr. Kol Erzsébet: Az Északi-Bakony alga-vegetációja

Papp József: A Bakony természetföldrajzi bibliográfiája

Dr. Papp Jenő: A Bakony hegység méhalkatú faunájának alapvetése
(Hymenoptera, Apoidea)

Szitta Tamás: A Bakony hegység halfaunájának alapvetése

Dr. Tóth Sándor: A Bakony hegység zengőlégy faunájának alapvetése
(Diptera, Syrphidae)

Dr. Mihály Sándor—Dr. Mihályné Gombos Ildikó:
A Bakonyi Természettudományi Múzeum gyűjteményének ősmaradványkatalógusa

Dr. Rézbányai László: Az Északi-Bakony nappali nagylepkefaunája

Zombori Lajos: A Bakony hegység levéldarázs-alkatú faunájának alapvetése
(Hymenoptera, Symphyta)

Dr. Veress Márton: A Bakony hegység barlangjai

Csiby Mária—dr.Tóth Sándor: A Bakony hegység természeti értékei

IN DER SERIE
RESULTATIONES INVESTIGATIONUM RERUM NATURALIUM MONTIUM
BAKONY VORBEREITET

Dr. S. Tóth: Grundlegung der Libellen-Fauna des Bakony-Gebirges
(Insecta, Odonata)

A. Bankovics: Die Vogelwelt des Nord-Bakony-Gebirges

Dr. E. Kcl: Die Algen-Vegetation des Nord-Bakony-Gebirges

J. Papp: Physico-geographische Bibliographie des Bakony-Gebirges

Dr. J. Papp: Grundlegung der Bienen-Fauna von Bakony-Gebirges
(Hymenoptera, Apoidea)

T. Szitta: Grundlegung der Fisch-Fauna des Bakony-Gebirges

Dr. S. Tóth: Grundlegung der Schwebfliegen-Fauna des Bakony-Gebirges

Dr. S. Mihály—Frau Dr. Mihály, I. Gombos: Der Fossilienkatalog
der Sammlung des Bakonyer Wissenschaftlicher Museums

Dr. L. Rézbányai: Die Tagfalterfauna des Nord-Bakony-Gebirges

L. Zombori: A survey of sawflies of the Bakony Mountains
(Hymenoptera, Symphyta)

Dr. M. Veress: Caverns of Mountain Bakony

M. Csiby—Dr. S. Tóth: Die Naturseltenheiten des Bakony Gebirges

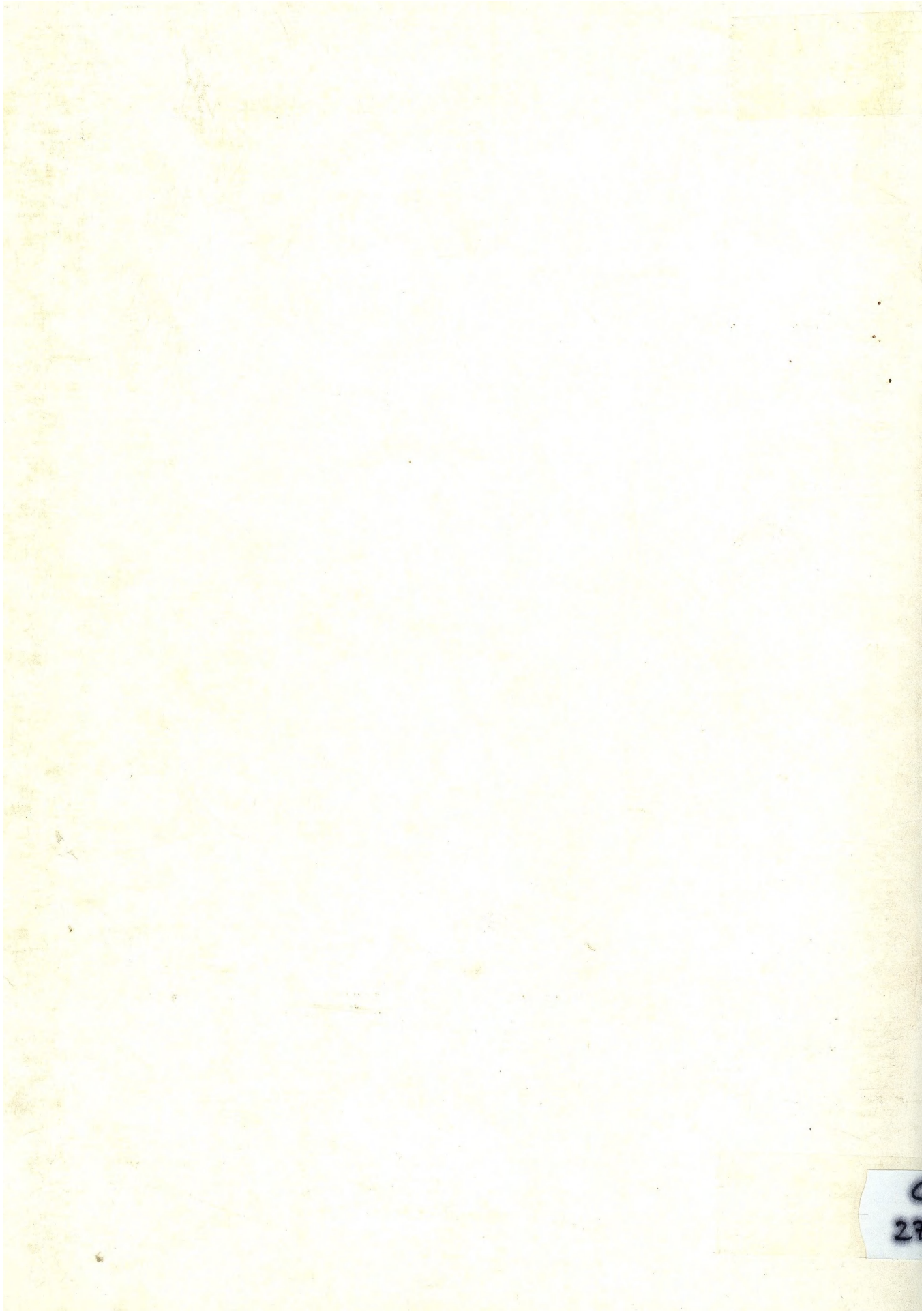
Bakony
Földművelésügyi
Múzeum
Ipsz.: 30 50
Z

C 272/111

REV 2021

Széchenyi Nyomda, Győr 78. K—679

Felelős nyomdavezető: Horváth Imre igazgató

27